

977246347005

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРОМ • ГОДИНА V • БРОЈ 55 • АВГУСТ 2020. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

НАКОН ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ МИЛО ЂУКАНОВИЋ ИЗГУБИО ПАРЛАМЕНТАРНУ ВЕЋИНУ
Режим у Црној Гори доживио крах због Закона о слободи вјероисповијести

ДОБРИЦА ВУКОВИЋ ПРВИ КОМЕСАР ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ

Захваљујући нашим грађанима спријечена је хуманитарна катастрофа у Србији

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК НАЈВЕЋИХ ДРЖАВНИХ ФУНКЦИОНЕРА СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

СРБИЈА ИМА УСТАВНУ И НАЦИОНАЛНУ ОБАВЕЗУ ДА ШТИТИ РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

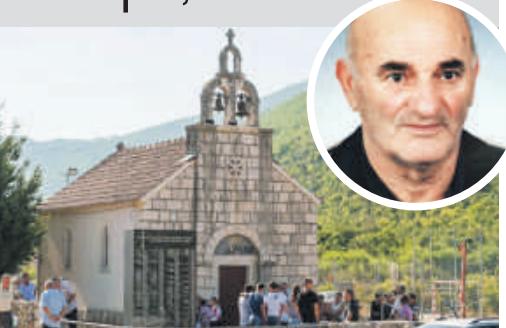
6. ОКТОБАР 2020. КРАЈЊИ РОК ЗА ПРИЈАВУ ЦИК БИХ

Више од 20.000 прогнаних Мостараца први пут има прилику да изабере легитимне представнике српског народа

ИСПОВИЈЕСТ СИМЕ БОЈБАШЕ ИЗ ГЛУШАЦА

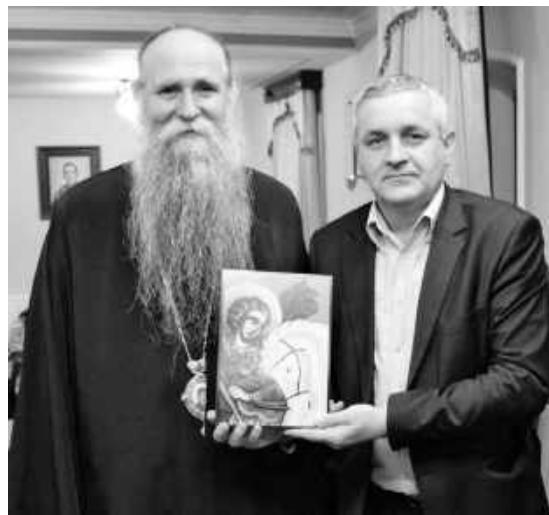
У Јасеновцу су ми страдали мајка, баба, брат, сестра, тетка...

ВЕЛИКИ ДАН ЗА НАЈВЕЋЕ ИЗБЕГЛИЧКО НАСЕЉЕ

Званично почела са радом основна школа *Бранко Радичевић* у Бусијама

» Владика Јоаникије и Миодраг Линта

Линта честитао грађанима Црне Горе

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта честита грађанима Црне Горе на храбrosti и одлучности да, у изразито неравноправним изборним условима, коначно смијене антисрпски и недемократски режим Мила Ђукановића гласајући за три опозиционе коалиције. Линта упућује најискреније честитке пријатељима из коалиције За будућност Црне Горе на великом изборном резултату и спремности да преузму одговорност за стварање демократске и слободне Црне Горе у којој ће се истински поштовати људска права и вјерске слободе, у којој српски народ више никада неће бити дискриминисан, у којој се неће прогонити Српска православна црква, српски језик, ћирилица, српски лидери, интелектуалци, новинари и обични грађани, у којој се неће отимати светиње и хапсити епископи, свештеници и монаси, у којој више никада неће бити диктатори и измишљати најбољи чланови лажи о опасности од. тзв. великосрпског национализма.

Линта дубоко вјерује да ће коалиција За будућност Црне Горе дати одлучujuћи допринос јачању мира и стабилности, да ће активно радити на помирењу и обнови повјерења, да ће се супротстављати појавама реваншизма и пружити руку свима који су спремни да граде Црну Гору у којој ће се поштovati историја, вјера, традиција и темељне вриједности данашњег свijета... Један од кључних темеља Црне Горе и њене дугорочне стабилности и свеукupног развоja јесте постизање споразума измеđу српског и црногорског народа уз пуно поштовања права националних мањина. Формирањем нове Владе створиће се претпоставке да се измеđу Србије и Црне Горе успоставе најбољи односи и сарадња у многим областима која је у најдубљем интересу грађана обје државе.

Линта је иначе и уочи избора снажно подржао коалицију За будућност Црне Горе и професора Здравка Кривокапића. Он је позвао грађане да гласају за коалицију За будућност Црне Горе која, како је рекао „окупља, измеđu осталих, најзначајније српске странке чија је визија стварање нормалне Црне Горе у којој има мјеста за сваког човјека и у којој се истински пошtuju људска права и вјерске слобode.“

СРПСКО КОЛО

Основач и издавач: Савез Срба из региона

Главни и одговорни уредник: Трифко Ђоровић

Лектор: Драгана Бокун

Веб администратор: Милисав Шапић

Редакција: Драгана Бокун, Желько Ђекић, Драган Шиповач, Сњежана Станишић и Јелена Рокнић

Сарадници: Боро Ркман (Хрватска), Весна Пешић, Драган Башовић, Ратко Бубalo (правни савјети), Шпиро Лазиница (правни савјети)

Адреса: Отона Јупанчича 14, Нови Београд

Дописништво: Булевар ослобођења 26, Нови Сад

Мејл: srpskokolo@ssr.org.rs

Телефон: 021/6613-600

Сајт: www.ssr.org.rs

Тираж: 10.000 примјерака

Дизајн и прелом: Студио Хум, Барајево

Штампа: Штампарија Борба а. д., Београд

Рукописи и фотографије се не враћају.

ISSN 2466-3476

Издаду овог броја Српског кола помогао је
Кабинет Предсједнице Републике Српске, Град Лозница
и општине Бачка Паланка, Инђија, Крупањ и Оџаци

НАКОН ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ВЛАСТИ МИЛО ЂУКАНОВИЋ ИЗГУБИО ПАРЛАМЕНТАРНУ ВЕЋИНУ

Режим у ЦГ пао на Закону о слободи вјероисповијести

Крај августа донио је историјску прекретницу Црној Гори. Напон кон се указала прилика да се смијени најдуговјечнији владар савремене Европе који је своју владавину посљедњих година крунисао на прогону свега оног што има префикс „српски“.

Режим је зубе поломио на прогону СПЦ, па је пуно симболике и наговјештај слома режима донио митрополит Амфилохије који је у 82 години живота први пут изашао на изборе.

4.500 НЕВАЖЕЋИХ ЛИСТИЋА

Опозиција окупљена у три колоне показала је да је заправо мајстарско искористила све своје разлике уједињење око истог циља – смјена режима Мила Ђукановића. Успјели су да побједе само за један мандат разлике, а све је могло да буде и другачије.

Према подацима које је објавила Државна изборна комисија у Црној Гори, на основу 100 одсто преbroјаних гласова, гласало је 76,65% уписаных бирача, односно њих 413.954, од чега је било 409.451 важећих гласачких листића.

Управо тих 4.500 неважећих гласачких листића уз чињеницу да су Хрватска грађанска иницијатива са 0,27% или 1.115 гласова, и Хрватска реформска странка са 0,13%, односно 532 гласова остали испод цензуза, створило је недостиган мањак од 6.000 гласова, који би у другачијој расподјели оставио исту парламентарну већину.

ЂУКАНОВИЋ ПРИЗНАО ПОРАЗ

Ђукановић је дипломатским рјечничком ипак признао пораз, али остаје чињеница да његов предсједнички мандат траје до 2023. године, као и да је његова Демократска партија социјалиста и даље појединачно најјача у Црној Гори.

Са правом се над Црном Гором најприје надвио страх да је могуће „преправити“ народну вољу на разлици од само једног посланика? Не треба заборавити чињеницу да је ДПС у већини градова Црне Горе.

Подсјетимо да је Мило Ђукановић стекао моћ тек пошто је покојни Момир Булатовић одбио непристојну понуду страног фактора да учествује у растурању бивше СРЈ. Зато објективно информисање стране штампе о изборима јасно наговјештава да је Ђукановић истекао рок трајања.

Први корак пада режима морао би бити промјена структуре. Могуће је да ће у ДПС-у након овог резултата наступити осипање, али неопходно је и да досадашња опозиција покаже зрелост и максимално искористи шансу која јој се указала.

Први природан корак послије преузимања власти требало би да буде повлачење накарадног Закона о слободи вјероисповијести, који је био иницијална каписла да се народ масовно мобилише и недјељама у литијама крстари црногорским градовима. Сходно томе

» Митрополит Амфилохије први пут изашао на гласање

за очекивати је да се заустави и пројект тзв. Црногорске православне цркве.

Рушење режима уочи пописа становништва предвиђеног за наредну годину требало би да регенерише број становника који се изјашњавају као Срби. Међутим, остаје питање да ли ће се наставити са враћањем равноправности ћириличком писму и српском језику?

ВЕЛИКИ ИЗАЗОВИ ЗА НОВУ ВЛАСТ

Нова власт ће се суочити и са великим изазовима на пољу економије. Црногорска привреда је потпуно разорена, туристичке сезоне практично није ни било, а ту су и посљедице пандемије короне, које су истински захватиле цијелу планету, али су добродошле режиму као оправдање за иначе потпуно труо привредни систем.

Слободе нема без суверене валуте, па чињеница да Црна Гора као званичну валуту користи евро значи да ЕУ има пуну контролу над њеним финансијама.

Лидери три опозиционе листе, које су освојиле већину на парламентарним изборима одржаним представили су принципе на којима ће почивати будућа власт, а који подразумијевају сарадњу са НАТО савезом, наставак интеграција у Европску унију (ЕУ), неупитност признања Косова и који искључују измене црногорских државних симбола.

Лидер коалиције *Мир је наша нација* Алекса Бечић казао је да је споразум потврда да ће нова власт бити проевропска, прозападна, прочрногорска и програђанска, усмјерена ка будућности, а не прошlosti.

Дритан Абазовић из коалиције *Црна бијела* истакао је да се споразумом ставља тачка на идентитетска питања око којих је највише било недоумица у међународној јавности.

Стављена је тачка на та питања која су дијелила друштво. Будућа влада мора под хитно да се посвети економском стању у држави. Чекају нас велики економски изазови, нагомилани проблеми, празна каса, борба против корупције и организованог криминала. Ова влада

има задатак да се посвети тим питањима – рекао је Абазовић.

УСАГЛАШЕНО СЕДАМ ПРИНЦИПА

Међу седам принципа које су лидери будуће парламентарне већине усаглашили је и онај којим су се обавезали да ће у потпуности деполитизовати кључне владине институције у циљу бескомпромисне борбе против организованог криминала и корупције.

– Свака борба против корупције је борба за Црну Гору – поручио је Здравко Кривокапић, лидер листе За будућност Црне Горе, окупљене око Демократског фронта.

У Извјештају Европске комисије за Црну Гору за 2019. годину осим недовољних резултата у области владавине права, наводи се и да је корупција критична област где недостају резултати, посебно у борби против те појаве на високом нивоу.

Алекса Бечић је истакао да су нове власти свјесне да затичу катастрофалне фискалне параметре.

– Спремни смо да кренемо у одлучну борбу против криминала и корупције. Значајно генерисање прихода значиће и заустављање концесионе мафије, које уништава економско и еколошко биће Црне Горе, заустављање намјештених тендера – рекао је Бечић.

Он је наговијестио промјену пореске политike како би се терет кризе подијелио солидарно.

ДА ЛИ ПРОГРАМСКЕ РАЗЛИКЕ МОГУ ДА ПОЈЕДУ КОАЛИЦИЈУ

Дефинисан као „албански четник“ од стране појединих земала региона Дритан Абазовић је остао досљедан у спровођењу изборне воље грађана.

Видљиво је да би унутар тројлане коалиције различитих програмских определења могло доћи до озбиљних трзавица.

Нездадовољство би могло да букне код просрпског Демократског фронта који је противник чланства у НАТО и признања Косова.

ПСК

» КОАЛИЦИОНИ ПАРТНЕРИ: Дритан Абазовић, Здравко Кривокапић и Алекса Бечић

ПОКРАЈИНСКА ВЛАДА ИСПОРУЧИЛА ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ ЗА 47 ПОРОДИЦА

» Игор Мировић обишао је породицу Рељић, избјеглу из Сиска, која гради кућу у Лединцима

МИРОВИЋ: Увећали смо буџет за помоћ избјеглим и расељеним лицима

Покрајинска влада је почела испорука грађевинског материјала за побољшање услова стanovaња за 47 породица које су средства за ову намјену оствариле у јуну ове године, путем Фонда за пружање помоћи избјеглим, прогнаним и расељеним лицима.

Тим поводом, предсједник Покрајинске владе Игор Мировић обишао је породицу Рељић, избјеглу из Сиска, која гради кућу у Лединцима.

— Покрајинска влада је преко Фонда у протекле четири године успјела знатно да увећа средства за помоћ избјеглим и расељеним лицима. Сва средства за све програме су бесповратна. Велико је задовољство видjetи нови почетак за ову и све друге породице које смо помогли — рекао је Мировић.

Он је подсјетио на то да Покрајинска влада реализује и бројне друге конкурсе за помоћ избјеглим и расељеним лицима, попут програма за куповину сеоских кућа.

Предсједник је оцјенио да је Покрајинска влада у

протекле четири године вода одговорну социјалну политику.

— Више од милијарду динара издавамо годишње за област социјалне политике. Имамо континуитет улагања и из године у годину повећа-

вамо средства за ове намјене — изјавио је Мировић, истичући да је мандат ове владе обиљежила и добра сарадња са Комесаријатом за избјеглице и миграције.

Директор Фонда за избјегла, прогнана и расељена лица Душко Ђутило казао је овом приликом да је за програме стамбеног збрињавања Покрајинска влада од 2016. године издвојила 120 милиона динара.

Предраг Рељић захвалио је Покрајинској влади и Фонду што ће, како је naveo, након 25 година подстанарског живота његова четворочлана породица добити кров над главом.

Догађају је присуствовао и покрајински секретар за социјалну политику, демографију и равноправност полова Предраг Вулетић.

ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ И ЦВИЈЕЋЕ НА ГРОБ ВЕЛИКАНА СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

У част и славу Петра Кочића

Због пандемије корона вируса 55. Кочићев збор, ове године је одржан у знатно мањем издању, а изостало је и традиционално народно зборовање у Стричићима и борба биковима. Манифестија је отворена у бањалучком Парку Петар Кочић изложбом Кочић и његова породица у фотографијама, аутографом Зорана Пејашиновића.

У склопу програма одржано је Вече драме, као и Вече бесједништва, на којем су говорили студенти из Бањалуке, Бијељине и Источног Сарајева.

У Музеју Републике Српске представљена је изложба колекције накита Трајови, аутора Сање Бајић, а одржано је и Вече сатије, у организацији Удружења књижевника Републике Српске.

У Стричићима је отворена уређена кућа Петра Кочића и положени су вијенци на споменик погинулим борцима Одбрамбено-отаџбинског рата.

Традиционално је уручена награда Змијањче која је ове године припада ученици Основне школе Георги Стоји-

ков Раковски, Јани Бркић. Градоначелник Бањалуке Игор Радојчић уручио је Кочићеву награду књижевнику Ненаду Грујићићу, приказана је и изложба са прошлогодишње ликовне колоније. У Алеји великана на гробљу у Београду 24. августа положени су вијенци и цвијеће на гроб Петра Кочића и одата пошта овом великану српске књижевности и народном трибину.

Вијенце су положили шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Ццовић, замјеник предсједника Удружења књижевника Србије Милош Јанковић, Кочићева праунука

Весна Аћимић у име Организационог одбора 55. Кочићевог збора и Душко М. Петровић у име Удружења књижевника Републике Српске.

Ццовић је рекао да је српски народ у сталној, скоро увијек истој борби за слободу, правду и све оно за шта се залагао Кочић, који је оставио много српском народу.

— Ове године, у складу са оним што је Организациони одбор Кочићевог збора одлучио, положили смо цвијеће и сјетили се свега онога што је Кочић оставио српском народу — рекао је Ццовић.

РСК

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ

Србија

21000 Нови Сад
Војвођанских бригада 17
телефон: 021/528 132, 021/520 030
мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

Продаја обновљене куће у Хрватској

- Прије девет година сам обновио своју кућу у Хрватској, остварујући право на стамбено збрињавање. На основу уговора са надлежним хрватским министарством дарован ми је грађевински материјал. Уговор садржи углавак о забрани отуђења, односно оптерећења некретнине у року од 10 година од дана склапања уговора. Сада ми је искрсле повољна прилика да продам кућу, али је проблем углавак о забрани отуђења прије истека 10 година од дана склапања уговора. Како да се ослободим тог ограничења?

Забрана отуђења, односно оптерећења некретнине у року од 10 година од дана склапања уговора била је велики проблем у вези с отуђењем куће у Хрватској обновљених на основу Закона о обнови. Упорним лобирањем, поред осталог, и од стране цивилног сектора, посебно организација које пружају правну помоћ избјеглицама, успјело се измјенама и допунама Закона о подручјима посебне државне скрби 2014. године укинути ту забрану за објекте обновљене на основу Закона о обнови.

Ово ограничење је, међутим, остало за објекте обновљене у поступку стамбеног збрињавања, на основу Закона о подручјима посебне државне скрби.

Обитељ која је остварила право на стамбено збрињавање даровањем грађевинског материјала за поправак, обнову и надоградњу обитељске куће или стана, односно изградњу обитељске куће на грађевинском земљишту у власништву подноситеља захтјева дужна је била уселити у обновљену обитељску кућу или стан у року од 90 дана од дана доставе завршног извјешћа надзорног инжењера управном тијелу и у њој пребивати најмање 10 година од дана достављеног завршног извјешћа надзорног инжењера управном тијелу, односно издане употребне дозволе. У противном корисник је дужан вратити средства утрошена за даровани грађевински материјал. Корисник стамбеног збрињавања је могао отуђити некретнину прије истека рока од 10 година само уз сагласност надлежног министарства градитељства.

Законом о стамбеном збрињавању на потпомогнутим подручјима (Народне новине, бр. 106/2018), чијим ступањем на снагу су престали важити сви чланци Закона о подручјима посебне државне скрби (Народне новине, бр. 86/08, 57/11, 51A/13, 148/13, 76/14, 147/14. и 18/15.), осим чланака 3, 4, 5. и 6. који уређују шта се сматра подручјем посебне државне скрби, учињени су нови искораки. Наиме, према чланку 34. ставку 13. овог Закона корисник који се стамбено збрињава према чланку 7. тачкама 2. и 5. овога Закона, тј. даровањем грађевинског земљишта у државном власништву и грађевног материјала за изградњу обитељске куће или даровањем неузељиве обитељске куће у државном власништву и грађевног материјала за њезину обнову или реконструкцију, не смије отуђити стамбену јединицу десет година од дана склапања уговора без сугласности Средишњег државног уреда.

Наведени облици стамбеног збрињавања (2. и 5.), не односе се, међутим, на Вашу ситуацију, јер је Ваша кућа обновљена на основу тачке 3. члана 7. тј. даровањем грађевног материјала за обнову, доградњу/надоградњу и завршетак изградње обитељске куће у власништву корисника.

На основу овог, се може закључити да овај облик стамбеног збрињавања није под ограничењем забране располагања по новом Закону.

**ПРИПРЕМИО РАТКО БУБАЛО
ВОДИТЕЉ ПРОЈЕКТА ПРАВНЕ ПОМОЋИХЦИТ**

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртком и од 16 до 20 сати.

Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикиндји, Сомбору и Суботици.

О времену рада правног савјетника ХЦИТ-а у овим мјестима информишите се на број 063 78 99 215.

ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.

ВЕРИТАС: НА СПИСКУ НЕСТАЛИХ СРБА СА ПОДРУЧЈА ХРВАТСКЕ 1.714 ОСОБА

Документационо-информациони центар Веритас саопштио је да се и ове године у јавност износе подаци Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК) да се из ратова деведесетих са подручја бивше Југославије трага за укупно 10.025 особа, од чега 1.975 са подручја Хрватске. – На сајту Управе за заточене и нестале, која дјелује при хрватском Министарству за бранитеље, пише да је још увијек „непозната судбина 1.482 особе те мјесто укопа посмртних остатака 411 смртно страдалих особа”, што укупно износи 1.869 нерасвијетљених случајева – наводи Веритас у саопштењу које је потписао предсједник те организације Саво Штрбац.

Како се додаје, и МКЦК и хрватска страна полазе од података наведених у последњој Књизи несталих на подручју Хрватске, која је објављена 2015. године, у којој се на дан 1. маја 2015. налазило 2.138 – 1.716 несталих и 422 особе чији су посмртни остаци траже.

– На списку несталих Срба са подручја Хрватске на данашњи дан, према Веритасовим подацима, налази се 1.714 особа, међу којима је 1.240 (72 одсто) цивила и 474 (28 одсто) жена. Највише их је нестало у пољедњој ратној години – 837 (49 одсто), а затим у првој 697 (41 одсто). Међутим, више од трећине са тог списка не налази се у поменутој књизи несталих за подручје Хрватске – каже се у саопштењу.

Због тога је Комисија за нестала лица Владе Србије, у сарадњи са Веритасом и удружењима породица несталих лица, још 2013. године саставила „оперативну листу“ (ОЛ) особа, углавном Срба из Хрватске и држављана Србије, који су у сукобу деведесетих прошлог вијека нестали на подручју Хрватске и бивше РСК, а за које њихове породице нису отвориле захтјеве за тражење код Међународног или националних организација Црвеног крста и због чега, по правилима МКЦК по којима захтјев за потрагу могу отворити најближи чланови породице, нису могли да уђу на званични список несталих МКЦК, који је од 2005. године почeo да се објављује и у књигама несталих.

– ОЛ са 635 имена предата је исте године хрватској страни очекујући њихов службени одговор. У међувремену су, ипак, неколико десетина особа са те ОЛ идентификоване, а за неке су породице отвориле захтјеве и дале крв за ДНК, што цијелој листи додатно даје ујерљивост и истинитост – стоји у саопштењу.

Тренутно се у Хрватској налази око 400 неидентификованих посмртних остатака, који су екскумирани у задњих дводесетак година са подручја Хрватске и бивше РСК, за које и хрватска страна тврди да припадају српским жртвама из периода деведесетих, и које не могу бити идентификовани без крвног узорка њихових најближих рођака.

"ЖУТА КУЋА"-ЗАБРАЊЕНА ТЕМА

Полагањем вјенаца испред умјетничке инсталације "Missing" и изложбом фотографија из књиге "Отета истини" у Грачаници је обиљежен Међународни дан несталих. На Косову се и даље трага за 1.654 особе, међу којима 562 неалбанаца. Породице несталих не губе наду да ће правда бити задовољена.

Представник Удружења киднапованих и несталих лица Ким за Грачаницу, Силвана Маринковић, истакла је да се породице несталих неће предати, и да ће наставити да трагају за судбином својих најближих.

– Јако је тешко када гледаш да 21 годину починиоци ових злочина слободно шетају. Нико ништа није урадио да се расвјетли судбина несталих. Свакодневно се обраћамо институцијама како би се питање несталих рјешило. Никада нису били заинтересовани да нам изађу у сусрет – казала је Маринковићева.

Координатор Удружења породица киднапованих и несталих Срба са Косова, Милорад Трифуновић, је прије 22 године изгубио брата који је нестало са рударима површинског копа Белаћеваца.

– На Косову не смијемо да поменемо да је постојала 'жута кућа', ко то смије да нам забрани када је доказано да је постојала, и да је постојала трговина људским органима. А што се ексхумације тиче, нико не чини ништа да би се дошло до тих мјesta, за које смо рекли да постоје- навео је Трифуновић.

Скуп је организован од стране Удружења киднапованих и несталих лица Косова и Метохије и Дома културе "Грачаница".

PTV Ким

ПОВОДОМ МЕЂУНАРОДНОГ ДАНА НЕСТАЛИХ ОДРЖАН 15. СКУП НА ОЗРЕNU

Република Српска трага за још 1.660 несталих

Код Манастира Светог Николе на Озрену служен је парастос и положени вијенци поводом Међународног дана несталих, те истакнуто да се у Републици Српској трага за 1.660 особа, као и да тражењем несталих лица треба да се баве ентитети с обзиром на неефикасност Института за нестала лица БиХ.

На крст код Манастира заједнички вијенац положиле су делегације Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске и општине Петрово, а остали присуствни положили су руже.

На скупу, који се традиционално 15. пут одржава на Озрену, предсједник Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Вељко Лазић рекао је да је ова организација незадовољна са радом Института за нестала лица БиХ и да је разговарано са предсједавајућим Савјетом министара БиХ Зораном Тегелтијом о дva приједлога за будуће дјеловање Института како би се убрзо процес проналажења несталих Срба.

– Један приједлог је да се Институт

укине, а тражење несталих поново пренесе на ентитетете, а други да се изврши тотална реконструкција Института – изјавио је Лазић.

Он каже да је Тегелтији предложено да се не усвоји Изјештај о раду Института за нестала лица БиХ за прошлу годину и да му се ускрате финансијска средства јер у прошлој години није пронађено нити једно тијело српске националности, што је поражавајуће.

Члан Савјетадовног одбора Института за нестала лица БиХ Марко Грабовац указао је на нечакстан рад институција

БиХ, превасходно правосудних, које су омогућиле да се масовне гробнице убијених Срба измјештају, у циљу да тијела страдалих не буду пронађена.

Начелник општине Петрово Озрен Петковић на скупу је рекао да је Озрен симбол страдања Срба током пољедњег Одбрамбено – отаџбинског рата, и указао на потребу константног притиска на надлежне и одговорне да се тијела убијених и несталих коначно пронађу, а злочинци казне.

**СЛАЂАНА МИТРОВИЋ
ЛАЗАРЕВИЋ / ГЛАС РЕГИЈЕ**

» Са прошлогодишњег обиљежавања Међународног дана несталих у Београду

БЕЗ ИСКРЕНЕ РЕГИОНАЛНЕ САРАДЊЕ НЕМА РЕЗУЛТАТА

Последњег дана августа обиљежен је Међународни дан несталих лица. Према подацима Међународног комитета Црвеног крста, у региону се тражи још 10.025 лица, несталих током сукоба 90-их година на простору бивше Југославије. Од укупног броја несталих око 3.900 су Срби.

Оваквом динамиком биће потребно око 75 година да пронађемо све нестале на подручју бивше Југославије, потпуни су из Међународног комитета Црвеног крста.

ОДАЛОВИЋ: НОВИ ЗАКОН ХРВАТСКУ ЈОШ ВИШЕ УДАЉИО ОД РЈЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА

Гостујући у Југарњем програму РТС Вељко Одаловић, предсједник Комисије за нестала лица Републике Србије рекао је, да је регионална сарадња незамјенљива и да карактер сукоба који се десио на простору бивше Југославије упућује на то.

– Нажалост, Хрватска је доношењем Закона прије годину отиша много уназад. Тај Закон који они стављају изнад међурдјавног споразума и испред протокола по којима смо до сада сарађивали ће нас још више удаљити – рекао је Одаловић.

Она је истакла да је исте године пот-

писан споразум са Међународним рецидивалним механизмом. Ријеч је о организацији која је наслиједила Хашки трибунал, а у чијој архиви се чува 10 милиона документа.

Међународни комитет Црвеног крста је добио приступ тим документима. Обратили су се и владама 42 земље и упутили захтјев великим међународним организацијама да и они отворе своје архиве.

ВИШЕ ОД 60 СРПСКИХ УДРУЖЕЊА СЕ БАВИ ПИТАЊЕМ НЕСТАЛИХ

Душко Челић, предсједник Координације српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица са простора бивше Југославије каже да та организација као кровна организација обухвата негде преко 60 удружења породица жртава са простора бивше Југославије, од Шентиља до Драгаша.

– Организовали смо бројне конференције за медије, обиљежавамо најалост бројне трагичне датуме, покушавамо да његујемо културу сјећања. Прошле године смо издали публикацију о ратним злочинима над Србима у Хрватској од 1990. до 1995. године и над Србима на Ким од 1998. до 2004. године.

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК НАЈВЕЋИХ ДРЖАВНИХ ФУНКЦИОНЕРА СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

» ДЕТАЉ СА САСТАНКА: Радован Вишковић, Жељка Ћвијановић, Милорад Додик, Александар Вучић, Ана Брнабић и Ивица Дачић

Вучић: Србија се залаже за апсолутно поштовање Дејтонског споразума!

Председник Републике Србије Александар Вучић саоствао се 26. августа са представницима Републике Српске, српским чланом Предсједништва Босне и Херцеговине Милорадом Додиком, предсједницом Републике Српске Жељком Ћвијановићем и премијером Радованом Вишковићем са којима је разговарао о свим аспектима односа и сарадње Србије и Српске, и истакао да ће Република Србија слједеће године додатно финансијски подржати Републику Српску, као и да је очување мира и стабилности свима од суштинског значаја.

— Имали смо до сада најсвеобухватнији састанак, разговорали смо о свим аспектима односа и сарадње Србије и Српске. Анализирали смо, што се економске сарадње тиче, све наше пројекте и ми ћемо прије краја године и почетком слједеће године упутити додатну финансијску подршку Републици Српској. Сматрамо то својом моралном обавезом и веома важним јер желimo да људи у Републици Српској сачувaju своја огњишта и оно што су им дједови, прадједови и очеви оставили — рекао је предсједник Вучић.

ЗАЛОГ ЗА БУДУЋНОСТ

Он је истакао да се на састанку разговарало и о подршци младима у пољопривредној производњи, као и малим предузећима у набавци опреме, али и о образовању и очувању језика и писма.

— Радили смо много конкретних ствари и пројекта који се тичу изградње домаћа здравља, школа, амбуланти, обданишта, спортских дворана и свега што може да буде од користи народу у Републици Српској и срећни смо како ти пројекти напредују.

» НА ИСТОМ ЗАДАТКУ: Милорад Додик, Александар Вучић и Ана Брнабић

Наставићемо нашу најближу сарадњу. Вријеме је да мислимо о будућности и да са свима разговорамо и налазимо заједнички језик. Наш највиши циљ је очување мира и чување јединства нашег народа — истакао је предсједник Вучић.

Он је пренео да је на састанку разговарано и о документу који му је упутила РС, указујући да је добио више питања везано у вези са статусом Српске.

— Не морам да говорим никоме колико нам је стало до добрих односа са РС. Рекао сам да је став Србије апсолутно поштовање Дејтонског споразума и одговорио сам на свако питање — подвукако је Вучић.

ПОШТОВАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ ОБАВЕЗА

Српски члан Предсједништва БиХ Милорад Додик је рекао да је задовољан разговорима са државним врхом Србије и да је захвалан на подршци која у континуитету долази из Србије за Републику Српску.

— Захвални смо за подршку која у континуитету долази од предсједника Александра Вучића и његовог тима, на њиховом разумевању за Републику Српску и статус и стање српског на-

рода не само у РС, већ и Федерацији — рекао је Додик.

Он је рекао да је сарадња са руководством Србије довела до тога да се данас у свим општинама РС реализују пројекти финансијирани од државе Србије.

— То је порука нашем народу не само у материјалном смислу, већ и у емотивном — да Србија жели да подржи народ на простору Републике Српске — навео је Додик.

Српски члан Предсједништва БиХ Милорад Додик истакао је да је задовољан финализацијом разговора везаних за област образовања, културе, као и договором који је постигнут везано за јединствен датум обиљежавања Солунског фронта.

— Желио сам да предсједника Србије и руководство Србије упозnam са стањем ствари и спровођењем Дејтонског споразума. Наша политика је политика мира и тражимо да мир буде трајан и стабилан — навео је он.

Састанку су присуствовали и предсједница Владе Републике Србије Ана Брнабић, први потпредсједник Владе и министар спољних послова Ивица Дачић и потпредсједница Владе и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Зорана Михајловић.

АГ/РСК

АЕРОДРОМ У ТРЕБИЊУ

Вучић је рекао да је разговарано о градњи аеродрома у Требињу, где Србија жели да буде власник и управља тим аеродромом. Најавио је да ће први авион за Требиње моћи да полети до марта 2022. године.

— Вјерујем да ће пројекат бити исплатив и дугорочно од великог интереса и за Србију и наш народ у Херцеговини и дио ЦГ и сарајевско-романијској области — рекао је предсједник Вучић. Он је додао да се разматра и учешће Србије у реновирању и реконструкцији аеродрома у Бањалуци.

ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА У ПОГРАНИЧНОМ ПОЈАСУ

Вучић је најавио да је направљен и план за формирање заједничке индустриске зоне у пограничном дијелу Србије и БиХ и то посебно између мјеста у Србији и Републици Српској: Љубовије и Братунца, Малог Зворника и Зворника, као и да се види шта још може да се уради на потезу између Сремске Раче, Дворова и Бијељине.

Најављено је да ће Србија заједно радити са РС на изградњи 17 километара аутопута од моста преко Саве на граници до Бијељине. Разговарано је и о подршци младима у пољопривредној производњи која би ишла до 12.500 евра, посебно за развијање примарне производње и прерадивачких капацитета.

Планирана је и подршка малим предузећима која би добијала грант средства од 45 одсто, које би обезбеђивали заједнички Република Српска и највећим дијелом Србије, док би пет одсто било учешће, а 50 одсто би се обезбиједило преко кreditiranja банака.

15. СЕПТЕМБАР - ДАН СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА

Србија и Република Српска славиће убудуће заједнички празник — 15. септембар, који ће се обиљежавати као Дан српског јединства, слободе и националне заставе.

— Жеља нам је да покажемо да смо исти народ и да је сваки успех, као и свака мука заједничка за све Србе, ма где живељи — рекао је Вучић.

КОМПЛЕКС ДОЊА ГРАДИНА - ЈАСЕНОВАЦ

Донијета је одлука о изградњи спомен комплекса Доња Градина — Јасеновац, јер је жеља и намјера да на територији РС, без фалсификовања историје и скривања чињеница, сви Срби, где год да живе, могу увијек да пронађу спомен-обиљежје где ће бити јасно обиљежено колико и какво су Срби тешко страдали и какве су биле размјере јасеновачког злочина.

УЈЕДНАЧАВАЊЕ ШКОЛСКИХ ПРОГРАМА

Вучић је истакао да је на састанку договорен низ ствари из области образовања и културе, те да ће се радити на уједначавању школских програма, буквара. Најављено је да ће у Србији бити донијет Закон о заштити српског језика и ћириличног писма, док ће у Српској, због уставних ограничења, то бити за нијансу другачије формулисано, али ће бити донијета заједничка Декларација о очувању језика и писма.

ЛИНТА: ЈЕДИНСТВО ДВИЈЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поздравља чињеницу да је састанак предсједника Вучића и делегације Србије са политичким врхом Републике Српске на челу са Милорадом Додиком био досад најконкретнији и да је још једном изказано јединство двије српске државе без обзира на постојеће границе. Још једном је потврђено од стране предсједника Вучића да је став Србије досљедно поштовање Дејтонског мировног споразума, као и да је од кључног значаја за обје стране очување мира и стабилности.

Веома је позитивно што је на састанку договорен низ мјера и активности чији је циљ подршка Србије Републици Српској кроз додатну финансиску помоћ; завршетак аеродрома у Требињу до 2022. године; реконструкција аеродрома у Бањалуци; формирање заједничке индустриске зоне; помоћ у изградњи аутопута од Сремске Раче до Бијељине у дужини 17 километара; подршка запошљавању младих у пољопривредној производњи путем грантова; помоћ малим предузећима уз 45 % бесповратних средстава; учешће предузећа из Србије на конкурсима у Српској под истим условима који важе за све остale. Линта истиче да је за даље јачање духовног и културног јединства српског народа посебно значајан договор два државна руководства да се донесе истовјетан Закон о заштити српског језика и ћириличног писма и заједничка Декларација о очувању српског језика и ћириличног писма; да се иде на уједначавање школских програма за предмете историја, географија, природа и друштво и ликовна култура; израда заједничког буквара; организовање ћачких екскурзија из Србије у Српску и обрнуто; подстицање основних и средњих школа да се братиме. Потврђен је договор да се изгради Меморијални центар Доња Градина-Јасеновац у Козарској Дубици с циљем да се на објективан начин прикаже права и пуна истина о највећој фабрици смрти у историји Балкана, као и да се сними филм који повезује Србију и Српску и српски народ. Од великог значаја за српско јединство јесте и одлука о заједничком празнику Србије и Српске који би се звао Дан српског јединства, слободе и националне заставе, а обиљежавао би се сваког 15. септембра, дан када је пробијен Солунски фронт.

ОТКУД У СРАМНОЈ ПРЕСУДИ „СРПСКИ ДОБРОВОЉЦИ ИЗАОСТАЛЕ ЧЕТНИЧКЕ ГРУПЕ“

Координација српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица са простора бивше Југославије позвала је поводом 25 година од ратног злочина над Србима у засеку Грубор код Книна власти у Хрватској и Србији да питања несталих, процесирања ратних злочинаца, сучавања са прошлешћу и сатисфакције свих жртава, ставе на своје дневни ред као хитна и рјешавају их.

У саопштењу се истиче да је злочин у Груборима типичан примјер злодјела над Србима након злочиначке акције хрватске војске и полиције „Олуја“, а да је карактеристично за овај случај то што су злочинце на дјелу ухватили представници УН.

Објашњавајући, шта се додгудило, хрватски генерал Иван Чермак је за Хрватску радио-телевизију изјавио да се у Груборима одиграо „ватрени окршај између специјалне полиције и заосталих четничких група“.

У судском епилогу хрватској правосуђејству ослободило је оптужене злочинце, истичу из Српске координације.

Према образложењу судије Бранка Мајеровића, суд је утврдио да је хрватска војска убила „невине и старе људе испред својих куба“ и да је осрамоћена елитна јединица хрватске војске и сведена на ниски и приземни ниво српских добровољачких банди, које су харале Хрватском“. – Није јасно откуда у овој срамној пресуди „српски добровољци и заостале четничке групе“, али је послије оваквог образложења, сваком разумном јасно ко је за вријеме операције „Олуја“, у којој је побијено преко хиљаду српских цивила, био и ко је у то доба харао на територији Крајине – наводе из српске Координације. **СРНА**

ФАШИСТИЧКИ ПЛАКАТИ ОСВАНУЛИ НА ЗГРАДИ СРПСКОГ ПРИВРЕДНИКА

Данакон обиљежавања Европског дана сјећања на жртве тоталитарних и ауторитарних режима, на згради у којој се налази Српско привредно друштво *Привредник* у Прерадовићевој улици у центру Загреба осваниле су „пригодне“ поруке.

Плакат војника с амблемом усташке шаховнице с првим бијелим пољем на униформи и усташким симболом У на шљему залијепљен је преко лица *Привредниковог* питомца на излогу *Привредниковог* дома. Ту је и кукасти криж који се вијори на застави поред усташке шаховнице, а неизоставно усташко У непознати вандали урезали су и у стакло излога *Привредниковог* дома. Иако се ради о незнантом оштећењу имовине, мржња која је на овај начин испољена према припадницима једног народа изражавањем симпатија према режиму који се у прошlostи на најсвиреји начин односio управо према припадницима тог народа – није нимало занемарљива.

Надлежни би се требали позабавити друштвеном атmosferom која је довела до тога да се овакве поруке појављују на загребачким, али и бројним другим улицама широм Хрватске. И то само данакон штету коју су овде илустриране идеологије нанијеле не само Србима већ цијелом свijету.

ОЛИВЕРА РАДОВИЋ / П-ПОРТАЛ.НЕТ

ПАРАСТОС СРПСКИМ ЖРТВАМА У ТРПИЊИ

У Трпињи је 26. августа одржан помен српским жртвама током рата деведесетих година у овом селу у близини Вуковара. Сваке године на овај дан у Цркви Вазнесења Господњег Трпињци се присјећају сумјештана страдалих у рату од 1991. до 1995. године. Након литургије, служен је парастос, а кољivo и обиљежја помена припремиле су породице погинулих Трпињаца.

– Само то сјећање на наше најмилије, сама успомена на њих, представља наш израз љубави коју осјећамо према њима, односно као што је и сама литургија сјећање, тако и сјећање на неког значи да је он вјечно са нама – каже парох трпињски јереј Марко Шукунда.

Свету литургију предводио је јереј Срђан Дангузовић који је у ратним збивањима изгубио оца. Такође, предводио је и паастос на трпињском гробљу, а саслуживали су јереј Марко Шукунда и парох винковачки јереј Срђан Лукић. – Трпиња је доста сложно село и одзив људи је био, ако можемо тако да кажемо, задовољавајући, а служби су присуствовали и политички званичници ове општине. Након помена на гробљу, обишли смо гробове страдалих, а потом је услиједила трпеза љубави – рекао је Марко Шукунда. У ратним дешавањима од 1991. до 1995. године погинуло је 13 становника Трпиње.

КОМЕМОРАЦИЈА У ГРУБОРИМА - ХРВАТСКИ ЗВАНИЧНИЦИ ПРВИ ПУТ НА МЈЕСТУ ЗЛОЧИНА

Шантићеви стихови у Груборима звуче иронично

ЈОШ ЈЕДАН ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ

У Груборима су убијени Марија Грубор (1905), Милош Грубор (1915), Јован Грубор (1930), Милица Грубор (1944), Ђуро Карановић (1954) и Јован Карановић (1922).

Прве информације о масакру саопштили су представници УН, који су се критичног дана налазили у рејону села, па чак и сликали специјалце како излазе из села.

Жупанијско државно тужилаштво у Загребу је 2010. године подигло оптужницу против тројице бивших припадника хрватске специјалне полиције *Лучко* због ратног злочина над српским цивилима.

Оптужени су Фрањо Дрљо, који је био командир групе, Божидар Крајина и Игор Бенети, а суд у Загребу је 2014. донио ослобађајућу пресуду.

На ову пресуду уложен је жалба, коју је суд прихватио, па је суђење обновљено 2016. године.

Мјесто Грубори у долини Плавно изнад Книна више не постоји, није означенено ни на картама, нити може да се нађе на Гујлу. Остале су само разрушене и запаљене куће Срба који су ту некада живјели. Празна су и околна села.

Међутим Грубори су се нашли у центру медијске пажње због комеморације српским жртвама, цивилима који су убијени 25. августа 1995. године у злочиначкој операцији *Олуја обруч*.

Мада се помен српским жртвама у овом селу одржава годинама уназад, овогодишњем комеморативном склопу по први пут су присуствовали званичници Хрватске и то предсједник Зоран Милановић и министар бранитеља Томислав Медвед.

Комеморација је започела у Плавном поред крста постављеног за жртве цијelog села, а наставила се у Груборима код крста постављеног за жртве тога засека.

Милорад Пуповац је поздравио присуствне који су дошли да одају пијетет невиним жртвама и поновио да је то злочин за који нико није одговорао, а да су људи убијени с рукама подигнутим у ваздух.

– Нажалост, у томе су учествовали и они којима судска етика и морални позив нису смјели да допусте да до тога дође – рекао је Пуповац и додао да остаје нада да ће се неки људи вратити и обновити своје домове.

Министар бранитеља, Томо Медвед. У име Владе Републике Хрватске члановима породица погинулих изразио је саучешће уз напомену да су појединци направили злочин.

– Судбину Грубора дијеле многа мјesta у РХ у којима су страдали и Хрвати и Срби и други држављани. Хрватска као побједник у Домовинском рату жали због свих

страдалих, нарочито цивила и наша је дужност да искажемо пијетет жртвама – поручио је Медвед.

Милановић рецитовао Шантића

Предсједник Зоран Милановић изјавио је да за овај злочин нико није лично одговорао, иако се „скоро тачно зна, која је јединица била овдје тог дана“.

Милановић је рекао да је о

злочину у Груборима сазнао из текста који је објављен у *Њујорк тајмсу*.

– Штета нанијета хрватској држави је велика. Она је нагрдила репутацију државе која је нападнута и која до тада није била лоша. Компромитовала је углед и једне јединице хрватске полиције, специјалне полиције, која је успела циј рат да ради, бори се, излаже се погибији на јуначки и поштен начин – рекао је Милановић наглашавајући да у Европи не постоје дјеље сличније нације од Срба и Хрвата.

Његов говор завршен је помало иронично. Наиме, Милановић је казивао стихове највољенијег српског пјесника Алексе Шантића *Остапаје овде*. Нажалост, управо старци који су ријешили да остану на својим огњиштима, након злочиначке акције *Олуја* су мучили убијени.

Поред Милановића, комеморацији су присуствовали потпредсједник Владе и министар хрватских бранитеља Томо Медвед, потпредсједник Владе за друштвене дјелатности и људска права Борис Милошевић, министарка регионалног развоја и фондова Европске уније Наташа Трамишак, државни секретар у Министарству управе Дарко Некић и државни секретар Централне државне канцеларије за обнову и стамбено збрињавање Никола Мажар.

АГ/РСК

ЛИНТА: ЛИЦЕМЈЕРНО је СЛАВИТИ ОЛУЈУ И ОДАВАТИ ПОЧАСТ УБИЈЕНИМ СРБИМА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује као крајње лицемјерје присуство предсједника Хрватске Зорана Милановића, двојице потпредсједника Владе Хрватске Томе Медведа из ХДЗ-а и Бориса Милошевића из СДСС-а и предсједника СДСС-а Милорада Пуповца на комеморацији убијеним српским цивилима у засеку Грубори код Книна. Свако онај ко у Книну 5. августа прославља пртерирање и убијање Срба и ко сматра и признаје да је *Олуја* била ослободилачка, легитимна и праведна војна акција тај нема никакво морално право да дође у Груборе или било које друго мјесто у Хрватској на коме су убијани српски цивили и ратни заробљеници.

Није могуће истовремено прослављати злочиначку акцију *Олуја* и давати почаст страдалим Србима. Интерес Хрватске је био да политички представници Срба признају *Олују* и да се систематско уништавање српске имовине у заштићеној зони Уједињених нација нису одговорни појединци већ читав хрватски државни и војни врх на челу са ратним злочинцем Фрањом Туђманом чији је стратешки циљ био стварање етнички чисте хрватске државе по узору на Анту Павелића.

Није могуће говорити о било каквој правој нормализацији односа са званичним Загребом док год се Хрватска не суочи са својом усташком и злочиначком прошлешћу, док не прихвати истину и док се не окрене будућности. То, између остalog, конкретно значи да Хрватска одбаци лажни мит о српској агресији и прихвати да је режим Фрање Туђмана главни кривац за рат, да престане да слави злочиначку акцију *Олуја* и друге злочиначке акције, да казни војне команданте на челу са Антом Готовином за масовне злочине над Србима, да ријеши питање несталих Срба, врати имовинска и друга права противарим Србима и престане са хапшењима и суђењима припадницима Војске и полиције РСК на основу лажних доказа.

МАТИЋ: МОЖЕЛИ ПОВРАТАК БИТИ ОДРЖИВ?

На комеморацији у Груборима је био присутан и специјални изасланик предсједника Србије Веран Матић, који је naveо да је заједничка комеморација важан и охрабрујући корак. Матић је за Тањуј рекао да је од хрватског амбасадора у Србији добио информације да је у претходним разговорима било заинтересованих за обнову кућа, а да ће о „димензији повратка“ одлучити сами, када се увјере да ли им одговарају услови. Истакао је да није довolно обновити кућу или направити пут, већ повратак мора бити одржив, мора имати и основу за то – да има посла, да би они који би се вратили имали приходе.

МИЛОШЕВИЋ: ОЛУЈА је ЛЕГИТИМНА ХРВАТСКА АКЦИЈА

– Најважнији мотив за одлазак у Груборе био је да уђе у наратив да су Срби имали жртве у рату и да се осјећају да су равноправни грађани Хрватске – рекао је потпредсједник Владе Борис Милошевић.

Поновио је да *Олуја* као таква није спорна јер се ради о праву РХ да врати своју територију као и Источна Славонија која је враћена мирном реинтеграцијом.

– Оно што је спорно су Грубори, Вариводе, Уздоље, Мокро Поље, Кијани... пљачка, палеж, убојства и непротесирање – нагласио је Милошевић.

– Добросусједска политика нема алтернативу, превише се ставља нагласак на лоше ствари, Србија је држава матица Срба, природно је и логично да штити права својих припадника у складу са међународним прописима и законима државе у којој је мањина – рекао је Милошевић и закључио да је хрватска јавност све пољедње догађаје боље прихватила.

НЕ ЈЕЊАВА ОГОРЧЕЊЕ ЗБОГ ПРИСУСТВА СРПСКОГ ПРЕДСТАВНИКА У СЛАВЉУ НАЈВЕЋЕГ ЕТНИЧКОГ ЧИШЋЕЊА ПОСЛИЈЕ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА

Више од 120 удружења осудило учешће Милошевића на прослави Олује у Книну

УСрбији не јењава огорчење због одлуке потпредсједника Владе Хрватске из редова Срба Бориса Милошевића да учествује на прослави злочиначке акције Олуја у Книну. Закључке којим се овај чин осуђује подржало је више од 120 завичајних и избегличких удружења која дјелују у Србији:

1. Најштрије осуђујемо скандалозну и неразумну одлуку Бориса Милошевића да 5. августа буде у Книну где се прославља протјеривање 250.000 Срба, убијање 2.000 Срба, систематско уништавање, плачкање

и паљење српске имовине и на тај начин оправдава највеће етничко чишћење у Европи послије Другог светског рата;

2. Одлазак Бориса Милошевића у Книн неће побољшати положај преосталих Срба у Хрватској, неће допринијети рјешавању имовинских, стечених и бројних других проблема протјераних Срба, рјешавању питања несталих Срба, кажњавању налогодавца и извршилаца бројних злочина над српским цивилима и ратним заробљеницима, развоју културе мира, разумијевању и међусобном поштовању;

3. Једину корист од одласка Бориса Милошевића у Книн имаће Хрватска јер ће у међународној заједници истицати да је политички представник Срба признао легитимитет злочиначке акције Олуја;

4. Одлазак Бориса Милошевића у Книн значиће званично прихватање бесмислене хрватске оптужбе да су Србија, ЈНА и Срби били агресори како је то дефинисано тзв. Декларацијом о Домовинском рату из 2000. године и представљаје најдубљу увреду и понижење за крајишке Србе и читав српски народ;

5. Позивамо предсједника Самосталне де-

мократске српске странке (СДСС) Милорада Пуповца да раскине срамни и неморални договор са предсједником Хрватске демократске заједнице и Владе Хрватске Андрејем Пленковићем и наложи Борису Милошевићу да не иде у Книн на прославу простирањивања властитог народа;

6. Главну одговорност за одлазак Бориса Милошевића у Книн и давање легитимитета злочиначкој акцији Олуја ће, поред Бориса Милошевића, сносити Милорад Пуповић и руководство Самосталне демократске српске странке (СДСС).

СПИСАК УДРУЖЕЊА КОЈА СУ САГЛАСНА СА ЗАКЉУЧЦИМА

1. Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд

Мирослав Ковјанић, предсједник удружења

2. Савез српских удружења Севернобачког округа – Суботица

Боривоје Вукајловић, предсједник

3. Завичајно удружење Банија – Суботица

Желько Тинтор, предсједник

4. Удружење избеглих и досељених Срба – Бајмок

Жарко Гранчић, предсједник

5. Клуб досељених и прогнаних лица општине Бачка Топола – Бачка Топола

Миље Павлића, предсједник

6. Удружење грађана Завичајна група Крајина Војводина – Нови Сад

Милан Ливада, предсједник

7. Клуб избеглих, прогнаних и досељених лица Завичај – Пачир

Желько Блаженовић, предсједник

8. Завичајна заједница Република Српска – Суботица

Милорад Ђолић, предсједник

9. Српски завичајни клуб Слога – Суботица

Славко Дувњак, предсједник

10. Матица Дрежничка – Бајмок

Гојко Ивошевић, предсједник

11. Завичајно удружење Херцеговина – Суботица

Љубо Килибарда, предсједник

12. Завичајно удружење Славонија и Барања – Суботица

Стефан Бошњак, предсједник

13. Удружење грађана Завичај – Банија – Мајур, Шабац

Слободан Метикош, предсједник

14. Завичајно удружење Мањача – Суботица

Ненад Рађевић, предсједник

15. Завичајно удружење Сана – Суботица

Миодраг Половина, секретар

16. Завичајно удружење Личана Никола Тесла – Апатин

Милан Шкрбић, предсједник

17. Завичајно удружење Срба пореклом из БиХ Петар Кочић – Апатин

Радомир Рељић, предсједник

18. Завичајно удружење Озрен – Суботица

Горан Благојевић, предсједник

19. Завичајно удружење Алекса Шантић – Шантићани – Алекса Шантић

Мирко Букић, предсједник

20. Завичајно удружење Банија – Нови Сад

Милан Половина, предсједник

21. Завичајно удружење Славонија у срцу – Београд

Миодраг Жарковић, предсједник

22. Завичајно удружење Сава Мркаљ – Нови Сад

Зорица Влајинић, предсједник

23. Удружење Господина Никола Тесла – Београд

Милорад Ђанић, предсједник

24. Удружење Дивосељана – Београд

Предраг Јерковић, предсједник

25. Удружење избеглих и прогнаних Срба из Хрватске – Београд

Миље Шапић, предсједник

26. Удружење Срба из Републике Српске и Републике Српске Крајине – Панчево

Мирољуб Медић, предсједник

27. Крајишки културни центар – Београд

Петар Шаула, предсједник

28. Српски демократски форум – Београд

Смиљана Ђеливук, предсједница

29. Удружење грађана Повратак протераних Крајишика – Београд

Стојан Кепчић, предсједник

30. Удружење Мркоњићана Београд

Жарко Гајић, предсједник

31. Удружење Срба из БиХ за очување и његовање традиције Сане – Грмеч

Драган Дивјак, предсједник

32. Завичајно удружење Миочић – Београд

Гојко Малешевић, предсједник

33. Завичајно удружење грађана Џира Личка Калдрма – Дрвар – Београд

Желько Бурсać, предсједник

34. Удружење избеглица из Р. Хрватске – Београд

Вељко Жигић, предсједник

35. Удружење избеглих, прогнаних, расељених и досељених Ново огњиште – Барајево

Јово Добријевић, предсједник

36. Удружење Срба из Хрватске, БиХ, и КМ – Младеновац

Мирјана Лалић, предсједник

37. Завичајни клуб Личана Срб – Београд

Борђе Кеча, предсједник

38. Удружење Срба из Хрватске и Босне и Херцеговине Истинска Шид

Радован Штековић, предсједник

39. Удружење за његовање културних традиција и обичаја Славонаца у Смедереву – Смедерево

Симеон Јовановић, предсједник

40. Удружење Завичајни центар Грачац – Лика – Нови Сад

Богдан Гајеша, предсједник

41. Удружење Дрежничана и Јасеничана – Београд

Димитар Вукелић, предсједник

42. Удружење Крајишка општине Ковачица Завичај – Ковачица

Дамјан Пенић, предсједник

43. Удружење Славонаца – Београд

Перо Ђарбук, предсједник

44. Завичајно удружење Срба из Лике Личко огњиште – Пригревица

Недељко Дошћен, предсједник

45. Удружење Дрварчана у Београду

Боро Ђањац, предсједник

46. Удружење грађана у Београду поријеклом из Бос. Петровца

Бранко Триван, предсједник

47. Удружење Граховљана и пријатеља Босанског Грахова – Београд

Драган Јаковић, предсједник

48. Удружење пензионера из Хрватске Београд

Јован Каблар, предсједник

49. Удружење бораца Кордуна, Осме кордунашке народнослободилачке ударне дивизије, ратова 1990–1999.

Драган Шкорић, предсједник

50. Завичајни клуб Кордунаш – Београд

Слободан Шарац, предсједник

51. Огњена Марија Ливањска – Београд

Никола Петровић, предсједник

52. Удружење грађана Змијање – Каћ

Борје Пантeliћ, предсједник

53. Удружење Крајишика Крајина – Врбас

Горан Николаш, предсједник

54. ЦИП Наш одговор

Буро С. Кљуњин, предсједник

55. Асоцијација избегличких и других удружења из Хрватске – Београд

Јован Каблар, генерални секретар

56. Удружење избеглих и прогнаних Сремских Сремска Митровица

Владимир Јелић, предсједник

57. Завичајно удружење Калиновча – Београд

Спасоје Ђого, предсједник

58. Друштво гуслара Стара Херцеговина – Београд

Слободан Бобан Драшковић, предсједник

59. Клуб Гачана – Београд

Светозар Џрновац, предсједник

60. Удружење Јубињаца – Београд

Милован Пецел, предсједник

ПОЗИВ МОСТАРЦИМА ДА СЕ РЕГИСТРУЈУ ЗА ИЗБОРЕ

Рок за пријаву ЦИК је 6. октобар 2020. године

Грађани Мостара коначно ће, након 12 година, моћи да гласају на предстојећим локалним изборима у недјељу, 20. децембра. Мостарци који живе у Србији, Црној Гори и дјаспори, нарочито би требали имати на уму да је крајњи рок да се пријаве за гласање изван БиХ до поноћи 6. октобра.

Наime, велики број грађана не зна да сви они који су на попису становништва 1991. живјели у Мостару имају право да гласају на изборима у децембру ове године и бирају нову власт у граду на Неретви.

Из Изборног штаба листе *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар* с којом за локалне изборе у Мостару иде и коалиција СНСД и СДС, уз подршку

српских удружења, позвали су све Мостарце у Србији и иностранству да се региструју за предстојеће изборе у овом граду који ће бити одржани 20. децембра.

Из Изборног штаба ове листе истичу да су сви мостарски Срби јединствени и окупљени с циљем да коначно изаберу своје представнике у Градском вijeћу Мостар, први пут након рата.

– Наш циљ је изабрати представнике у Градско вijeћу који ће бити истински глас Срба и свих грађана Мостара који желе једнака права за све и бољи Мостар. Зато позивамо све Мостарце да се пријаве за гласање и помогну нам да се боримо за бољу будућност и бољи Мостар – наводи се у саопштењу.

ЛИНТА ПОЗВАО МОСТАРСКЕ СРБЕ ШИРОМ СВИЈЕТА ДА СЕ РЕГИСТРУЈУ ЗА ГЛАСАЊЕ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позвао је мостарске Србе који су расијани широм свијета да се региструју за гласање на предстојећим локалним изборима и поручио да су избори од кључног значаја за положај и опстанак српског народа у Мостару. Он је подсјетио да је рок за регистрацију за гласање поштом, који је одредила Централна изборна комисија БиХ, 6. октобар у поноћ. Линта сматра да је трагична чињеница да Срби након рата у Градском вijeћу Мостара нису имали своје представнике, саопштено је из Савеза Срба из региона.

– Један од важних начина да Срби остваре своја права јесте да се масовно региструју и да у што већем броју изађу на изборе и на тај начин изаберу своје легитимне представнике. Свима је јасно да ће Срби у Мостару имати онолико права колико буду имали учешћа у локалној власти. У питању је велика шанса да Срби изаберу своје истинске представнике који требају да се храбро и одлучно боре за права својих сународника – рекао је Линта.

Он је навео да снажно подржава јединствену српску листу *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар*, која окупља мостарске Србе, те оцијенио позитивним то што иза те листе стоје двије странке из Републике Српске – СНСД и СДС, те српска удружења у Мостару и шире.

Линта је указао да бројне чињенице показују да је положај Срба у Мостару катастрофалан.

– Срби још нису конститутиван народ у Херцеговачко-неретванској кантону, где се налази Мостар, што представља отворено кршење Устава од кантоналне власти. Осим тога, у Градској управи од око 400 службеника запослено је тек 25 Срба. Такође, Срби немају право на српски језик и ћирилично писмо – рекао је Линта.

Он је подсјетио да је од око 113.000 становника, колико је живјело у Мостару према попису из 2013. године, Срба било свега 4.300.

– Стога је од суштинске важности улога више од 23.000 мостарских Срба који су 1991. године живјели у Мостару и који су 1992. протјерани из свог града – истакао је Линта.

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ЗА МОСТАРЦЕ У СРБИЈИ

Прогнани Срби из Мостара који су 1991. године живјели у граду на Неретви, а сада живе у Србији све додатне информације о регистрацији за локалне изборе могу добити преко Савеза Срба из региона.

● Телефони: 065/2270701, 065/2700442

● Мејл: info@ssr.org.rs

ЛИСТА 'ОСТАЈТЕ ОВДЕ - ЗАЈЕДНО ЗА НАШ МОСТАР' ИМА ПОДРШКУ СРПСКЕ И СРБИЈЕ

СРБИ У МОСТАРУ ПРЕД ИСТОРИЈСКОМ ШАНСОМ

ДОДИК: СРБИ ЖЕЛЕ ДА БУДУ РАВНОПРАВНИ

Члан Предсједништва БиХ и лидер Савеза независних социјалдемократа (СНСД) Милорад Додик подржао је оснивање јединствене српске листе за локалне изборе у Мостару.

– Срби су до сада били овде потпуно скрајнути, у погледу шанса за запошљавање и много чега другог. А оно што желимо да урадимо је само да будемо равноправни са другима овде у Мостару – рекао је Додик.

» др Велибор Миливојевић, Милорад Додик и Лука Петровић

заједници у бољем Мостару. Кроз наше дјеловање желимо да покажемо да српска заједница може бити фактор стабилности, те кроз своје проспиритетне и конструктивне идеје покретачка снага обнове и изградње Мостара, бољег и љепшег за све – наглашава Миливојевић.

Он истиче да ће представници листе *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар* кроз своје дјеловање показати да неће бити само сервис Срба већ свих Мостараца који воде свој град.

– Желимо да сви у сећи пронађемо оно најбоље и најпозитивније стављају-

ћи акценат на то да направимо Мостар као културни, туристички и административни центар на понос свих нас. Сигуран сам да ће након ових избора Мостар кренути ујурбаним процесом обнове и развоја, а на свима нама који будемо изабрани биће велика одговорност да тај посао обавимо најбоље што можемо – наводи Миливојевић.

На састанку српског члана Предсједништва БиХ Милорада Додика и представника изборног штаба листе *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар* у који су окупљени мостарски одбори СНСД-а и СДС-а, те сва српска удружења, који је одржан у уторак у Мостару, усаглашено је да Миливојевић буде носилац листе на којој ће се окупити љекари, професори, студенти како би, по први пут након рата, покушали прећи изборни праг.

Избори у Мостару нису одржани од 2008. године због дугогодишње немогућности да се постигне договор око изједначења Изборних правила која су уз помоћ међународне заједнице коначно усаглашена и усвојена у Парламенту БиХ у јулу ове године.

МНОГИ ИЗБЈЕГЛИ МОСТАРЦИ И НЕ ЗНАЈУ ДА МОГУ БИТИ КЉУЧАН ФАКТОР НА ПРЕДСТОЈЕЋИМ ИЗБОРИМА

Пресудна улога Мостараца у Србији и иностранству

Избори у граду на Неретви биће, након пуних дванаест година, одржани 20. децембра. Град који је све године након рата таворио и гушио се у проблемима, подјелама и смећу сада чека да продише. Грађани Мостара с нестрпењем чекају изборе и законодавну власт које у овом граду нема осам година. Иако сви грађани, углавном дијеле исте локалне проблеме, национална питања поново ће доминирати предизборном кампањом. Редови су се већ збили. Шансу да се по први пут након рата изборе за своје легитимне представнике виде и Срби.

Српски народ, као и друга два, има загарантоване квоте у Градском вijeћу Мостара, као и могућност заштите националних интереса кроз Клуб народа, али никада до сада нису имали своје представнике. Срби су свих година након рата бирали са листи бошњачких и хрватских странака и били су искључиво гласачка машинерија својих страначких база погодујући тако интересима других народа и свом личном.

» Обнова Саборне цркве у Мостару ближи се завршетку

Стога су ови локални избори сигурно од великог, ако не и пресудног значаја за опстанак и положај српског народа у Мостару. Напоменемо ли да Срби још нису конститутиван народ у Херцеговачко-неретванској кантону, где се налази Мостар, што представља отворено кршење Устава од кантоналне власти. Осим тога, у Градској управи од око 400 запослених тек 25 Срба, да немају право на српски језик ни ћирилично писмо, све су то разлоги због којих је пресудно да Срби добију своје легитимне представнике.

Од око 113.000 становника града на Неретви, по по-

пису из 2013. године Срба је око 4.300. Када би на изборе изашли сви, било би упитно да ли би остварили резултат. Због тога је пресудна улога 23.000 мостарских Срба који су 1991. године живјели у овом граду и који су 1992. прогнани из свог града. Мостарци, ма где били, јако су везани за свој град. Да би се у Мостару сачувало српско име, историја, култура и да би нове генерације имале будућност у овом граду, суграђани расути по свијету морају помоћи, јер Мостар без Срба није Мостар.

Свесни тежине тренутка и задатка, мостарски Срби на изборе иду јединствени са листом *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар*. Из листе стоје двије странке – СНСД и СДС, а подршку и учешће на листи и у изборној кампањи узела су и сва српска удружења. Јединство и одлучност да се наступи јединствено по-

здравила је и подржала и Српска православна црква, те институције и званичници Републике Српске и Републике Србије. Српски члан Предсједништва БиХ Милорад Додик стао је лично иза цијеле приче и обећао помоћ мостарским Србима, а пренио је подршку и предсједника Србије Александру Вучићу.

– Наш циљ је изабрати представнике у Градско вijeћу који ће бити истински глас Срба и свих грађана Мостара који желе једнака права за све и бољи Мостар. Зато позивамо све Мостарце да се пријаве за гласање и помогну нам да се боримо за бољу будућност и бољи Мостар – поручили су из Изборног штаба листе *Осташаје овде – Заједно за наш Мостар*.

Напомињу да су све временски стихови и порука Алексе Шантића *Осташаје овде* водиља да Срби остају у Мостару, на својим вјековним огњиштима, да се боре за бољи Мостар, за своје место под мостарским сунцем – да Срби заувијек остају у Мостару и да они који су отишли заувијек остају везани за свој град.

– *Заједно за наш Мостар* – порука је да смо јединствени, или и да заједно са Бошњацима, Хрватима и свим грађанима Мостара желимо градити европски Мостар једнодушних народа и грађана и Мостар као престижно место за живот – поручују мостарски Срби.

ЈЕДНОСТАВНА ПРОЦЕДУРА

Сви они могу да се региструју и тако остваре право да гласају на изборима и помогну да Мостар буде и српски град. Рок за регистрацију за гласање путем поште који је одредила Централна изборна комисија БиХ је 6. октобар ове године у поноћ. Процедура није компликована, али сви они који желе да се региструју за гласање поштом могу да добију информације и помоћ око регистрације на број телефона +387 66 767474 или мејл glasajzamostar@gmail.com.

И У ХРВАТСКОЈ СРБИ ОГОРЧЕНИ ЗБОГ МИЛОШЕВИЋЕВОГ ПРИСУСТВА СЛАВЉУ ОЛУЈЕ

ЦРНОГОРАЦ: Србе у Хрватској нико није ни питао за мишљење

Предсједник Савеза српских удружења Хрватске Драган Црногорац упутио је отворено писмо потпредсједнику Владе Борису Милошевићу.

— Пошто си у интервјуу Јутарњем листу од 22. августа поменуо мене лично и Савез српских удружења у Републици Хрватској, још једном те подсећам да ми на трибини коју смо организовали нико никога нападали. Отворили смо јавни простор српској заједници и омогућили јој да каже шта мисли поводом твог одласка на прославу Олује у Книн – напоменуо је Црногорац.

— Напади на било кога, прозивања, нарушувања односа и сличне неподопштине никада нису биле наш циљ нити начин рада, а понажмање како си рекао: „Политичка промоција и пецање политичких поена“. Ми смо удружење грађана, регистровани по Закону о удружењима, што би ти морао знати као бивши помоћник министра управе у Влади РХ, а то је, како си рекао, твоја струка којом би се једном опет хтио бавити – написао је Црногорац.

ЗАШТО У ДВА МАНДАТА НИСИ РЕГИСТРОВАО ЗВО?

— Како си се тиме бавио, довољно говори чињеница да као помоћник министра у два мандата ниси провео регистрацију Заједничког вијећа општина и Координације вијећа и представника српске националне мањине у РХ (СНВ), које су Министарству управе поднијеле захтјев за регистрацију како би напокон ријешише свој правни статус, па су и данас регистроване само као Удруге – поручио је Црногорац потпредсједнику Владе и закључио „зато си посљедњим покушајем напада на нас промашио цио фудбал“.

— Нама је јасно да си скретањем пажње јавности на нас, хтио сакрити то што си направио одлasckom у Книн на прославу Олује. А ти си тамо, како неки кажу, у име српске заједнице у Хрватској дао легитимитет тој акцији. Послије много негativних реакција

» Драган Црногорац

ја које смо примили од наших сународњака, па и чланова СДСС-а који тврде да их нико о томе ништа није питао, одлучили смо да свима њима омогућимо да се у јавном простору чује и другачији глас Срба о том чину. Због такве политике вођства СДСС-а многи су се ишчланили из странке и са таквим посљедицама ћете се и надаље суочавати ако се наставите понашати на исти начин – написао је Црногорац.

НАШ НАРОД ЈЕ СИТ ПРАЗНИХ ОБЕЂАЊА

Како је навео, што се тиче помирења и изградње међусобног повјерења, многи се већ дуго за то залажу.

— Андреј Пленковић је данас „држава“, као што су то били неки други прије њега, али се из мандата у мандат ништа не мијења, премда је било и већих обећања него што је ово данас о завршетку ре-електрификације или испуњавању обавеза које је РХ преузела приступањем ЕУ. Једна од тех обавеза била је и завршетак СИО програма, који се односи углавном на ре-електрификацију, па се ништа није десило – подсећио је предсједник Савеза српских удружења Хрватске Драган Црногорац.

САМОПОНИЖЕЊЕ НЕ ДОНОСИ РЕЗУЛТАТ

Како је навео, мир се дефинише временским периодом између два рата, у којем смо ми данас.

— У том времену покушавамо мирно решити проблеме, а никако понижењем једни других. Тиме би само хранили њих који те проблеме неће да реше, а могли су сваке од 25 година од завршетка рата. Истакнуто нас учи да нас сваки пут када не поштујемо то ко смо и шта смо, други не цијене. Зато увијек буди што јеси, поштуј друге и другачије, као што желиш да те други и самог поштују – поручио је Црногорац.

КО ЈЕ ДИГАО РУКУ ДА ПОСТАНЕМО МАЊИНА

— Мислим да смо ми Срби учинили и више од изражавања формалних и неформалних гестова. Тако смо се, речимо, сами прогласили националном мањином (мада Србе ни о томе нико ништа није питао, али је неко умјесто нас тако одлучио), чак смо и приликом уласка РХ у пуноправно чланство ЕУ затомили на-

ше највеће муке и проблеме, јер су неки имали желудац за то. Наравно, Србе опет нико није ништа питао и ми у целини и не знамо што је неко за нас или у наше име учнио – подсећио је Црногорац.

ДА ЛИ ЈЕ ГРИЈЕХ ЧУТИ ДРУГАЧИЈЕ МИШЉЕЊЕ?

— Управо то је био наш циљ, а не некакви напади и десничарење. Хтјели смо направити оно што досад није било могуће: отворити простор и напокон чути мишљење оних које заступамо – објаснио је Црногорац.

— Драго нам је што си кроз своју причу свима показао кроз шта си пролазио у тешким годинама рата, али знај да таквих и пуно горих прича има још. Многе од њих нису завршене, а не вјерујемо да ће се завршити твојим одласком на прославу Олује или било где другдје. Оне могу завршити само конкретним дјеловањем „државе“, јер искуство је јаче од сваког обећања. Најтежа питања остају и не рјешавају се. Рат је зло и стање лудила, многи се у њему не сналазе, многи губе најврједније што имају, па је тако могуће и да је метак твога тате завршио у грудима оца Драгана Јецков (дјетета палог борца), а да ни један ни други то нису знали – написао је предсједник Савеза српских удружења Хрватске Драган Црногорац.

САМОПОНИЖЕЊЕ НЕ ДОНОСИ РЕЗУЛТАТ

Како је навео, мир се дефинише временским периодом између два рата, у којем смо ми данас.

— У том времену покушавамо мирно решити проблеме, а никако понижењем једни других. Тиме би само хранили њих који те проблеме неће да реше, а могли су сваке од 25 година од завршетка рата. Истакнуто нас учи да нас сваки пут када не поштујемо то ко смо и шта смо, други не цијене. Зато увијек буди што јеси, поштуј друге и другачије, као што желиш да те други и самог поштују – поручио је Црногорац.

УДРУЖЕЊЕ СРБА ПРОГНАНИХ СА ПРОСТОРА БУКОВИЦЕ И СЈЕВЕРНЕ ДАЛМАЦИЈЕ

Борисе, уживијај привилегије и ћути

Удружење Срба прогнаних са простора Буковице и Сјеверне Далмације моли Бориса Милошевића да у интересу свих Срба како оних који живе у Републици Хрватској, тако и оних који су на најсрамнији начин програна са својих вјековних огњишта, до краја мандата потпредсједника Владе РХ примају њену баснословну плату, уживија све привилегије и ћути, јер свака ријеч коју Милошевић проговори јесте досијање соли на предубоје ране српског народа.

Јасно је нама да Пленковић и ХДЗ нису поставили марионету Милошевића на место потпредсједника Владе РХ да ради у интересу свог српског народа, али нам је још јасније да се ни у лудилу нису надали ни овакво понизности и сервиљности.

Наравно да није лако оправдати луксузни стан од седамдесет квадрата у загребачкој Гранешини када преко 65% његових

сународника не може да ријеши своје имовинско и станарско право у Хрватској, као што није лако посједовати луксузни аутомобил у вријеме када хиљаде његових сународника немају струју у својим селима широм „европске Хрватске“ и када једва састављају крај са крајем, али издаја сопственог народа је сувише велика цијена за то. Два мандата помоћника министра и мандат потпредсједника Владе донесу човјеку пуно привилегија, али му очигледно узму савјест и душу, у тој мјери да је попут Бориса Милошевића спреман да за један злоган који траје пуне до данашњег дана, познатијег под именом Олуја изјави да је легална акција. Зато у име неколико стотина становника Буковице и Сјеверне Далмације које је невине, по Милошевићу легално побила хрватска војска, још једном молимо Бориса Милошевића да до краја мандата ћути и не понижава више свој народ – стоји у саопштењу.

МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ СМАТРА ДА ДЈЕЛО ХРВАТСКОГ ИСТОРИЧАРА ТРЕБА ДОДЈЕТНО ОЦЈЕНИТИ

Голдштајнов Јасеновац личи на историјски ревизионизам

Министарство културе Србије саопштило је да се књига хрватског историчара Иве Голдштајна Јасеновац не уклапа у критеријуме за откуп књига за библиотеке на конкурсу Министарства, на којем се бирају књиге „које су вриједне и представљају допринос култури и науци и проширују знања читалачке публике у Србији“.

— Да би се његово дјело Јасеновац уклопило у те критеријуме, бар што се Министарства културе и информисања тиче, потребне су додатне оцене и релевантне рецензије српских историчара који се темом геноцида над Србима у НДХ баве дуже него Голдштајн – истиче ово Министарство у реаговању повodom, како наводи, „неистина о откупу књига“.

У саопштењу се истиче да, осим тога, и Голдштајново „откриће“ о броју жртава у Јасеновцу, немалом броју стручњака личи на историјски ревизионизам.

Стога је, истичу у Министарству, и за то потребно вријеме да би се таква „ингениозна открића“ историјски поузданје доказивала, прије него што Министарство културе и ин-

формисања Србије „новцем грађана ове земље то дјело препоручује и купује библиотекама у Србији“. Ово Министарство је упитало Голдштајна колико књига српских историчара које се баве темама геноцида над српским народом у НДХ, Јасеновцем или Олујом су објавили хрватски издавачи, колико их је у изложима хрватских књижара, као што се његова налази у изложима српских?

Министарство културе Србије поставило је питање колико таквих наслова је за хрватске библиотеке препоручило и откупило Министарство културе Хрватске, али и колико је примјерак Голдштајнове књиге Јасеновац откупило поменуто хрватско министарство.

— И Голдштајнов српски издавач и сам Голдштајн и љубитељ његовог погледа на историју Покоља у тзв. НДХ и Миљенко Јерговић, за кога уз шепурење Голдштајн тврди да је славословио дјелу Јасеновац, могу читав тираж књиге или колико год желе примјерака, поклонити српским библиотекама – поручило је Министарство културе и информисања Србије.

ПРОТЕСТНО ПИСМО 105 СРПСКИХ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА

Против порицања геноцида над Србима

У протестном писму поводом обнове и одбране усташких злочина и идеја, објављеном 29. јула 2020, изражено је огорчење десетак шест академика, професора универзитета, научних радника, умјетника свјетског значаја, због изјава редовних професора Одјељења за историју Филозофског факултета у Београду Николе Самарџића и Дубравке Стојановић.

Да подсећамо, Дубравка Стојановић прогласила је атентат на Анту Павелића „насиљем“ и „крвном осветом“, а Благоја Јововића назвала је „убицом и насиљником“. Никола Самарџић је, на друштвеној мрежи Твитејер јавно подржао анонимну проусташку објаву у којој се улгарно вриједи српски народ, а геноцид почињен у Јасеновцу назива „одговором на владавину“ Карапољевића. У протестном писму је речено и да су ове изјаве двоје професора Универзитета у Београду дио шире обнове проусташких идеја у Хрватској, Босни и Херцеговини и Црној Гори, као и упорног порицања нацистичких и усташких злочина, видљивог у земљама ЕУ и у САД.

Реакције на протестно писмо показале су да је оно погодило у мету. Као да су утјеле да поткријеле тврђње које су у њему изнесене, иза изјава и објава Самарџића и Стојановићеве стајле су истакнуте личности из јавног живота Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе, земља ЕУ, али и Србије (Латинка Перовић, Иво Голдштајн, Твртко Јаковина, Хуснија Камберовић, Динко Грухонић, Радина Вучетић, Живко Андријашевић, Марко Атила Хор, Флоријан Бидер, и други). Мора се напоменути да је већина ових људи недавно заједнички иступила и у Ајелу 88, када су, предвођени Стјепаном Месићем, Харисом Силађићем, Миланом Кучаном, Аземом Власијем, изразили јавну подршку намјерама режима Мила Ђукановића да Српској православној цркви преотме цркве и манастире и да, по угледу на НДХ, успоставију нову православну цркву.

Посљедњих дана ова интересна група води праву кампању не само порицањем геноцида, него, због тога којим се то чини, и поруѓе жртвама геноцида. Повод је одлука Министарства културе Републике Србије и његове Комисије за откуп књига да српским библиотекама не предложе куповину књиге Јасеновац, Иве Голдштајна, у којој се број српских жртава овог логора смрти вишеструко умањује. Њен аутор је, поред осталог, не само један од потписника петиције подршке изјавама Самарџића и Стојановићеве, него и Ајела 88. Рецензенткиње његове књиге су Латинка Перовић и Дубравка Стојановић. Никола Самарџић се у кампању укључио текстом у коме критичарима Голдштајнове књиге поручује да је „Јасеновац поново зона комфора сваке јавне или тајне ангажоване хуље и менталног пребисвета“ (Данас, 14. август 2020).

Протестно писмо прећутано је, са једним

изузетком, у свим великим „опозиционим“ и „режимским“ медијима. Главне „опозиционе“ телевизије и новине марљиво су преносиле све одговоре и изјаве Самарџића, Стојановићеве и њихових пријатеља. „Најстарији дневни лист на Балкану“, који је прећутао протестно писмо, позвао је Латинку Перовић да читаоцима објасни о чему је ријеч у Голдштајновој књизи.

Све указује на то да се српској култури и данас, 40 година послије смрти Јосипа Броза Тита и 60 година од смрти Анте Павелића, на међе хрватско старатељство, прикривено иза западњачких, титоистичких, југословенских фраза. Сарадња између комуниста и хрватских шовиниста давно је утврђена историјска чињеница. Оно што је већ у баштевиција Руји уочио Станислав Винавер, удрживање хрватских франковца и комуниста, остварено је у титоистичкој Југославији, распарчавањем српског народа и његовим претапањем у нове, синтетичке нације, уједињењем Хрватске и ширењем њеног

У МАНАСТИРУ СЛАНЦИ ОДРЖАН ПАРАСТОС СРБИМА СТРАДАЛИМ У КОМПЛЕКСУ ЛОГОРА ЈАДОВНО

СЈЕЋАЊЕ НА КРИКЕ И ЈАУКЕ ЈАДОВНА

У организацији Удружења Јадовно у Манастиру Светог архијакона Стефана у селу Сланци код Београда 22. августа одржан је помен за 40.000 жртава концентрационог логора Госпић-Јадовно-Паг.

Помен за невино страдале Србе у НДХ служио је отац Стефан и рекао да не само да је важно сјећати се жртава, већ да би оне требало и да нас упуте ка порукама из јеванђеља.

ПОСТАВЉЕН ДРВЕНИ КРСТ У ЗНАК СЈЕЋАЊА НА ЖРТВЕ

Удружење Јадовно 1941. које води потомак жртава које су убијене у овом комплексу логора Душан Бастишић организовало је 22. августа у манастиру Сланци крај Београда парагастос Србима страдалим у комплексу логора Јадовно.

— Ово је једанаеста година заредом како обиљежавамо Дан сјећања на Јадовно. Ка-да смо 2010. године питали потомака Буру Затезала који би то био најподеснији датум, он рече, дан када је логор на Јадовну достигао своје коначне границе, а логори на острву Пагу ували Слано и Метајни примали своје прве логораше. Од тада сваке године крајем јуна окупљали смо се код Шаранове јаме, долазили до логора Јадовно, прелазили „плаву гробницу“ подврелебитског канала до острва Паг, трагали за крашким јамама, масовним гробницама, а на пронађенима смо подизали дрвене, часне крстове освештане у неким од храмова у Лици, све са благословом доброг владике горњекарловачког Герасими — рекао је Бастишић.

Он је додао да због пандемије није било могуће по-мен одржати у Јадовну, па је уз благослов блаженопочившег оца Андреја парагастос одр-

» Предсједник УГ Јадовно 1941. Душан Бастишић

жан у Сланцима, у Манастиру Светог архијакона Стефана.

— Добили смо благослов да освештамо крст свим жртвама покоља и геноцида над нашим народом од стране НДХ. Надамо се да ће поред дрвеног крста једног дана нићи и мермерни крст са плочом посвећен свим жртвама и да ће 20. јун, а то је датум када су крици на Велебиту и Пагу утихнули, бити проглашен даном сјећања на жртве покоља. Била би то прилика да сви они који живе на овом подручју се присјете страшног страдања не само на Јадовну, него и на Гарвицама (крај Бихаћа), и у Подрињу, у Старом Броду, Ливањском пољу, Дракулићу, Шарговцу, Мотикама (села крај Бањалуке), Шушња-

» Предсједник УГ Јадовно 1941. Душан Бастишић

ру (Сански Мост), Садиловцу (на Кордуну), Глинској цркви — да о том датуму долазе овде, прислуже свијеће, и моле се и помињу своје пострадале рођаке и супарднике — поручио је Бастишић са ујверењем да је завјет памћења прихваћен и да се поштује и преноси на млади нараштај.

КОВИЋ: ГЕНОЦИД НАД СРБИМА УГРАДИТИ У НАЦИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ

Професор историје на Филолошком факултету Милош

Ковић је истакао да је задатак за будућност да се освестимо о геноциду над Србима.

— Неки не знају ни основне чињенице и умањују број жртава геноцида у Јасеновцу. То је код Јевреја порицање холокауста. Наш циљ је да геноцид у Јасеновцу у НДХ буде утврђен у темеље српског националног идентитета у оној мјери у којој су то Свети Сава, Свети Симеон, Свети кнез Лазар — рекао је Ковић.

Он је додао да српски циљ

» Парагастос служио отац Стефан

ИЗЈАВЕ ВАН ПОРТЕ

Дану сјећања на злочин почињен над Србима у Независној Држави Хрватској присуствовало је неколико стотина поклоника и потомака страдалих. Већина их је дошла аутобусима из Републике Српске. Парагастос је одржан у манастирској порти, али свечаног програма није било. Због ризичне епидемиолошке ситуације окупљање није дugo трајало, чак су и организатори и најављени говорници изјаве новинарима дали ван манастирске порте.

Ским стратиштима, да едукује и упознаје ученике, посјетиоце, образовне и друге институције у Србији и свијету о почињеном геноциду над српским народом у НДХ. Поред тога, крајње је вријеме да Скупштина Србије донесе Резолуцију о геноциду НДХ над Србима, Ромима и Јеврејима.

Циљеви Резолуције требају да буду да међународна заједница изврши притисак на Хрватску да призна да је у НДХ почињен геноцид над Србима, Ромима и Јеврејима, да се на достојан начин обиљеже сва мјеста страдања и чува успомена на српске жртве, да се ексхумирају и достојно сахране посмртни остаци српских жртава из стотина велебитских и херцеговачких јама, као и да Хрватска исплати правичну одштету жртвама геноцида и њиховим потомцима.

ЛИНТА: Крајње је вријеме да Србија оснује Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ

Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта присуствовао је обиљежавању Дану сјећања на Јадовно у манастиру Сланци. Он је новинарима поновио да је крајње вријеме да Србија оснује Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ по узору на Меморијални центар *Jag Vašem* у Јерусалиму. Циљ Меморијалног центра би био да чу-

» Јово Ђурђевић, Миодраг Линта и Драган Ђивјак

ПРЕТЕЧА ЈАСЕНОВЦА

Подсјетимо да је 21. августа 1941. године затворен усташки комплекс логора смрти Госпић-Јадовно-Паг, који је био претеча највеће фабрике смрти на Балкану, Јасеновац. Свега око 2.000 преживелих логораши стигло је преко Јастребарског у Јасеновац. Комплекс концентрационих логора Госпић-Јадовно-Паг, познат и под именом Госпића група логора, био је први плански и добро осмишљени комплекс усташких логора намијењених уништењу Срба и Јевреја у геноцидној НДХ. У комплексу логора смрти Јадовно, према до сада прикупљеним подацима, на најсвирепији начин убијено је 40.123 људи, највише Срба.

Другу верзију о томе како су Нијемци сазнали за Јадовно исприча нам је Никола Лончина један од потомака жртава Јадовна. Према његовим ријечима, поп Ђујић је обавијестио италијанског генерала који је одмах затворио логор.

— У Јадовну ми је страдао мајчин отац Калинић (Симе) Петар. Ђед је ухваћен за ручком, а тројица усташа која су га одвела поручили су очајној баби да ће ћед радити и помогати Њемачкој — прича Никола Лончина и истиче да цијело српство, а посебно потомци жртава никад не смију да забораве Ђуру Затезала.

— Захваљујући њему сазнале су се многе људске судбине. Са мојим ђедом у Шарановој јами је завршио и Никола Тесла, за кога су гестаповци мислили да је научник, а он је био његов стричевић. Највећи јунак нашеје је Ђура Затезало јер на основу његовог дјела имамо крупне аргументе.

ДРАГАН БАШОВИЋ

Крвави усташки пир на Пагу и Јадовну

Прије 79 година, у ноћи између 14. и 15. августа 1941. уочи католичког празника Велике Госпе, усташе су у логорима Слане на острву Пагу и Јадовно на Велебиту извршиле масовну ликвидацију преосталих логораши. На Пагу је побијена најмање 791 жртва, а на Велебиту око 1.500.

— Згрожене монструозношћу злочина и бројем побијених заточеника, италијанске окупационе снаге преузеле су од НДХ цивилну и војну власт на том подручју и наредиле затварање логора смрти — каже предсједник Удружења Јадовно 1941. Душан Бастишић.

Додатни разлог за забринутост Италијана био је масовни устанак Срба у Лици против усташке тираније.

— Жељећи да униште трагове злочина и побију остатак заточеника у кратком року, усташки наредбодавци су мотивисали целате са додатних 100 куна по сату клава. Ноћ уочи католичког празника Велике Госпе, злочинци су у ували Слане на острву Пагу поклали преостале заточенике, мушкирце жене и дејцу — подсећа Бастишић.

Он каже да су усташки злочинци сутрадан 15. августа, довршили крвави пир, након чега су се, пијани и крвавих униформи, приклучили процесији која се кретала улицама Пага и завршила у католичкој цркви у центру града.

— Готово у исто вријеме, усташе су у логору Јадовно, на Велебиту, митраљезима стријељале око 1.500 преосталих заточеника и за-

трпали их у јаме ископане у самом логору — наводи Бастишић.

Он додаје да су италијански војни санитарци на мјесту злочина на Пагу, почетком септембра исте године, ексхумирали и спалили 791, како су забиљежили, „свјеже закопани леш“.

Евидентирали су да је међу овим жртвама било 407 мушкирца, 293 жене и 91 дијете. Њихов пепео затрпан је у пашком камењару.

Експедиција Удружења Јадовно 1941. пронашла је октобра мјесеца 2017. то мјесто.

Данас на острву Пагу, на мјесту некадашњег логора, нема споменика који би подсећао на стравичну судбину најмање 8.020 људи, недужних жртава — Срба и Јевреја, побијених у лето 1941. године.

Спомен-плоча у ували Слане, обновљена 2010. године, разбијена је након неколико дана, а исту судбину доживјела је 19 дана након поновног постављања 29. јула 2013. године. Потомци жртава су 2015. године на мјесту изнад некадашњег логора Слане поставили и освештали Часни крст.

На мјесту логора Јадовно у протеклом рату порушено је спомен-обиљежје, а тијела жртава и даље леже неексхумирана. Потомци жртава су 2012. године на мјесту некадашњег логора Јадовно поставили и освештали Часни крст.

На мјесту злочина, 15. августа 2018. постављен је Крст часни који свједочи о страшном злочину почињеном прије 79 година.

ДОБРИЦА ВУЛОВИЋ, ПРВИ КОМЕСАР ЗА ИЗВЈЕГЛИЦЕ У СРБИЈИ (1992 - 1994), ОБЈАВИО јЕ КАПИТАЛНО ДЈЕЛО **СРБИЈА - ЗЕМЉА ИЗБЕГЛИЦА**

Захваљујући грађанима спријечена је хуманитарна катастрофа у Србији

РАЗГОВАРАО: ТРИФКО ЂОРОВИЋ

Деведесете године првог вијека довеле су српски народ пред велике изазове наметнуте грађанским ратом на простору бивше Југославије. Један од највећих било је збрињавање на стотине хиљада избеглица које су своје уточиште нашли у Србији.

Судбина је тако нашег савоворника Добрицу Вуловића ратне 1992. довела на мјесто првог Комесара за избеглице Републике Србије. У времену када је у Србију за кратко вријеме дошло готово милион избеглици Вуловић је морао да научи посао који прије њега нико други није ни радио. Предводећи тим у коме је било само 12 запослених требало је без икаквог претходног искуства у најкраћем року пронаћи рјешење за хиљаде људи који су остали без крова над главом. У времену међународне изолације рјешавајући многобројне проблеме које само живот може да режира и слушајући страшне судбине својих сународника такав посао је тражио потпуну посвећеност и као посљедицу доносио велико енергетско исцрпљивање.

Вуловић је посао Комесара обављао двије године у периоду од 1992. до 1994. године, а своя сазнања, запажања, личне доживљаје представио је у капиталном тротоном дјелу Србија – земља избеглица на коме је радио скоро 15 година.

Вуловић, који је и редовни члан Удружења књижевника Србије, је у свом капиталном делу представио документаристичку грађу, али и бројна свједочанства самих избеглици, као и искуства сарадника без којих, како сам истиче, никада не би успио да ријеши бројне проблеме на које је наилазио.

– Као први комесар, деведесетих година првог вијека, имао сам историјску одговорност да за генерације које долазе оставим макар сјећања и документа која су настала у том периоду. При томе, од почетка сам био свјестан да не могу обухватити све важне догађаје, ситуације и људе, и њихова добра дјела.

• Обзиром да није било никаквог претходног искуства, како бисте из ове перспективе описали рад Комесаријата?

– Не гајим илузије о идеалној организацији Комесаријата, али тврдим да је у то вријеме био најорганизованији, најефикаснији и најфлексibilнији државни орган, устројен по најбољим међународним стандардима и искуствима. Срећа је што су представници међународних организација у Србији већином били прави професионалци и познаваоци свога посла, што су били свјесни

истине и контрадикторности у којој се нашла избегличка Србија и Комесаријат који је бринуо о њима, што су боље од својих шефова сагледавали реалност на терену и што неки од њих нису пристајали да потписују унапријед скројене изјашта својих централа. Нажалост, било је и оних других, људи којима је Србија била одскочна даска у каријери у хуманитарним организацијама и политици.

• Да ли сте били свјесни тежине улоге у којој сте се нашли?

– Прихваташаје функције првог комесара за избеглице моји пријатељи су сматрали сулудом и непримјереном одлуком, међутим у том тренутку нисам ни имао избора. Так послије десетак дана, када су ме кола хитне помоћи доvezla у Ургентни центар, почео сам да схватајам опасност посла којег сам се прихватио. Без икаквог претходног искуства, осим теоријских сазнања и активности у Црвеном крсту Београда и неколико хуманитарних фондација и лекција из међународног права, ништа о тим проблемима нисам знао. Нисам се чак ни сретао са избеглицима и њиховим проблемима, а камоли рјешавао те проблеме. У хаотичном стању и у оскудици праве помоћи и информација започео сам рад на формирању и конституисању Комесаријата и све га што је за њега било везано и што се подразумијевало.

• Да ли се дневна политика мијешала и у хуманитарна питања?

– Политички пројекти пријемење двоструких стандарда управе по питању избеглици у Србији најчешће је примјењиван у свим областима – у хуманитарној, социјалној, правној, медијској, у сатанизацији избеглици и њиховим проблемима, у скривању пред међународном заједницом да у Србији уопште постоји избеглички проблем. Статистичке колоне са бројем избеглици у бившим југословенским републикама уредно су попуњене бројним стањем, старосном, полном структуром и другим статистички релевантним подаци-

ма, једино иза Србије није било ниједне бројке. Касније сам схватио зашто је то тако и која покрића се желе учинити или оправдати.

• Да ли сте успели сазнати шта је заправо у питању?

– За свако логично питање добијали смо дипломатске одговоре налих Гордијевом чвору који је немогуће одријешити. У почетку је то био универзални одговор да, по међународним конвенцијама о избегличцима, земља домаћин мора водити рачуна о прихвату и збрињавању, правној заштити и правној помоћи до момента док се њихов проблем не решиши повратком у земљу поријекла или имиграцијом у неку другу земљу уколико им та земља пружа гостопримство, односно азил. Могућности су нам биле да кроз билateralне контакте обезбједимо недостајућа средства, а истовремено су забрањивали контакте и кроз санкције кажњавали и оне који су жељели да помогну избеглицима у Србији.

• Како сте онда долазили до средстава?

– Комисија за хуманитарна питања у бившој СФРЈ при Лондонској конференцији притиснута нашом арганцијом одлучила је да се преко фонда УНХЦР-а издвоји само 30 одсто средстава потребних за покриће минимума потреба избеглици у Србији. За остатак од 70 одсто, Србија је упућена да, кроз билateralну сарадњу, пронађе средства. Не заборавите да су санкције Савјета безбједности биле све ригорозније и ниједној држави није се дозвољавало да сарађује са Србијом на пословном, а поготово на хуманитарном плану. Италијанској влади су након прве испоруке хуманитарне помоћи изричитом одлуком забранили да шаље помоћ Србији. Онај које желио да пружи неку помоћ био је онемогућен ако није имао сагласност Савјета безбједности, а та сагласност је много коштала и ријетко стизала. Из тих и још много других разлога сматрам да су многе међународне организације на примјеру Србије пале на испиту.

• Како је текао процес прихвате избеглици?

– Многи процеси око збрињавања избеглог српског цивилног становништва одвијали су се крајње спонтано, без икаквих пројеција шта радити са толиким бројем људи. Тако су и грађани Србије, тражећи у колонама своју родбину и пријатеље прихватили и збринули стотине хиљада незнаних људи у својим кућама и викендцијама, па чак и комплетне породице које нису

• Каква је била атмосфера у Србији у том тренутку?

– Неколико дана након оружаног напада Словеније на голубадре младиће који су на караулама чували њихову граничну територију 1990. године, а потом застрашивања и уцјењивања грађана српске националности у Словенији и Хрватској, за само неколико мјесеци у Србију је дошло 177.000 избеглих и прогнаних људи. Цијело друштво било је затечено бројем, динамиком и силином ратних страхота у којима су цивили покушавали да спас нађу у Србији или Црној Гори. Један број њих остао је са породицом заувијек на грађишту својих домова. Основни циљ избеглици био је да се домузну Србије, посебно Београда, као сигурног одредишта за спас породице. У то вријеме, једине двије институције које су се одмах снашлије да организовано пруже помоћ изгладњелим, исцрпљеним људима – међу којима је било рањеника и тешких болесника, старада којима је ово било друго избеглиштво у животу, дјеце, породица – биле су Црвени крст Југославије и Матица Срба и исељеници Србије.

– У то вријеме, једине двије институције које су се одмах снашлије да организовано пруже помоћ изгладњелим, исцрпљеним људима – међу којима је било рањеника и тешких болесника, старада којима је ово било друго избеглиштво у животу, дјеце, породица – биле су Црвени крст Југославије и Матица Срба и исељеници Србије. Ту и тамо укључивала су се удружења грађана са тих територија, као и новоформирани Српски сабор. С једне стране, избеглици су биле срећне што су нашле сигурно уочиште и спас за себе и ближње, забринuti за породице које нису успјеле да се извuku из обруча словеначких и хрватских власти, а на другој страни, ослушкivalи су сигнале за скори повратак у завичај – заблуда у коју је вјеровало више од двије трећине њих.

• Како је текао процес прихвате избеглици?

– Многи процеси око збрињавања избеглог српског цивилног становништва одвијали су се крајње спонтано, без икаквих пројеција шта радити са толиким бројем људи. Тако су и грађани Србије, тражећи у колонама своју родбину и пријатеље прихватили и збринули стотине хиљада незнаних људи у својим кућама и викендцијама, па чак и комплетне породице које нису

имале родбину у Србији, дијелећи са њима све чиме су расpolagали. И мрежа штабова и повјереника настала је спонтано, као реакција на стање на терену. Штабове су чинили први људи локалних самоуправа. Нико није хтио, нити могао, да побјегне од новонасталих проблема, тако да су избеглицима стављени на располагање сви постојећи ресурси. Истовремено, почела је такође спонтана или организована, помоћ становништву у Републици Српској и Републици Српској Крајини. Организовани прихват и смјештај започиње отварањем спортских хала, школа, домаћа културе и импровизовање живота у њима.

• Временом су почели пријати избеглици са пристором БиХ?

– Са доласком избеглици из Босне и Херцеговине, за смјештај се прилагођавају самачки хотели, одмаралишта, хотели за рањенике у близини већих медицинских установа, дјечја одмаралишта и социјалне установе.

• Колико су илузije o повратку u завичај отежале ситуацију?

– Како се рат ширио и дојио на жестини гасила се и илузija o повратку. Постало је већ тада јасно да држава мора донијети програм и законима или неким прописима рјешавати питања организованог приhvата, смјештаја, наставка школовања, здравствену и социјалну заштиту и других права. За све то било је потребно регулисање статусних питања и издавања избегличких легитимација. Многи међу њима нису имали ниједан лични документ за идентификацију, што је стварало додатне проблеме. Уз то, требало је обезбједити и остваривање других права која произилазе из Женевске конвенције о избеглицима и других међународних докумената обезбједити координацију владиног, невладиног и међународног сектора, као и основне услове за преживљавање.

• Како је настао Закон о избеглицима?

– Многи процеси око збрињавања избеглици, растерећење појединих средина, као и смањење трошкова њиховог боравка, примјењен је принцип чешћег расељавања избегличких центара, посебно хотела. То је у почетку био проблем док се избеглици нису навикле на нову средину. Дешавало се да избеглици смјештene у ложијем смјештају избегавају боља понуђена rјешења. Неизвјесност и необавијештеност, нове навике... Расељавања су била неизбежна и због адаптација одређених објеката, отказивања уговора или потребе да се у неке објекте смјесте новопридошли избеглици. Водило се рачуна да се породице не раздвајају или да се не прекида континуитет школовања, социјалне и здравствене заштите.

Бројне административне недоумице рјешаване су у ходу

– Статусна питања избеглици, издавања изbeglichkih legitimacija и rјешавањe других правних питања било је једно од најtežih проблема у раду Комесarijata, јер у почетnoj fazi podzakonika sastavljeno je da se preko fondova UNHCR-a izdvoji samo 30 odsto sredstava potrebnih za pokriće minimauma potreba izbegličica u Srbiji. Za ostatak od 70 odsto, Srbija je upućena da, kroz bilateralnu saradnju, pronađe sredstva. Ne zaboravite da su sankcije Savjeta bezbjednosti bile sve rigoznejne i nijednoj državi nije se dozvoljavalo da sarađuje sa Srbijom na poslovnom, a pogotovo na h umanitarnom planu. Italijanskoj vladu su nakon prve isporuke h umanitarnih pomoci izričito komandirali da šalje pomoc Srbiji. Onaj ko je želio da pruži neku pomoc bio je onemogućen ako nije imao saglasnost Savjeta bezbjednosti, a ta saglasnost je bilo mnogo koštala i rjetko stizala. Iz tih i još mnogo drugih razloga smatram da su mnoge međuнаrodne organizacije na primjeru Srbije pale na ispitnu.

– Статусна питања изbegličica, izdavaњa izbeglichkih legitimacija i rјешавањe drugih pravnih pitaњa bilo je jedno od naјtežih problema u radu Komesarijata, jer u početnoj fazi podzakonika sastavljeno je da se preko fondova UNHCR-a izdvoji samo 30 odsto sredstava potrebnih za pokriće minimauma potreba izbegličica u Srbiji. Za ostatak od 70 odsto, Srbija je upućena da, kroz bilateralnu saradnju, pronađe sredstva. Ne zaboravite da su sankcije Savjeta bezbjednosti bile sve rigoznejne i nijednoj državi nije se dozvoljavalo da sarađuje sa Srbijom na poslovnom, a pogotovo na h umanitarnom planu. Italijanskoj vladu su nakon prve isporuke h umanitarnih pomoci izričito komandirali da šalje pomoc Srbiji. Onaj ko je želio da pruži neku pomoc bio je onemogućen ako nije imao saglasnost Savjeta bezbjednosti, a ta saglasnost je bilo mnogo koštala i rjetko stizala. Iz tih i još mnogo drugih razloga smatram da su mnoge međuнаrodne organizacije na primjeru Srbije pale na ispitnu.

– Статусna питања изbegličica, izdavaњa izbeglichkih legitimacija i rјешавањe drugih pravnih pitaњa bilo je jedno od naјtežih problema u radu Komesarijata, jer u početnoj fazi podzakonika sastavljeno je da se preko fondova UNHCR-a izdvoji samo 30 odsto sredstava potrebnih za pokriće minimauma potreba izbegličica u Srbiji. Za ostatak od 70 odsto, Srbija je upućena da, kroz bilateralnu saradnju, pronađe sredstva. Ne zaboravite da su sankcije Savjeta bezbjednosti bile sve rigoznejne i nijednoj državi nije se dozvoljavalo da sarađuje sa Srbijom na poslovnom, a pogotovo na h umanitarnom planu. Italijanskoj vladu su nakon prve isporuke h umanitarnih pomoci izričito komandirali da šalje pomoc Srbiji. Onaj ko je želio da pruži neku pomoc bio je onemogućen ako nije imao saglasnost Savjeta bezbjednosti, a ta saglasnost je bilo mnogo koštala i rjetko stizala. Iz tih i još mnogo drugih razloga smatram da su mnoge međuнаrodne organizacije na primjeru Srbije pale na ispitnu.

» ПОСАО БЕЗ РАДНОГ ВРЕМЕНА: Обављајући дужности комесара за избеглице Добрица Вуловић је био доступан у свако доба дана

— Закон је по хитном поступку усвојила Скупштина, а уредбу Влада Републике Србије. Позвао ме је министар Станко Цвијан и саопштио ми да сам именован за комесара. Министар ми је рекао да су ми врата од његовог кабинета и дома увијек отворена, указујући ми заиста неоганичено повјерење. Ту предност нисам користио нити злоупотребљавао.

● Колики је број избеглици у Србији у вријеме усвајања Закона?

— У то вријеме узврели су сукоби у БиХ, тако да се у моменту усвајања закона број избеглици попео на 460.000. Статистика је сваког мјесеца допуњавала податке са нових пет до десет хиљада избеглици, тако да је њихов број врло брзо премашио 800.000. Да није било српских породица које су примиле у своје домове више од десетак избеглици, комплетних породица, ниједан државни орган, укључујући и Комесаријат, не би ништа могао учinitи на њиховом прихвату и збрињавању. Мислим да би настала права хуманитарна катастрофа.

● Да ли је Комесаријат имао подршку Владе?

— Комесаријат се ослањао на помоћ Министарства за везе са Србима изван Србије, Министарства за рад и борачка питања, Министарство просвјете, МУП-а и Републичког завода за статистику. Комесаријат се релативно брзо у јавности афирмишао као озбиљна организација, са репутацијом која је итако потребна када треба рjeшавати најсложенија питања са којима се суочавао, као и кредитабилан орган достојан да проговори са међународним агенцијама и организацијама. На нашу упорност и ауторитет успостављен је сасвим коректан однос са осталим државним органима, који су излазили у сусрет нашим захтјевима и молбама и прихватали рjeшења која је Комесаријат слало Влади на усвајање. Нека питања — као што су наставак школовања, смештај у вртиће, смештај у социјалне установе, здравствена заштита, смештај рањеника, збрињавање тешких болесника и смештај дјеце без родитељ-

ског стања, смештај ученика и студената у ученичке и студентске домове — rješavana су по аутоматизму.

● Да ли сте имали адекватан простор за рад са великом бројем избеглици?

— У скученом простору од три канцеларије нису се могли сместити стално запослени, а камоли примати избеглици и повјереници или радији стручни послови, едукације, анализе извјештаја и слично. Опредјелили смо се да на силу уђемо у подрумски дio зграде, извучемо стапе столове и столице и да их поставимо по ходницима. Тако се радило два, три мјесеца. Стицајем околности, у то вријеме, из зграде се исељавао Завод за развој и сектор Територијалне одбране. Срећна околност је била да је главни интендант Територијалне одбране био мој добри, стари друг Бранко Амицић. На тај простор имали су претензије многа министарства и органи Владе Републике Србије. Добио сам подршку од секретара Владе Буда Јоковића који ми је рекао да нам ништа од онога што „освојимо“ нико неће одузети. Тако смо из дана у дан долазили до просторија, „освојили“ поред подрумског dijела зграде и приземље, као и дио другог спрата. На тај начин су створени услови за размештај и подјелу посла међу запосленима и нову организацију унутар Комесаријата.

● Каква је била сарадња са Црвеним крстом?

— Локалне организације Црвеног крста и запослени у њима у већини случајева нису примали плате, располагали су скученим канцеларијским и магацинским простором за рад, а већини њих је био забрањен контакт и сарадња са владиним сектором. Ипак, и поред тога, налазили смо начина да успоставимо добре односе са већином, покрећући акцију прикупљања хуманитарне помоћи преко наших амбасада, клубова и појединца који смо усмјеравали општинским организацијама Црвеног крста. Извршно руководство Црвеног крста Србије је својим ригидним ставом спречавало сарадњу са Комесаријатом као владином организацијом збog

КАКО ДО КЊИГЕ?

Србија – земља избеглица, тротомно djelo Добрице Вуловића, представља свједочење о историји избеглиштва у Србији од 1878. када су прве избеглице уочи турско-херцеговачког рата дошли у Србију, о формама и облицима збрињавања избеглица током оба свјетска рата, па до краја 20. вијека. Књига је истовремено лични доживљај аутора, исјечак из историје институције коју је водио, документаристичка грађа која ће остати трајно присутна за све оне који се занимају за феномене 20. вијека. Тротомна студија има близу 3.000 страна.

Књига се може поручити на телефон 063/232672 и 064/2831207, као и на мејл novisvet2015@gmail.com

тзв. наредбе Међународног Црвеног крста и санкција Савјета безбедности. Касније су и међународне организације све више прихватале наше заједничке програме, а у некима су и саме учествовале.

● Који период памтите као најтежки?

— Било је дана када је у Србију долазило и по десетак хиљада избеглица. Завладао је прави хаос. Избеглице су одлазиле у разна мјеста Србије према свом нахођењу, односно тамо где су имали рођаке и пријатеље, тако да су неке средине биле у безизлазној ситуацији, поготово што је број избеглица које су пристизале превазилазио њихове могућности. Све што се тих дана дешавало условило је неиздржив притисак на појединачне средине, док за један број општина није постојао интерес да се избеглице привремено смјесте. Границни прелази према БиХ били су потпуно отворени за слободан прелазак у Србију, тако да нико није могао контролисати улазак, а касније кретање избеглица кроз Србију. Многе избегlice имале су циљ да се домугну Београда. Велики број се задржавао у пограничним општинама — Шапцу, Лозници, Малом Зворнику, Бајиној Башти, Љубовији, Бачкој Паланци — које постала општине са већинским бројем избеглица у односу на домицилно становништво. Колики је то био проблем говори подatak да је само у једној ноћи у Љубовију избегло 4.700 људи, док су Шабац и Лозница имали три пута више избеглица него домицилног становништва.

● Упркос великој посвећености послу, 1994. године одлазите са мјesta Комесара.

— Донијета је политичка одлука да на моје мјесто буде постављена Братислава Ђуба Морина, иначе пријатељица Мире Марковић. Рад у Комесаријату у те дније године и под таквим околностима на мене је оставило великог трага и приличног утицаја и на здравље, па сам на неки начин, одласком са тог посла осjetио и одређену дозу олакшања.

САРАДНИЦИ КОМЕСАРИЈАТА

Састав тима који сам окупио био је хетероген. Највеће ограничење представљала је одлука Владе да се прво морају запослити технолошки вишкови из министарства и Секретаријата предсједника Републике. Управо тих дана, Влада је доносила уредбу о смањењу броја запослених у свим државним органима за дводесет процената. На те одлуке и уредбе Владе нисам се обазирао; више интуитивно прошjeњивао сам потребе Комесарјата и примао људе и, без обзира на та ограничења, налазио начина да то формализујем кроз одлуке Владе. Био бих препотентан и непоштен да пишем појединачно о сарадницима, али тврдим да су засигурно радили више него све службе у државним органима Републике Србије, а професионалније и од агенције Уједињених нација, посебно УНХЦР-а и УНИЦЕФ-а. Већина њих пратила је темпо коју је ситуација на метала, док је мали број сарадника преузетих из општинских, градских и републичких бирократских служби теже подносио захтјеве и принципе рада. И међу њима је било изузетак, као у сваком систему, посебно кад су упитању радници преузети из секретаријата предсједника Србије. Нажалост, један број тих добрих људи, професионалаца, више није међу живима. На овај начин желим да изразим поштовање према њиховом дјелу, личности и преданом раду.

ЉУДСКЕ СУДБИНЕ ОСТАВИЛЕ ПЕЧАТ

Првог радног дана на улазним вратима чекала је једна старица која је изbjегла из Загреба. Она се плашила да ће у Београд доћи зенге и убити њеног сина јединца. Нису вриједила ујеравања да је то немогућа мисија, и да бисмо ублажили њен страх ангажовали смо се да запослимо њеног сина, који је био врхунски музички педагог, у Музичкој школи Стеван Мокрањац и помогнемо јој да купи малу гарсоњеру у Булевару револуције. Али, без обзира на то, она је из дана у дан долазила са новим страховима које смо морали некако амортизовати. Њена прича је сублимирала проблематику читавог изbjегличког корпуса, а ми смо, слушајући је, и сами дубоко осјећали и проживљавали патње изbjеглица. Заједно са старицом долазио је господин обучен у свечаном одјелу, с краватом, изгланџаних ципела. Он није ништа говорио, ништа тражио, само би попио кафу и уз неки необични гест напуштао Комесарјат. Све се дешавало по истом сценарију, он је свакојутро чекао неког да откључа Комесарјат, откуда своје замишљено вријеме и опет одлази из Комесарјата у само њему познатом правцу. Једног јутра није се појавио, дошао је негде око једанаест сата. Био је обучен у црну — потпуно црно одјело, црна кошуља и кравата. Шокирали смо се, а он је напокон проговорио. „Моја два сина су остала у Западној Славонији да чувају своје куће и имење. Прије два сата довезли су их мртве на хелиодром ВМА. Ја немам за кога да живим, а за себе не вриједи живјети. Мајку и оца, двије снахе и три унука убили су ми на кућном прагу. А сада и два сина“. Поново је занемио. Понудили смо му помоћ да достојанствено сахрани синове, али је он то одбио. Под утисцима тих ситуација и стања у Комесарјату, и ја сам осјећао немир, вртоглавицу и бол у предјелу груди. Било ми је толико лоше да је морала интервенисати Хитна помоћ која ме одvezla у Ургентни центар.

ПОМОЋ ПСИХОТЕРАПЕУТА

Тешке приче су остављале поље за сараднике и њихово душевно стање. Случајно, не сјећам се ни ја којим поводом, сртнem се са психотерапеутом Зораном Милићевићем. Питао ме је како се држе моји људи, а они су у депресији од тешких прича које су свакодневно слушали. Кроз разговор он мени предложи да обави разговор са мојим сарадницима, и ја пристанем. За једно поподне их је извикао из јада у којем су били.

НАСТОЈАЛИ СМО ДА ИЗБЕГЛИЦЕ НЕ УПУЂУЕМО У ОСЈЕЉИВЕ СРЕДИНЕ

Једна мађарска опозициона странка оптужила је Комесарјат и мене лично да одлуком о равномјерном распоређивању изbjеглица на територији Србије намјеравамо да промијенимо националну структуру становништва у општинама где живе Мађари. Представници мађарске заједнице путовали су у Женеву, покушавајући да високом комесару за изbjеглице Садако Огати представе одлуку на свој начин. Обратили су се и свим међународним организацијама. Посебан притисак био је усмјерен на тзв. комисије Европске заједнице и Савјета Европе. Та акција није наишла на прихваташа представника међународне заједнице, посебно међународних организација које су дјеловале у Србији. Услиједила је веома перфидна активност преко средстава информисања, и у земљи и у иностранству, чак и фалсификовање одлуке коју је донијела Влада. Невладин сектор у Србији, изузимајући неколико организација попут Фонда за хуманитарно право и Фонда за отворено друштво, реаговало је углјавном са неколико блажих изјава, док је тај проблем потпуно изостао у медијима на српском језику. Проблем је напрасно, у једном моменту, престао да се потенцира, посебно на кон отворене преписке. Комесарјат је изbjегавао да упућује изbjеглице у средине у којима би могли ескалирати проблеми на националној основи.

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мићић

Колонија Руско Село, код Велике Кикинде, настала је на велепосједу Анастазије Сечењи површине 4.653 к. ј. којем је у процесу аграрне реформе одузето за њене потребе 4.340 к. ј. Колонисти из Лике, Баната, Херцеговине, Боке Которске, Црне Горе, Босне и Далмације формирали су колонију уз мађарско-њемачко насеље, 10 km источно од Велике Кикинде са низом њемачких села у својој близини: Хајфелд, Мастиорт (данашњи Нови Козарци), Свети Хуберт, Солтур, Шарлавил (данашње Банатско Велико Село) и Наково. Ка сусједном великим колонистичким насељу Војвода Степа водио је атарски пут не-проходан у јесеням и зимским мјесецима тако да су колонисти у рускоселској колонији били социјално изоловани.

Окружење у којем је формирана рускоселска колонија било је састављено од владајућих народа у бившој Хабсбуршкој монархији и српске ратне ветеране – добровољце у својој близини посматрало је као нежељене симболе нове државе и рушиоце старог поретка.

Неприхваћеност колониста од стране друштвене средине била је врло изражена, а противници аграрне реформе нападали су рускоселске колонисте изражавајући непријатељство према њима као страном тијелу у банатском историјском простору.

ЦРЊАНСКИ ПИСАО О НЕТРЕЋИВОСТИ ШВАБА И ДОБРОВОЉАЦА

Милош Црњански у свом чланку објављеном у београдској *Политици* децембра 1923. године *Гробница Чарнојевића* изнно је тврђу да „Швабе из села говоре о добровољцима као о самом паклу.“ Католички свештеник Палфи у истом тексту изјавио је Милошу Црњанском: „Изгубио сам отаџбину. Ја сам Мађар, господин! Све су ћрвни добровољци. Да они нису дошли све би остало по старом. Постоји група људи који извјештавају грофа у Пешти о свакој штети која је имању нанета, а гроф преводи на енглески и шаље где треба. Све ће то ваша држава једног дана скупо платити, свако дрво, сваку краву.“ „Швапско село било је у закупу грофова, а сада је у закупу колониста“, наводио је Милош Црњански у истом чланку.

Око 2.000 к. ј. велепосједа обрађивали су до 1923. године Нијемци из Руског Села, Хајфелда и Мастиорта када је Жупанијски аграрни уред из Великог Бечкерека разријешио овај закуп, а земљу привремено додијелио насељеним колонистима. Свештеник Палфи тврдио је да су добровољци опљачкали гробницу Чарнојевића и да су скинули златне мамузе са покојниковог тијела иако су се први добровољци из Лике појавили на овом велепосједу у пролеће 1922. године три и по године послије великих немира, насиља и пљачке који су се дешавали у Банату новембра 1918. године у вакуму двије власти одлазеће аустроугарске и долазеће југословенске.

Ни мађарско, ни њемачко становништво нису били корисници југословенске аграрне реформе, а напетост између колониста и локалног мањинског становништва појачавала је лоша социјална позиција мађарског живља.

ЛОВАЧКО ДРУШТВО ПРИВУКЛО ЈЕДНЕ И ДРУГЕ

У Земљорадничкој кредитној задрузи у Руском Селу коју су формирали локални Мађари од 278 чланова ове задруге 81 је био без земље, 127 чланова имало је до 5 к. ј. земље, 36 чланова посједовало је 5–10 к. ј. земљишта, а 34 члана 10–20 к. ј. земље што значи да је без земље или са врло мало земље у Руском Селу било 75% мађарског становништва. Зато су у селу ријетке биле тачке додира између колонизованог и локалног мањинског становништва. То је било ловачко друштво у којем се налазило 10 ловаца колониста и 5 ловаца из редова рускоселских Мађара, као и фудбалски клуб непосредно пред Други свјетски рат као кључна модернизациона и хомогенизујућа појава у Руском Селу.

Колонисти унутар нове заједнице поред односа са мањинским заједницама у окружењу

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонизационом процесу 1920–1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонистичку масу чинили су српски ратни ветера-

ни – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски оптантни из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаши. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајура бивших велепосједа или на ободима старосједелачких на-

сеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђева које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

15.

» Храм Успења Богородице у Руском Селу пројектовао је чувени новосадски архитекта Ђорђе Табаковић

РУСКО СЕЛО

као основно питање имали су питање градње свог новог локалног идентитета, односно хомогенизацију завичајних и статусних разлика (добровољци – колонисти са општим условима).

КОЛОНИСТИ СТИГЛИ ИЗ БАНАТА, ХЕРЦЕГОВИНЕ, ЛИКЕ, БОКЕ И ДАЛМАЦИЈЕ

Колонију Руско Село населило је у периоду 1922–1941. године 345 породица, 182 породице добровољца, 144 породица колониста, 18 породица аутоколониста и 1 породица оптаната. Најбројнију досељеничку групу чинили су колонисти из Баната (Карлово, Велика Кикинда, Темишвар) – 112 породица или 32,4% насељених, затим из Херцеговине (Столац, Чапљина) – 84 породице или 24,3% насељених, из Лике (Кореница, Удбина) – 70 породица или 20, 2% насељених из Боке Которске и Црне Горе (Будва, Цетиње) – 42 породице или 12, 1% насељених, из Босне 22 породице или 6, 3% насељених из Далмације 10 породица или 2, 8% насељених.

У рускоселску колонију доселили су се колонисти из 102 села, а године 1939. Српска православна црквена општина Чарнојевићево бројала је 1.634 лица или просјечна породица имала је 4,6 члanova. Различито вријеме досељеника у колонију такође је отежавало процес међусобне интеграције и процес акултурације досељеника новом простору. Тако су колонисти из Лике у колонију дошли 1922. године као и досељеници из српских села у Румунији, колонисти из банатског села Карлова (данашње Ново Милошево) почели су да долaze 1923. године као и колонисти из Херцеговине и Боке Которске и Црне Горе, колонисти из Велике Кикинде стизали су у рускоселску колонију у периоду 1929–1935. године.

ЛИЧАНИ ПРВИ СТИГЛИ У ЧЕНЕЈ

Део личке колонистичке заједнице раније је ушао у процес колонизације. Група српских добровољаца из Лике (20 добровољачких породица) 1920. године била је насељена у Ченеју. *Банатски гласник* из Великог Бечкерека бр. 195 од 11. септембра 1921. године доније текст који сликовито описује утицај несталности граница у Банату на судбину ове колонистичке заједнице:

„У Ченеју, у Великој Глави, на имању барона Чавошија, насељено је преко 20 породица наших кршњих Личана. Свака од тих поро-

дица има најмање троје дјеце. Насељени су ту већ годину дана по упутству др. Душана Гринга и Душана Богдановића. Годину дана су ти људи који су били добровољци у нашој војсци патили се и мучили да на нашој граници подигну живи српски бедем. Бог је њихов труд благословио, летина је понијела добро, срећни су били све до прије неког дана, до дана када је у Ченеј дошла Комисија за разграничења. Тада су чули страшну вijest да их Министарство за аграрну реформу населило на туђем, румунском земљишту. Узнемирени том вешћу наши добровољци су послали два представника: Кораћа и Олбина да пођу у Београд; ту провјере вijesti и затраже мјесто када ће се преселiti, ако збоглиki дођe до тога да наш несртни Ченеј припадне Румунији.“

У пролеће 1922. године лички добровољци стigli su у Руско Село на мајур Ифигенију којег су они називали Гелија. Ову досељеничку групу дубоко узнемирену сеобом из румунског Баната затекао је крајем 1923. године Милош Црњански.

„Насељеници су, као и другдје у Банату, Личани, већином потпуно биједни и одсутни. Има међу њима људи који говоре енглески, то су „Американци“. Њих 23 закупили све.

„Башише нас на голу земљу, где нам је стока и коме да радимо. Земљу додjeљују и узимају. Смјештају нас у Румунију. Премјештају нас као које на паšnjaču. Зар смијемо да продамо ону биједу у Лици и Босни, да преселимо жену, дјецу, оца. Зар не чујете како говоре да ће нам земљу одузeti“, говорили су насељени добровољци.

ХЕРЦЕГОВЦИ ЗА РАДИКАЛЕ, ЛИЧАНИ ЗА ДЕМОКРАТЕ

У колонији су нарочито били изражени супарни лички и херцеговачке досељеничке групе око позиционирања у новом насељу што је било подстакнуто различитим политичким опредјељивањем различитих досељеничких група. (Досељеници из Херцеговине гласали су за Народну радикалну странку, а из Лике за Демократску странку односно од 1924. године за Самосталну демократску странку Светозара Прибићевића политичког вође Срба из Хрватске.) Радослав Херета из Друге аграрне заједнице (херцеговачке) 31. августа 1924. године жалио се Савезу аграрних заједница за Банат

да је Прва аграрна заједница (личка) узурпирала грађу за градњу кућа.

Занимљиво је писмо Радета Ђелице из Блаца код Стоца од 16. маја 1935. године упућено Савезу аграрних заједница за Банат које најбоље илуструје напетост међу ове дјеље завијајуће групе:

Члан сам Прве аграрне заједнице личанске, иако сам Херцеговача. Не добијам зајмове зато што сам Херцеговача. Личани се сада уздају у Дошена. Саг ми јоворе: „Нека ћићи поможе Мађић и штој Херцеговача Браћић за која си ћласа“. Криво им што нисам ћласа за њихову Дошена... Заостоји сам у њиховој заједници онда када су се Херцеговци одважали из Прве у Другу... Видим они већином дуђују Савезу дводесет и шеста хиљада и ојећ добијају, а ја који дуђујем шеснаест хиљада не могу да добијем, ваљда да они овога исле да ја ћу скупнно. Мислим на Личане. Они ће увијек унайтијег, тошто им се изашло у сусрет. Господи! Чим се ћица овога одвоји од својјати и дође у штоје шама нема никаквој права!

ЦРКВА САБРАЛА СВЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Хомогенизацији фактор у градњи идентитета рускоселске колоније био је њихов однос према окружењу и потреба да обиљеже простор свог насељавања тражећи у јаким симболима попут градње православног храма или добијања засебне политичке општине свој идентитетски код и чињеницу међусобног спајања разнородних завичајних заједница.

Градња православног храма у колонији окупила је насељеничке заједнице, а у Црквеном одбору спојила дјеље заједнице које су се бориле око позиционирања у новом насељу: херцеговачку и личку. Градња цркве интензивирана је 1934. године, њени темељи освештени су 28. августа 1934. године, а црква је завршена 1935. године. Архитекта храма Успења Богородице у Руском Селу био је чувени новосадски архитекта Ђорђе Табаковић који је храм пројектовао у националном моравском стилу. Руски емигрант који је живио у селу Владимира Зелински исле да је видио у селу у цркви и потписао се на композицији слике Сеоба Срба по Арсенију III Чарнојевићу.

ОТКУПILI ДВОРАЦ ЧАРНОЈЕВИЋА

Колонисти су 1936. године спријечили рушење, а потом откупили дворац Чарнојевића у Руском Селу и дјеље успјешне акције подстакле су их да се током 1938. године посвете отијељењу од политичке општине Руско Село и стварању сопствене политичке општине. Општинску управу у Руском Селу чинио је 21 одборник од којих је њих седморица било српске националности. На сједници општинског одбора од 26. априла 1938. године српски одборници Раде Војводић из Грађана код Цетиња и Душан Мартиновић из Брајића код Будве затражили су формирање посебне српске општине са образложењем да су „Срби увијек надгласани и да су у општини неравноправни.“ Југословенске власти процијениле су да српски живије у окружењу мањинског становништва треба ојачати формирањем посебне општине и указом бр. 566, његовог краљевског величанства краља Петра II од 7. октобра 1938. године, проглашена је засебна општина Чарнојевићево. До њемачке окупације Баната априла 1941. године функционисала је општина Чарнојевићево, а 8. маја 1939. године постала је и засебна матичарска општина.

Крајем четврте деценије 20. вијека у рускоселској колонији постојао је заокружен политички, друштвени и културни живот. Функционисале су у њој три аграрне заједнице (личка, херцеговачка и банатска), Прва српска земљорадничка задруга, Соколско друштво, Пољопривредни одбор, Просвјета, Мјесна организација Савеза ратних добровољаца Краљевине Југославије, Удружење четника за слободу и част отаџбине, у колонији су се одвијале позоришне представе, чак се у колонији догодио бокс меч Грга Пеза-Јоко Борета и два пута су приказане игре руских козака – емиграната.

НАСТАВИЋЕ СЕ...

ГАЛЕРИЈА БЕСМРТНИХ ХЕРЦЕГОВАЦА 145 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ПРВООПТУЖЕНОГ СРБИНА У БАЊАЛУЧКОМ ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКОМ ПРОЦЕСУ

Васиљ Грђић - генерални секретар српства у БиХ

ПИШЕ: СЛОБОДАН БОБАН ДРАШКОВИЋ

Година у којој је пукла Невесињска пушка 1875. у књигу рођених уписала је многе знамените личности српске историје међу којима су Светозар Ђоровић, Арчибалд Рајс и Милева Марић Ајнштајн. Исте године рођен је и један од заборављених вitezova српске историје Васиљ Грђић. Он је уз Гаврила Принципа свакако најизразитији српски борац Босне и Херцеговине против аустроугарске тираније. У маленом Гацку, које је вјековима било на мести завојевача, изњихао се јунак чија је ријеч била бриткија од сваке сабље и јатагана, а мисао убојијија од пушчаног зрна и топовског ћула.

Васиљ Грђић, потомак Риста и Ане, рођен је 13. октобра. Од најранијег дјетињства се хватао у коштац са животним недаћама и показивао своју бунтовничку природу. Живот га није миловао, па је већ са три године остао без оца. У Гацку је завршио основну школу, затим обућарски занат у Сарајеву. Касно је уписао гимназију, са навршених 15 година. По завршетку гимназије одлази у Беч да студира технику. Већ у другој години одузимају му стипендију, па га је брат Шћепан помагао до краја студија. По напуштању Техничког факултета, прелази на филозофију коју завршава у Грацу 1903. године.

Још у гимназијским данима Васиљ се укључује у рад српског тајног ђачког друштва *Српска свијест*, чији је био први предсједник. Друштво је издавало и истоимени часопис. Скоро да није било покрета или акције у којој и Васиљ није имао учешћа и где није имао запажену улогу. Његов утицај је био велики и често пресудан.

ПРВИ УРЕДНИК СРПСКЕ РИЈЕЧИ

Када је 1905. године покренут часопис *Српска ријеч*, Васиљ је био први уредник, али не задugo, брзо се сукобио са уредништвом, јер није пристајао на споразум са аустроугарском управом. У првом броју часописа, Васиљ је записао ријечи којих ће се држати цијelog живота: „Никакав народ није дошао до своје среће чувањем ни тужењем, него отвореном борбом против свакога ко му стоји на путу и пријечи му да се може правилно развијати.”

Било какав компромис са Калајевим режимом, за Васиља је био не-прихватљив. Није вјеровао у обећања и намјере власти, а није прихватао да моли и понижава себе и свој народ ни по коју цијену. Непомирљив према Аустрији, стамен, досљедан, непоткупљив и правичан, није се смиривао до пропasti Аустроугарске империје.

Васиљ Грђић је почетком 1907. године, уз Алексу Шантинића и браћу Ђоровић био један од најважнијих сарадника листа *Народ* који су у Mostaru издавали Урош Круљ и Јован Малић, а уређивао га је Ристо Радуловић. Лист је излизио два пута седмично, сриједом и суботом, на српском језику, штампан ћириличним писмом.

Исте године, током избора у Гацку, за народног посланика изабран је Стеван Зимоњић, а Васиљ Грђић за замјеника. Ова година је изузетно важна за Васиља јер је почетком октобра изабран за генералног секретара Српског културно-просветног друштва *Просвјета*. На овом мјесту је био непрекидно до 19. августа 1934. године, када је изабран за предсједника Главног одбора *Просвјете*.

Од 1907. до 1913. уређује часописе *Просвјета* и *Гласник друштва Просвјета*, 1910. године покреће *Прељег*, лист за науку и социјални живот, чији је власник и уредник. Васиљ је у животу радио много послова, сваком послу је био не-вјероватно посвећен. Одговорно и одлучно је спроводио своје замисли у дјела.

СИНОНИМ ЗА ПРОСВЈЕТУ

Васиљ је био синоним за *Просвјету*. Временом је *Просвјета* израсла у праву институцију, која се интезивно и своеобухватно бавила културним и националним животом Срба из Босне и Херцеговине. Васиљева заслуга за такав узлет *Просвјете* је непроцјењива. Божја је правда да га сахрани заједно са Принцијлом и друговима у гробници Видовданских хероја, доста тога говори.

» Васиљ Грђић

везан са Принцијлом. Било би чудо да није. Чињеница да је народ хтио да га сахрани заједно са Принцијлом и друговима у гробници Видовданских хероја, доста тога говори.

ПРВООПТУЖЕНИ У БАЊАЛУЧКОМ ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКОМ ПРОЦЕСУ

Био је првооптужени у Бањалучком велеиздајничком процесу на коме су подигнуте оптужнице против 156 угледних и утицајних Срба. Међу таквим прораним српским главама, управо Васиљ је био првооптужен, што јасно указује кога је сила царевина видјела као највећу опасност. Када су га уочи изрицања пресуде питали како му је, Васиљ одговара: „Спавао сам спокојно као у манастиру”.

Уочи Вајкса, у суботу 22. априла 1916. године, изречена је пресуда по којој је 16 лица осуђено на смрт, а 87 на временске казне.

Додатна казна за Васиља је била да као првооптужени буде погубљен посљедњи, и претходно присуствује погубљењу својих сабораца. Залагањем Владе Србије, а потом и страних суверена, прије свих шпанског краља Алфонса XIII био је помилован и осуђен на доживотну робију. Пуштен је из зеничког затвора, првог новембра 1918. године, мјесец дана прије уједињења Југословена у заједничку државу, а потоњу тамницу и гробницу српског народа.

СРПСКИ ДВОР НИЈЕ ПРЕПОЗНАО ОНО ШТО НАРОД ЈЕСТЕ

Када је у Сарајево стигла вијест да долази Васиљ, пола Сарајева је спонтано изашло на улице да дочека хероја. На жељезничкој станици се орило „Ми смо с тобом сиви тићу Васиље Грђићу”. Народ како у његовом родном гатачком крају, тако и у Сарајеву где је живио и радио, истински и искрено га је вољио. Ужијавао је велику и заслужену популарност.

Долазак слободе Васиљу није доносио много доброга. Он се искрено радовао повратку и раду у *Просвјети*. Иако му је било најпаметније да се склони из политике и посвети културно-образовном раду, Васиљ није могао да се повуче пред горима од себе. Тако је 1919. годи-

СВИЈЕТЛО ОДИЈЕЛО КАО СИМБОЛ ОТПОРА

Током цјелокупног свог рада, било да је у питању новинарство, издаваштво, политика или култура, Васиљ је спроводио српску националну идеју, која нимало није одговарала властима, зато и не чуди да је послије Сарајевског атентата ухапшен већ 25. јула и ци рат провео у затвору. На комеморативној сједници поводом убиства престолонасљедника Франца Фердинанда једино су се он и брат му Шћепан појавили у свијетлим одијелима, сви остали посланици су били у црним. И то је био знак отпора према мрској власти. Васиљ је у свакој прилици и на сваком мјесту отворено показивао своје нездадовољство и неслагање. Зато и не чуди да је режим једва дочекао прву прилику да га утамничи.

Др Саво Љубибрatiћ, Васиљев кум и најближи пријатељ, категорично је тврдио да је Васиљ био по-

» Милутин Јовановић, Димитрије Ђокановић, Раде Ђурковић, Чедо Милић, Димитрије Јевђевић, Симо Беговић, Мирко Томовић, Михајло Савић и Петар Билбија (горњи ред), Милан Петковић, Алекса Јакшић, Матија Поповић, Васиљ Грђић, Коста Гњатић и Ђорђо Дакић (доњи ред)

не изабран за посланика Народног представништва у Београду, а исте године међу првима се учланио у Демократску странку.

У наредним годинама, Васиљ се није снашао у брлогу разноразних мутивода, људи без мора и стида. На наговор пријатеља неколико пута се враћао и кандидовао на изборима, а 1927. године није прошао на изборима у свом родном крају. И даље непоколебљив, изналазио је снаге и мотива да се изнова и изнова бори за свој идеал. На изборима 1931. године изабран је за посланика за срезове Шавник и Гацко.

Српски двор нажалост није рачунао на Васиља, није у њему пре-познао оно што народ јесте.

„Кад год се радио о послу где треба добро запети, и дуго издржати, а без личне користи, без јавног признања, без златнијих слова у мермерној плочи – ту је сва Босна и Херцеговина листом рекла уједнак: Зовите Васиља!“ Овако о свом земљаку, блиском пријатељу и сабрату пише Пери Слијепчевић и сва истина о Васиљу Грђићу је стала у ту једну реченицу.

У нездравој атмосфери пуној подметачина, афера, превара, где опет испливавају најгори, Васиљ се све више повлачи из јавности и пре-рано и изненада умире 26. октобра 1934. године, у 59. години живота.

„Живот се гаси, а моја мисија није завршена... борити се за истину, правду и слободу... најбржим, најкраћим и најефикаснијим мјерама...“ посљедње су ријечи овог српског горостаса.

Жалосна је чињеница да је до прије неколико година Васиљ Грђић био потпуна непознаница у српском роду, чак и у његовом родном Гацку. Важно је његовати културу сјећања на такве националне хероје, извршили их из заборава и вратити их на место које заједно служују у српској историји. Смиља Соретић, унук Васиљевог брата Вајкса, даривала је гатачкој општини, бисту Васиља Грђића, рад академског вајара Сретена Стојановића. Надамо се да ће јој се ускоро наћи заслужено место у централном дијелу Гацка. Општинско признање које носи Васиљево име додјељује се као највише признање за посебан допринос за развој Гацка, једна од улица у Гацку носи име браће Грђић...

ЗНАМЕНИТИ ГАЧАНИ ЗАСЛУЖИЛИ УЛИЦЕ У СРПСКОЈ ПРЕСТОНИЦИ

Клуб Гачана у Београду је прије пет година поднисио иницијативу да се неке улице у Београду именују по знаменитим Гачанима.

Прије свега, не-вјероватно је да Београд нема Гатачку улицу, сви градови Источне Херцеговине, имају улицу у главном граду Србије, као и многи градови из бивших република СФРЈ. Ако се раније оправдање проналазило у идеолошким разлогима, сада их нема.

Поднијете су иницијативе да појединачни знаменити Гачани добију улице у Београду, прије свих, граф Сава Владиславић и Свети Петар Зимоњић. Недавно смо овим иницијативама придржали и захтјев да Васиљ Грђић, добије улицу у Београду. Гачанин чији смо дио биографије представили, човек који је говорио из душе народа, дјелатник који слободу сања, али се за њу бори, прегаоц који само истину збори и трудбеник који за правду живи. Он и његова браћа никад нису обрукали славне и поносне претке. Србин који је сахрањен у Алеји величина, и кога је на вјечни починак испратио народ, закрчиши улице Београда.

ИЗВЈЕШТАЈ ЛИСТА ВРЕМЕ НАКОН САХРАНЕ

„Цијенећи заслуге и плодан рад овог ријетког човјека на јучерашњој тужној свечаности учешће су узели Његова Светост патријарх Варнава, предсједник Министарског савјета Никола Узуновић, предсједник Народне скупштине Коста Кумануди, знатан број министара, сенатора, народних посланика...

На опелу које је почело у Цркви Светог Саве чинодејствовао је сам Патријарх, уз асистенцију епископа Николаја и Викентија и још дванаест свештеника. По завршетку опела одржао је кратко слово епископ Николај Велимировић: „Пред нама се налази хладно тијело Васиља Грђића, човјека који је имао пламени дух, који је гријао људе, а палио нељуде. Васиљ Грђић је припадао оној чети „мало али одабраној“ која се наоружана само истином и правдом, у борби против моћне двојне монархије могла најзад једнога дана поносити својим успјехом. Та мала чета видјела је и дочекала своју побједу и оправдала ову народну изреку, да је боља мрва правде но кола неправде. Васиљ Грђић је страдао, али је страдао за свој народ и племениту идеју ослобођења. Тамница за њега није била кућа необична. Тамница и патња мучиле су само његово тијело, али је његових дух био несамољив. Само тако овај велики човјек могао је у најтежим часовима смјело узвикнути: „Жари пали удински диздару, док и твојој кули земан дође“ и дочекати остварење ових својих ријечи.

Васиљ Грђић је доживио дане слободе и живио у њој пуних 15. година, али Васиљ Грђић и у миру је остао исти и непромјенљив. У добру он се није понео. Његов живот на цијeloј линији илуструје његов велики карактер. Када данас спомињемо велики карактер Васиља Грђића ми као да судимо сами себи, јер су карактери изузетак у данашњем добу. Међутим, у Херцеговини, дичној земљи Рајка Немањића, кроз вјекове карактери су били правилни. Ни сиромашније земље, ни бољих јунака, ни мање земље, ни више људи са толико части и достојанства. У таквој окolini, Грђићу није било тешко да сачува оно што је наследио од својих предака, да одржи оно што је битно у души народној, честитост и поштење. Грђић је био истовремено и јагње и лав. Један библијски пророк рекао је да ће доћи вријеме када ће јагње и лав заједно обитавати. Те су се ријечи обистиниле у хришћанска времена, јер су се хришћански борци држали као јагњад према онима који љубе правду, а као лавови према онима који су надахнути неправдом и насиљем. Као увјерени монархиста, вјерујући да се наша земља може унаприједити само кроз монархију на чelu са народном династијом Ка-рађорђевића пошао је из Сарајева са сузама својих Сарајлија и цијеле Босне. Отишао је на Опленац, прешивио трагичне тренутке, цјеливао посљедњи пут ковчег Краља Мученика, вратио се у Београд, легао на постельју и умро. Умро је као да је жељио да своје стране нешто да дода великој националној жртви. Црква не жали

У БЕОГРАДСКОМ НАСЕЉУ КАЛУЂЕРИЦА ДЕВЕТИ ПУТ ОДАТА ПОШТА БАНИЈСКИМ СРБИМА СТРАДАЛИМ 1991. ГОДИНЕ

Помен за страдале Србе у цапрашким селима

УЦркви Јоакима и Ане у београдском насељу Калуђерица служен је паастос за 15 српских цивила које су мучки и на превару на кућним праговима у цапрашким селима на Банији 1991. године убили припадници хрватске паравојске „зенге“ преобучени у униформе ЈНА.

Предсједник Удружења Завичај Ненад Абрамовић изјавио је да је од изузетног значаја да се годишњице страдања обиљежавају, јер до прије неколико година нико осим породица жртава и комшија није знао за овај велики злочин над Србима на подручју Сиска.

НЕКАД ЈЕ У СИСАЧКОМ КОТАРУ ЖИВЈЕЛО 110.000 СРБА

— Циљ ове злочиначке хрватске акције је било да се наш народ затре и да се у јавности створи слика да су Срби сами себе убили — рекао је Абрамовић и додао да су организовањем паастоса и породице убијених добиле неки вид сatisfactione. Абрамовић је навео да се занемарљив број Срба вратио на подручје Сиска и указао да је Котар Сисак прије Првог светског рата имао 110.000 Срба, док их је да-нас на том простору мање од 10.000.

— Ако држава Хрватска жели по-мирење онда мора да се помири са грађанима које је протерала у Србију. Док се не помири са нама — аутохтоним народом, нису се помирили ни сак — поручио је Абрамовић.

Милан Гаћеша, предсједник Удружења бораца сјетио се кобној јутра 22. августа 1991. године када су Хрвати на борбеним возилима кренули у поход на Србе.

— Циљ је био да униште што више Срба, заплаше и протерају до коначног истребљења. Ќак људи су се организовали и успјели да одбiju же-сток напад — рекао је Гаћеша и под-јетио су Срби на тим подручјима два пута страдали.

Мишко Вранешевић, коме су припадници „зенги“ током крвавог пира убили оца Младена /53/, навео је да

» Помен у Калуђерици постао традиција

Хрвати 22. августа 1991. године нису бирали жртве већ су насумице убијали сваког ко им се нашао на путу.

УБИСТВО НА САХРАНИ

— Није могла ником жива глава да остане — рекао је Мишко, чији је брат Зоран /26/, такође, убијен када је кренуо оцу на сахрану. Он је на-гласио да је за породице додатна ра-на што нико од Хрвата за почињене злочине није одговорао.

— У њиховим очима ми смо били

паравојска, а не они. Хрвати кроје истину како њима одговара, а ми не можемо да добијемо правну сatisfactione него нам остаје да се сјећамо и опомињемо — рекао је Вранешевић.

Живадинка Аврамовић из ГО Гроцка истакла је важност културе сјећања и сарадње са Удружењем Завичај.

Писац Веселин Џелетовић је про-читао своје стихове о страдању српског народа, као и Миланка Доско-

вић која је кроз стихове описала бол за страдалим родитељима.

Вијенци су положени у спомен-парку посвећеном жртвама настрадалим у Сиску 1991. године. Положиле су их делегације Удружења Завичај, општине Гроцка, Координације ИРЛ, Завичајног удружења Банијаца, СУБНОР Гроцка, Удружење Врбичана Призрен, Удружење Крајишика Панчево, Удружење Мој Болеи, Удружење бораца Крајине, Удружење Црвене беретке.

ДРАГАНА БОКУН

УДРУЖЕЊЕ ЗАВИЧАЈ И УДРУЖЕЊА КООРДИНАЦИЈА ОРГАНИЗОВАЛИ КОНФЕРЕНЦИЈУ ПОВОДОМ ДАНА СЈЕЋАЊА

Олуја је само један од хрватских злочина

Проводом обиљежавања 25 година од злочиначке акције Олуја у Медија центру у Београду 3. августа организована је конференција за штампу. Конференцију су организовали Координација удружења изbjеглих и расељених у Републици Србији и Удружење изbjеглих, расељених и досељених лица Завичај. На конференцији за медије јавности су се обратили предсједници Удружења Завичај Ненад Абрамовић и Удружења Координација Милан Жунић.

Ненад Абрамовић је на-гласио да је погрешна теза да је само Олуја била једина хрватска злочиначка акција.

— Не смијемо никад за-боравити злочиначке акција Отикос, Миљевачки плato, Масленica, Медачки цеј који су претходнили Олуји, као ни злочине учињене у акцијама Бљесак и Маестарал ка-да је претјерано 180.000 Срба из западнокрајишких општина Дрвар, Лапово, Гламоч и Шипово.

Штета настала током Олује је несагледива, а статистика више него поражавајућа, убијено је 2.670 Срба, 280.000

» Мирко Жунић и Ненад Абрамовић

претјерано, 13.000 објеката је уништено, 35 трговина, 5.000 кућа, 410 радњи 78 цркава, 96 музеја, 181 гробље, 920 споменика, 52 домаћа здравља, укупна штета се процјењује на 40 милијарди долара.

Абрамовић се дотакао дискриминаторских закона које је Хрватска донијела у протеклом периоду.

— 1. јануара 2018. године у Хрватској је ступио на снагу Закон о порезу на некретнице према којем ће власници кућа или станови у којима не живе плаћати скоро три пута скупљу таксу, односно порез. Ако се порез не плати некретнина се одузима по сили Закона — рекао је Абрамовић.

Он је споменуо и да је Хрватска од 1997. након доношења Закона о власништву незаконито и противставно укњижила у катастру на више од милион катастарских

некретнине фирми из Србије, а које се налазе у Хрватској тако што се омогућава дугорочан закуп трећим лицима на 30 година уз могућност да их касније и откупе.

— Око 2.000 претјераних Срба још увијек не може да располаже својим кућама јер су током рата незаконито одузете и дате привременим власницима. Хрватски судови не враћају куће Србима док се новим власницима, Хрватима не надокнади уложено. Иако се Влада Хрватске обавезала да ће те дугове исплатити, то се још није догодило — рекао је Абрамовић.

Он је споменуо и да је Хрватска од 1997. након доношења Закона о власништву незаконито и противставно укњижила у катастру на више од милион катастарских

парцела чији су власници до 1995. били Срби.

— По катастру у Хрватској су Срби власници једне трећине земље — рекао је Абрамовић и апеловао на Владу Србије да истраје на Анексу Гечког споразума о сук-цепсији.

Милан Жунић је истакао да Хрвати код обиљежавања Олује истичу своју „велику побједу“.

— Хрватима не пада на памет да се рјешавају проблеми претјераних Срба још увијек не може да располаже својим кућама јер су током рата незаконито одузете и дате привременим власницима. Хрватски судови не враћају куће Србима док се новим власницима, Хрватима не надокнади уложено. Иако се Влада Хрватске обавезала да ће те дугове исплатити, то се још није догодило — рекао је Абрамовић.

— Од Хрватске не тражимо ништа туђе већ само оно што нам је отето. Нисмо задовољни ни са радом институција у Србији које су прије свега инертне и нефункционалне.

ДРАГАНА БОКУН

ПОЛОЖЕНО ЦВИЈЕЋЕ НА СПОМЕНИК СТРАДАЛИМ СРБИМА ДЕВЕДЕСЕТИХ

Удружење Завичај, делегација бораца као и Удружење бораца Крајине су у Ташмајданском парку 4. августа положили вијенце на споменик страдалим Србима у ратовима деведесетих... Том приликом се присутнима обратио између осталих и Милан Гаћеша, предсједник Удружења бораца нагласивши да су управо борци ти који су од првог дана организовали обиљежавање 4. августа.

— Борили смо се како би спасили наше породице нашу дјецу и наше старе. Нису нама сметали ни Хрвати, ни мусимани, али смо ми изгледа нажалост сметали свима — рекао је Гаћеша. Присутнима су се обратили и Ненад Абрамовић и Миодраг Муникравић предсједник Удружења ветерана Крајине. Муникравић је подсјетио присутне да су у Двору на Уни побијени непокретни болесници.

— Крајишки борци су падом западног дијела Крајине дислокирани у источни дио Крајине и били смо спремни за коначни обрачун у Вуковару. Међутим, до тога никада није дошло, потписани су споразуми — рекао је Муникравић. Вијенце су положили делегација Удружења Завичај, Удружења бораца РСК, Удружења ветерана Црвених беретки, делегација СУБНОР-а Гроцка, Удружења Врбичанаца Призрен.

ЧИЊЕНИЦЕ

- Злочин над 15 српских цивила извршен је 22. августа 1991. године и један је од највећих на подручју Сиска, а представљен је као злочин над хрватским живљем.
- Тога дана су хрватски војници, пролазећи кроз села Чакале, Брђани, Трњани, Старо Село, Блинска Греда, Бестрма, Блински Кут, Кинјачка, Брђанска Коса, убијали насумице кога год су видјели мислећи да су припадници ЈНА, а на десетине људи је рањено.
- Послије овог догађаја, Срби из цапрашких српских села више нису одлазили на посао у Сисак, већ су организовали одбрану својих села.
- Убрзо су формирали и општину коју су назвали Цапраг, која је била у саставу Реп. Српске Крајине.
- У јуну 2006. породице убијених Срба су, посредством пуномоћника загребачког адвоката Луке Шушка, поднijeli кривичну пријаву против „зенги“, али је Жупанијско државно тужилаштво у Сиску одбацило тужбу.
- У образложењу тужилаштва наведено је да је „подручје на којем је дошло до „штетног догађаја“ било захваћено разним облицима ратног дјеловања, да је било пуњавање, да је у селима била организована сеоска стража, да су та села већ била привремено окупирани и налазила се у САО Крајини“.

НАЈМЛАДИ ЖИТЕЉИ НАЈВЕЋЕГ ИЗБЈЕГЛИЧКОГ НАСЕЉА У СРБИЈИ НАПОКОН ДОБИЛИ ШКОЛУ

Званично почела са радом основна школа *Бранко Радичевић* у Бусијама

Основна школа у насељу Бусије, која је изграђена на земљишту које је уступила Српска Православна црква, коначно је отворила своја врата. Од 1. септембра ћаци су сјели у школске клупе, на њихову велику радост, али и на радост родитеља, који су дуги низ година дјечу морали возити у Батајницу или Угриновце у школу.

Школа ће радити као издвојено одјељење ОШ „Бранко Радичевић“ из Батајнице. Ради се о модерном објекту који се простире на око 2.000 квадратна метра и има сопствени систем централног гријања, седам учионица опште намјене, библиотеку, учионицу за продужени боравак, кабинете за информатику, зборници, кухињу, трпезарију, фискултурну салу и друге просторије.

ВЛАДИКА ВАСИЛИЈЕ ОСВЕШТАО ШКОЛУ

Владика сремски Василије са свештеницима је освештао школу, а овом великом додгађају су присуствовали министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Ђорђевић, градски секретар за образовање и дјечју заштиту Славко Гак, предсједник општине Земун Дејан Матић и државни секретар Министарства просвјете, науке и технолошког развоја Душан Кићовић као и народни посланик Миодраг Линта.

» Модерно опремљена учионица за информатику

Директорка школе Љиљана Мијић нагласила је да је поносна што је као крајишко дијете први директор школе у Бусијама.

— Драги ученици сада сте на своме и имаћете више времена за дружење и разоноду. Поносни смо на све што смо заједно остварили, а родитељи су наши партнери и овом приликом бих им поручила, да им управа

школе стоји увијек на располагању, наша срца заједно куџају. Жеља нам је да сваком дјетету помогнемо да нађе свој пут.

ЗАХВАЛНОСТ РОДИТЕЉИМА НА СТРПЉЕЊУ

Предсједник ГО Земун Дејан Матић се захвалио родитељима на стрпљењу да се објект заврши.

— Срећан сам што ће послије толико година и ћаци у Бусијама имати своју школу, захваљујући владици, свештенству. Захваљујем се и предсједнику Александру Вучићу који је имао жељу и намјеру да дође, али због посјете Словенији то није било могуће.

Градски секретар за образовање и дјечју заштиту Славко Гак се присјетио велике ангажованости проте Милорада Нишића који је безброј пута ишао у Секретаријат и ургирао да се школа сагради и отвори.

— Када год бих отворио врата, он је био ту, инсистирао да се учини што више како би дјеца на Бусијама добила школу. Данас видим колико је важно и предивно што је школа отворена.

Др Душан Кићовић државни секретар у Министарству просвјете је нагласио да образовање мора да буде квалитетно и свима доступно.

— Подршка дјеци и њиховим породицама током раног дјетињства постављена је као приоритет Владе Републике Србије. У складу са тим данас на задовољство свих нас отварамо нову школу у вашем крају.

Директорка се захвалила народном посланику Миодрагу Линти на подршци и помоћи коју је пружио како би дјеца Бусија сјела у ћачке клупе у свом насељу.

ДРАГАНА БОКУН

Линта подржава приједлог грађана да школа носи име Саве Mrкаља

Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта присуствовао је отварању нове школе у насељу Бусије. Он је подсјетио да му се јула прошле године обратило више од 100 породица из избјегличког насеља Бусије са молбом да се коначно ријеши питање изградње школе.

Грађани Бусија били су огорчени због лажних обећања да ће школа почети са радом прво 1. септембра 2018. године, па 1. септембра 2019. године и питали су се каква је то борба државе против бијеле куге када насеље са преко 500 дјеце нема још увијек школу.

Поводом наведеног проблема Линта се почетком августа прошле године обратио писмом предсједнику Вучићу који је показао велико разумijевање и дао пуну подршку да се што прије заврши изградња школе и почне са радом. Влада Србије је донијела одлуку да се обезбиде потребна средства

» др Душан Кићовић, Миодраг Линта, Дејан Матић и владика сремски Василије

за завршетак школе, као и да се ријеше имовинско-правна питања на нивоу Града Београда.

Линта се захваљује свима који су помогли изградњу школе, као и мајкама из насеља Бусије које су током јесени прошле године у више на врата организовале акције чишћења будуће школе с циљем да се што прије створе услови за наставак завршних радова.

Линта снажно подржава

иницијативу грађана насеља Бусије да новоизграђена школа нови назив Основна школа Сава Mrкаљ по првом реформатору српске Ћирилице и језика, филологу, филозофу, учитељу и једном од најпроровјећенијих Срба у првој половини 19. вијека. Важно је нагласити да становници овог београдског насеља дијеле заједничко крајишко поријекло са овим знаменитим Србином. Сава Mrкаљ је рођен 1783. го-

дине у Сјеничаку на Кордуну на подручју Војне крајине, а умро је у Бечу 1833. године. Залагао се за реформу тадашњег застарјелог и у народу неразумљивог правописа и за правило „пиши како говориш“. Тадашњу стајрословенску Ћирилицу, која је имала више од 40 слова, све је на 29, од којих су 24 у употреби и у данашњој српској азбуци.

УСЛОВ ЗА НОВО ИМЕ је 16 ОДЈЕЉЕЊА

На друштвеним мрежама се претходних дана расправљало и коментарисало зашто школа у Бусијама не носи име чуvenог Саве Mrкаља првог реформатора српске Ћирилице и језика, филолога, филозофа, учитеља и једног од најпроровјећених Срба у првој половини 19. вијека.

Основна школа *Бранко Радичевић* – издвојено одјељење на Бусијама има 11 одјељења. Од I до IV разреда има 6 одјељења, а од V до VIII има 5 одјељења. Оног тренутка, за

годину или дводје године, када ова школа буде имала 16 одјељења онда законски постаје самостална и тада може да се промијени назив школе.

— Очекујемо да се тај број одјељења брзо попуни.

Да су сва дјеца из Бусија изјаснила да желе да из Батајнице пређу у Бусије у школу, тада ће се вјероватно попуни. Међутим, изашли смо у

сусрет родитељима и дјеци да сами одлуче коју школу (у Батајници или на Бусијама) желе да похађају од ове школске године – рекла је директорка Љиљана Мијић наглашавајући да се министар Шарчевић залаже за једносмјесни обогаћен рад.

Мијићева наглашава да би се сви радовали када би школа на Бусијама постала самостална, па и понијела име Саве Mrкаља јер би то значило да би ученици и на Бусијама, али и у Батајници у школи *Бранко Радичевић* ишли у школу само прије подне чешко све школе.

МИЛОС КОРДИЋ: ЗАПИС СА БИВШЕ БАНИЈЕ

Наша приземној згради некадашње општине Меченчани (на Банији) стајале су дније табле: једна на латиници, на њој је писало НАРОДНА РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА, а испод КОТАР КОСТАЈНИЦА, па испод ОПЋИНА МЕЧЕНЧАНИ; друга на ћирилици – све исто осим што је умјесто ОПЋИНА писало ОПШТИНА. КОТАР, ако се добро сјећам, није мијењан у СРЕЗ. Или јесте... није ни битно.

Касније, крајем педесетих година, у школе у селима са већинским или искључиво српским становништвом, а таква су била сва села која су припадала меченчанској општини, кренуло се у прва два разреда умјесто ћирилице са увођењем латинице. С образложењем како је јефтиње штампање уџбеника, како је то једно те исто, како ћирилицу у трећем разреду уче сви ћаји у Хрватској, а и да се дјеца не дијеле, јер братство и јединство... та градимо га и из дана у дан учвршћујемо, цементирамо га, што рекао Тито у сисачкој Жељезари, 1975. године... И не само ту. А онда су зборови бирача у селима, без много размишљања, прихватали таква образложења.

И тако је ћирилица пресељена у трећи разред. И ту остало.

Па је и у Меченчанима нестало општинске табле на ћирилици. Остало је само опћинска, на латиници.

А онда је нестало и опћине: реорганизацијом су на дотадашњем костајничком котару (и не само на костајничком, него и у цијелој републици) укинуте опћине Меченчани, Дубица и Грабоштани. Котар је постао Сисак, Костајница опћина. А Дубица, Меченчани и Грабоштани постали су мјесни уреди.

Данас је то све другачије. Али, да сад...

У пет километара од моје Комоговине удаљеним Меченчанима била је некад, дакле, наша опћина, општина и касније мјесни уред, за села: Бабина Ријека, Ђеловачки Костреши, Боројевићи, Горњи Ђеловац, Горњи Кукурузари, Доњи Кукурузари, Кнезовљани, Комоговина, Ловча (Горња, Средња и Доња), Меченчани, Превршац и Уметићи (Уметић).

Постоји општина и опћина у селу Меченчанима који нису град. А као да јесу.

И дуго ме је, као дјечачића, дјечака, обузимало некакво посебно узбуђење, некакав чудан страх, чудно осјећање стида (а нисам био баш нешто ни плашљив ни стидљив) кад сам одлазио у Меченчане. И све то због могућих сусрета са Меченчанцима:

– са њиховим учитељима (од којих се добро сјећам Воје Бороје-

КАКО ДО КЊИГЕ БИЛО ЈЕДНОМ НА БАНИЈИ

У продаји је друго издање књиге *Било једном на Банији* Милоша Кордића, чији је издавач *Инфо Рас* д. о. о. Београд, 2019. У књизи су бројни прозни записи ауторских сјећања на дјетињство, младост, школовање и живот на Банији између Другог свјетског рата и грађanskog рата у Хрватској, с повременим заласком у те ратове. Ту су бројне личности са Баније: сељани, грађани, народни хероји, научници, књижевници и други умјетници, професори, аутори школски другови... Ту је запис о Титовом доласку на Банију, 1967. године. У књизи су обраћене банијске горе и њихови највиши врхови, ту су записи са видика, затим ријеке, рјечице, потоци, стара банијска јела, опис колевина... Други дио књиге садржи имена и презимена банијских Срба, њихове бројне надимке, попис села и градова. Посебно поглавље посвећено је пословицама, клетвама, ојкачама, оригиналним псовкама. И на крају књиге Кордић објављује више од четири хиљаде непознатих, мање познатих и заборављених стarih ријечи и израза банијских, са објашњењима. Књига се може наручити поруком на телефон: 063 1958 354, и на и-мејл: miloskordic44@gmail.com. Код поруке потребно је навести име и презиме, тачну адресу (с поштанским бројем) и број мобилног телефона. Цијена књиге је 800,00 динара + поштарина (шаље се поузданом, пост експресом).

вића и Стане Метикош. Са Војом сам касније и радио. Меченчани су осмогодишњу школу добили 1. септембра 1958. године. До тада је и ту била четврогодишња, па петогодишња, шестогодишња... као и у Комоговини, Доњим Кукурузарима, Ловчи, Бабиној Ријеци и Кнезовљанима),

– са докторима (добро се сјећам доктора Александра Моравића, родом из Задра. Његова супруга радила је у новоотвореној осмогодишњој, односно Основној школи „VII банијска бригада“. Касније су отишли у Задар. А онда смо се нашли, иако се нисмо познавали, у Пионирском граду у Загребу, на Републичком сусрету литературних група – она је водила групу из једне задарске школе, а ја мале Меченчанце. Пријем и кажем ко сам, одакле... а моји литерати већ су тада били на гласу... Па се сјећам докторки Виšње Мајачић Крас, Славице Пихтије Ћагарин, Душана Кордића... касније су дошли и млађи, па зубара Јураја Јуришића, па медецинских техничара и сестара Богжене Голубић, Даре Боснић, Миће Џројевића, Милана Миће Дабиће и, као кроз сан, бабице Веле. Нисам баш нешто одлазио к њима,

осим мајци и баби по љекове, а у Костајници на обавезне систематске прегледе пред почетак школске године, кад сам почeo да радim у меченчанској школи. Мене су тада, у том комоговљанском периоду дјетињства, лијечили коњи и сви могући пољопривредни послови, – са средњошколцима и студентима који су одлазили на даље школовање, а старијима од мене (Меченчани су их тада имали више од других села тог краја: Драгица и Мирјана Лазић, Анкица Прибичевић, Душанка Прибичевић, Илија Нукић, Лончаревићи – Никола, Раде, Јово и Радмила, Милош Дмитровић, Деса Бунчић, Никола Никица Боројевић, Мирослав Мира Боројевић, Ђуро Ђука Грновић – каснији шумарски техничар, његов именjak, наставник, мој колега из школе, нешто је млађи од мене и други),

– па нека врста страха, стида од уласка у пошту (шефа Пере Обрадовића нисам се плашио, али у пошту увијек неко је па се може десити да ме нешто пита... а ту сам први пут разговарао на телефон), па од мјесног уреда, милиције, трговине и уопште од центра са старим дивљим кестеновима, с липама испред Лазићеве гостио-

нице... А ту је, у центру, и раскрсница (ту увијек неко стоји, чека, разговара), с које се скреће према Комоговини (на запад па даље за Јабуковац, Петрињу, Глину...), према Превршцу (на исток, па даље за Костајницу, за Босну и Херцеговину...) и према Шареном мосту (на сјевер, можда мало и на сјевероисток, где се излази на цесту Петриња–Костајница)...

У центру Меченчана била је по-већа приземна зграда. У њој је педесетих година била општина, касније мјесни уред. Затим милиција, која је такође пред шездесете године премештена у Костајницу. Ту је пресељена и пошта из последње куће која је припадала Уметићима, а ми смо је увијек сматрали првом у Меченчанима, кад се иде од Шареног моста. У тој кући рођен је аустроугарски фелдмаршал Светозар Боројевић. А тада је, послиje Другог свјетског рата, била власништво Може Каравидића, који је послиje тог рата радио у Министарству шумарства у Влади Хрватске. Када је отишла милиција, у тај простор смештена је за сеоске услове прилично велика продавница.

Надаље, у центру села, близу те општинске зграде, била је и мања зграда у којој је била задруга: трговина, откупна станица... а касније је уређена у салу за приредбе, забаве, игранке. Амбуланта је била смјештена у згради бивше школе. А нова и за то вријеме прилично велика зграда осмогодишње школе била је нешто ниже од центра, кад се иде ка Шареном мосту. У самом центру, близу општинске зграде, налази се и парохијална црква Покрова Пресвете Богородице. И још су ту, у центру, биле и дводје гостионице: поменута Лазићева, као и Бунчићева.

У Меченчане смо доносили, ми, ћаји из Комоговине, али и из осталих подручних школа, до њихове школе, штафetu за друга Тита.

Меченчани. И само име било ми је нешто посебно. Код изговора: пун уста имена.

А колико ми је тек живота везано за њих. До њих и безбрз пута кроз њих: пјешице, на коњу, запрежним колима, на и у камиону, на трактору, на вагонима машинице (ускорачне наше тадашње жељезнице, која је знала понекад да нам стане код Шареног моста), на бициклу, у аутобусу, аутомобилу...

Али они први доласци и проласци, на коњу... Е то је било нешто! Дојашем, вежем улар коња Ђетка за гелендер код дивљег кестена (или га не вежем никако, јер он је увијек

мирно и стрпљиво чекао), улазим и вадим цедле за нешто од стоке кад се спремамо на сајам у Костајници, Босанској Костајници или Петрињи. Па се пронесе глас даје код њих стигла масти, или пјенице (квасац, герма), или шећер, или какво брашно, или петреу... Пролазим запрежним колима, с родитељима, са оцем, братом или сам. Идемо за Костајницу, или Милошу Радошевићу возимо нешто на пилану, или ја идем кумовима у Превршцу са плутом, браначом и сијачем на орање, бранање и сјетву, или возим у калавету шодер за нову школу (у којој сам започео свој радни вијек, 1. септембра 1964. године), па бициклом...

Једне године водио сам свог пса Лису на пељковање. Било је рано прољеће. Цеста пуна блата. Лисо, снајан пас, вуче ме од јарка до јарка, све насртјући на друге псе. Лисо лаје на њих, а ја на Лису. Био је омиљен очев пас. И уби га лугар баш из Меченчана. Био сам тада са чичом Ђуром Ђурицом Кордићем и оцем далеко у шамаричкој шуми. И, одједном: Лисо! А остао је код куће, на ланцу. Доје Лисо до нас, па одлута некуд даље. И не прође дуго: зачу се пуцањ. Отац отрча... Знам који га је лугар убио, али... Лугар је био у праву, иако је знао чији је. Као што је знао да је наш пас увијек био на ланцу.

Идејако једном пјешице из Меченчана и пратим таблице кућних бројева. На пољеју меченчанској кући, кући мог касније великог пријатеља Ђуре Стрижака, стајаје пред њома око седамдесетог. Посљедња кућа у Боројевићима, кућа стриње Саве Ђурића, њених синова имала је таблу с бројем 105. А Комоговина је тада имала око стотину кућа. За друга села нисам знао податке.

Ето, Меченчани мањи, а општинско су мјесто.

Требало би овде и о Петру Пјеру Крижанићу, о пропалом подизању спомен-бисте његове, могло би се и о књижевницима који су гостовали у школи, о литерарној манифестији „Плавићевица...“, о четири збирке поезије меченчанских литеља, о пјешачењу дјече до школе у вријеме сњежних мећава, о Ученичком спортском друштву „Банија...“ о мојим колегама Славку Томашевићу, Анкици Кузмановић, Душанку Обрадовић, Момчилу Кременовићу, Николи Шаренгачи, Ради Прибичевићу... могло би се.

Могло би се о многочему. Али тога многочега меченчанског данас више нема.

Али они први доласци и проласци, на коњу... Е то је било нешто!

Дојашем, вежем улар коња Ђетка за гелендер код дивљег кестена (или га не вежем никако, јер он је увијек

Удружење ОМ Ливањска расписало конкурс „ЗАВИЧАЈ МОЈИХ ПРЕДАКА“

Удружење Огњена Марија Ливањска и ове године, други пут у низу расписало је конкурс под називом *Завичај мојих предака*.

Свој доживљај завичаја предака млади могу исказати кроз форму којима развијају лични талент било да је ријеч о књижевној врсти (есеј, путопис, кратка прича, поезија), ликовном изразу (сликање, цртежи, графика, вајарство) или фотографији.

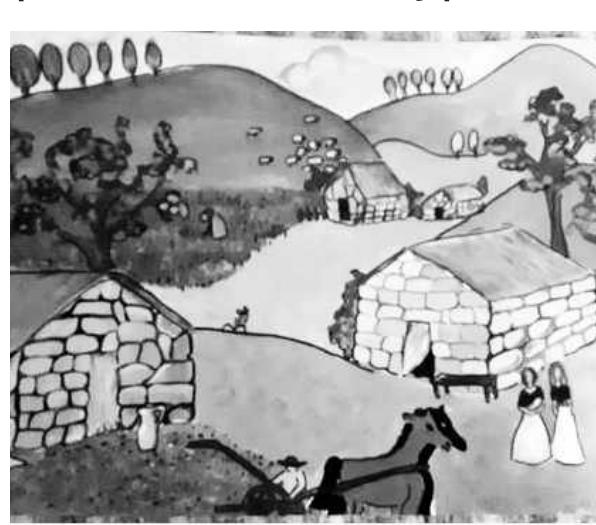
На конкурсу могу учествовати аутори млађи од 18 година, радовима о завичају, који се, у контексту овог Конкурса, односи на подручје општина Ливно и Грахово.

Један аутор може конкурирати у свакој области, али са највише три рада укупно.

Књижевни израз радови се достављају на српском језику и ћириличном писму, у 5 (пет) примјерака, а дозвољена дужина појединачног рукописа је највише 10.000 словних карактера са размакима.

Уз радове ликовног израза и фотографије неопходно је доставити: оригинал рад са 4 (четири) фотографије/копије, као и краћи опис рада.

Уз рад учесници Конкурса достављају и попуњен и потписан Образац за пријаву на конкурс *Завичај мојих предака* и Изјаву, који се налазе на сај-

» Један од награђених радова на претходном конкурсу

ту Удружења (www.omlivanj-ska.com)

Радови се достављају искључиво путем поште, на адресу: Удружење ОМЛ, Милана Ракића 14, 11271 Сурчин, са назнаком „За конкурс: Завичај мојих предака“.

Рок за достављање радова је 15. новембар 2020. године.

Жири ће изабрати у свакој категорији по три најбоља рада који ће бити награђени.

Награде се, у свакој категорији, састоје од плакете и новчаних износова:

- Прва награда: Златна плакета и новчани износ од 5.000 РСД;

- Друга награда: Сребрна

плакета и новчани износ од 3.000 РСД и

- Трећа награда: Бронзана плакета и новчани износ од 2.000 РСД

Информације о награђеним ауторима и дјелима биће објављене на страницама Удружења www.omlivanj-ska.com и www.omlivanj-ska.com и страницама завичајних удружења завичаја по овом конкурсу, Извјештају о годишњим активностима Удружења ОМЛ, као и у листу *Српско коло*.

Награде

НАДА БОДИРОГА ИСПРИЧАЛА ПОТРЕСНУ СУДБИНУ СВОИХ НАЈМИЛИЈИХ

Родитељи су ми живи спаљени на кућном прагу

Нада Бодирога рођена је у Славском Пољу у Хрватској. Њени родитељи, Даница и Теодор Самарција, остали су у селу након аkcије Олуја хрватских снага 4. августа 1995. године.

— Моји родитељи су настрадали само зато што су били Срби и што су повјеровали та дањем предсједнику Туђма-ну да онај ко нијечинио злочи-не слободно остане код своје куће. Моја мајка се спаковала да крене, отац није хтио, ре-каје: „Ја сам преживио други свјетски рат у логору у Њемачкој, преживјећи и ово.“

Вратила се и мајка и од тада нисам имала више никавих новости о њима.

Распитивала сам се и даље све док једног дана нисам сазнала из новина – подatak узет од хрватског Хелсиншког од-бора – да су моји родитељи 7. августа затечени на свом кућном прагу и живи спаљени заједно са својом кућом.

Од тог сазнања сам дожи-вјела стрес, разбољела сам се, завршила у ургентном цен-туру где су ми дијагностиковали мултипл склерозу, која је неизлечива.

Неколико година сам се бо-рила да проходам да бих на-шаја своје родитеље.

Дошла сам у контакт са Владом Републике Хрватске за нестале, са Иваном Груји-

ћем, замолила га као човје-ка, хуманисту и замјенику ми-нистра.

Испричала сам му сазна-ње које имам и питала да ли је могуће да се изврши ексху-мација на мом кућном згари-шту, што је учињено 18. lipnja 2010. године.

Ја сам обавјештена да су пронађени фрагменти изго-рјелих костију и да су преба-ченi на судску медицину у За-греб и да ћу о даљем току дога-ђаја бити обавјештена.

Ја сам се понадала да ћу коначно послиje толико пат-ње и борбе са мојом болести пронаћи остатке мојих роди-теља да их сахраним.

Међутим, 2011. године по-звијају ме на састанак у Новом Саду, где су присутне владе Србије и Хрватске и породи-це жртава, и где ми господин Иван Грујић саопштава да су фрагменти пронађени на мом кућном згаришту сврстани у девет „неподобних“, да су ко-сти толико изгорјеле да је не-могуће извршити идентифи-кацију.

На моје питање шта ми преостаје послиje толике мо-је борбе – тад је било 14 годи-на – одговорио ми је или да преузмем тако неидентифи-коване остатке или да чекам неку савременију технологи-ју и боља времена, а да ће се они потрудити да покушају

» Нада Бодирога

још једном да изврше иден-тификацију.

И од тада се зајутало.

Мене је даље прогањало – да ли сам требала прихватити те остатке, сахранити их, да знам где су кости мојих роди-теља, или ми је нешто го-ворило да сачекам још мало.

У међувремену се поново обраћам господину Грујићу, молим га – да ли је могуће да се изврши ДНК анализа – он ми одговара писмом и пона-вља ми оно што ми је рекао у Новом Саду и на kraju mi до-даје да нема намјеру више са мном да полемише.

У међувремену, мени из полиције из Вргинмоста тра-же да се јавим тамо. Одлазим у полицију, то је четири годи-не послиje ексхумације.

Јављам се инспекторки ко-ја каже да тражи сроднице Те-одора и Данице Самарције, јер немају узорке крви да упореде са остатцима.

Када сам инспекторки пре-доčila pismo koje sam доби-ла od Ivana Grujića, gdje se ja-

сно види да смо ми дале крв и да је немогуће извршити ДНК анализу због изгорјелости ко-стију, била је затечена.

Позвала је кабинет Груји-ћа, укључен је био спикерфон, моја рођака је сједјела са мном и слушала.

Инспекторка говори: „Код мене се налази ћерка несталих Теодора и Данице Самарције, ви тражите да дају узорке крви, а овде се лијепо види из писма господина Грујића да су оне прије пет године дale узорке крви.“

Грујићева секретарица го-вори овако: „Да, оне су дale крв прије пет година, прона-ђени остати на њиховом кућном згаришту у животињском поријекла.“

Ја тад проживљавам још је-дан шок. Значи, четири године је требало патолозима да пре-иначе одлуку.

Прво су били остати ху-маног поријекла, људског, а послиje четири године ја до-живљавам да ми они кажу да су остати животињског поријекла.

Ја само могу да поручим овим млађим генерацијама да добро знају шта значи рат, да у рату највише страдају невини и да се рат никад више нигде не понови. Ја не желим никакву освету, саосјећам са свим жртвама подједнако.

БАНИЈА ОНЛАЈН

НАЧИН КЛАЊАЊА И МОНСТРУОЗНОГ ИЖИВЉАВАЊА УСТАШКЕ ХОРДЕ СУ УЧИЛЕ ОД КОЉАЧА ВМРО

Мученичка судбина спаја Долгаец и Пребиловце

Шестог августа 1941. годи-не, локалне усташе су у јами Голубинки, у селу Шур-манцима код Међугорја, уби-ле скоро све жене, дјевојке и дјецу из села Пребиловаца у јужној Херцеговини, њих око 600 душа.

Према подацима хрват-ског оружништва (жандар-мерије), усташе су „у августу 1941. убile 820 Срба из Пребиловца из 54 породице нико није преживио, а преживјело је њих укупно 170, од којих су 15 жене, дјевојке и дјеца мла-ђа од 15 година...“

Под командом Ивана Јова-новића званог Црни, усташки масакр у Пребиловцима, како званично стоји, извршиле су хорде црнокошуљаша између 6. и 11. августа 1941. Наводи се подatak да је масакрирано „више од 826 од укупно 994 Срба у том селу.“

Жртве су биле углавном жене, дјеца и старци. Већина њих је жива бачена у јаму Го-лубинку. Остали су убијани на лицу мјesta. Педесет и четири српска домаћинства Пребиловаца су тим покојем била заувијек угашена.

Послиje крвавог avgustov-ског пира 1941. године који се може сврстати у најмонструо-зније злочине у људској исто-рији, усташе су пјевале:

„Павелићу, шта ћемо од Срба? Вех у ланце, бацај у Шуманце?“, или „Српске су се погасиле свијеће, Упалил се више никад неће“. Дио усташких злочина „от-кривен“ је тек новембра 1990. године када је почело откопа-вање 13 јама у којима су се на-

» Велика Јовановић, Велика Крстић и Тројанка Стефановић свједоци покоја у Долгаецу

лашиле кости око 4.000 срп-ских лешева. Сахрањени су 4. авгу-сту 1991. године у порти Храма Сабора српских свети-тельа у Пребиловцима.

Већ јуна наредне 1992. годи-не припадници хрватских паравојних формација ми-нираle су крипту са костима српских жртава и до темеља срушиле храм...

Технику убиства и начин клања и монструозног ижи-вљавања усташке хорде су училе од ВМРО-вских коља-ча који су исте методе раније примјењивале на територији Македоније у селима Стровја, Манастирец, Слепче, Долгаец у поречком и прилепском крају. Углавном у данима првог слова – практика.

Анте Павелић је био адво-кат врвовским крвопijама, и њихове монструозне кољачке методе је очито, од њих сазнао и усавршио. У Долгаецу су, на примјер, према свједочењима преживјелих, још нeroђена дјеца вађена из утроби мајки и вjeшana на дрveћe...

Ово село у централном ди-јелу данашње Македоније то-

не утишину. Неку непробојну, глуву, која траје. И траје. На-домак манастира Зрзе.

Равница пелагонијска. Саткала је сву мистицистич-ност и трагику тамошњег живља.

Када да се и сада, разазна-ју трагови злочина, масакра који се у њему збио. Те кобне 1915. када су нестале читава села у прилепском крају, када су локални Бугари покла-ли нејач, жене и дјецу, чак и нeroђenu.

Њих 315 на броју. Недужних сељака, само зато што су имали крсну славу, што су по роду себе поистовještivali са слав-ном прошlošću и знали пje-сme o Краљевићу Марку, Ми-лошу Обилићу, Кнезу Лазару. Јер друго нису знали, те су за-то макнути са лица земље. Ме-ђу њима и много дјеце од непу-них годину дана... У трпезарији Цркве Св. Илије и данас стоји списак, документ са именима сељака. А домаћин клицар Душан и Ћутњом збори, само га треба послушати... Након по-која побаџани су у јаме...

Клицар – Душан. Гласно ћutimo; роде.

Натпис који је доминирао спомеником, те додатно раз-уљарио Бугаре приликом ру-шења био је:

„Кога би биле волци – би избегале; кога би биле Турци – би се сожалиле, но тоа биле проклетите Бугари.“

Бугарска окупаторска мно-га злодјела је почиnila у периоду Првог свјетског рата над цивилним станов-ништвом: Знатно више него у Другом свјетском рату. Хиљаде недужних цivila жена, дјеце и старца у Македонији на најгрозоморнији начин су масакрирани према пла-ну Тодора Александрова и Александра Протогерова. За те заслуге су добили и Жеље-зне крстове лично од кајзера Вилхелма.

Послиje рата Краљевина СХС је за те заслуге тужила Бугарску за почињене ратне злочине у Хагу...

Но, многа документа и свједочанства тих злочина, послиje Другог свјетског рата скрајнути су због „заједнич-ког добра и нове реалности“.

Мало се зна да место Пребиловци постоји и у Македонији. Помиње се у народној песми Ja izlez u Bjurđo.

У забораву су нестале жртве, нема молитвеног сјећања, за мученике нема Кондака и Тропара. Нема икона. Под-јејтника, и датума, споменика. Што је и постојало, макнуто је, поново од Бугара 1941.

Само туѓа итишина у по-љу Пелагонијском. По неки поглед и свједочења ријетких старина о страдалицима...

МИЛУТИН СТАНЧИЋ

СЛУЖЕН ПОМЕН ЖРТВАМА УСТАШКОГ ТЕРОРА ИЗ ПОТКОЗАРСКИХ СЕЛА

У засеоку Заједнице код Трнopolja у близини Приједора, код споменика на мјесту где су усташе 1941. убile око 400 мјештана поткоzарских села, положени су ви-јеници и одржан историјски час.

Ово мјесто је било једно од првих стратишта поткоzарског народа у Другом свјетском рату. Заселак Заједнице претворен је у спомен-подручје, а у знак сјећања на жртве, у овом комплексу изграђена је и црква посве-ћена Светој великомученици Марини, где је служен парастос цивилним жртвама из Другог свјетског рата.

Предсједник градске организације СУБНОР-а Вељко Родић рекао је да су усташе у Заједницима од 31. јула до 2. августа 1941. године извршиле покољ над недужним српским становништвом.

– Убијени су углавном цивили, неки су довођени и из подгрмечких села, тако да постоје свједочења да је овде убијено и до 700 цивила. То је дјело усташа из Козарца и Приједора, те из Хрватске, а ликвидирани су на најмон-струознији начин без испаљеног метка – рекао је Родић. Он је додао да су људи убијани сјекиром, маљем, виљушкама, палијама, а нико метком.

Замјеник градоначелника Приједора Александар Ми-љуш рекао је да ово страдање српског народа не смије бити заборављено и да стално опомиње.

– Идемо у правцу мира и суживота, али ово не смијемо никад заборавити – рекао је Миљуш. Осамдесетогодишњи Живко Гаврановић из Средње Ламовите каже да су му на овом мјесту погинули отац и стриц.

КОМЕМОРАЦИЈА У СПОМЕН НА СРПСКУ ДЈЕЦУ У ЛОГОРУ ЈАСТРЕБАРСКО

На грబљу у Јастребарском, испред споменика Лик мај-ке с дјететом у наручју, одржана је комеморација поводом обиљежавања 78. годишњице ослобођења 737 српске дјеце из тог усташког логора.

Петар Раић, предсједник Заједнице удружења антифа-шистичких бораца и антифашиста Града Загреба и За-гребачке жупаније, која је организатор комеморације, подсјетио је да је 26. августа 1942. године 4. Кордуна-шка бригада под војством Николе Видовића напала Ја-стребарско, како би ослободила српску дјецу старости од једне до 14 година, која су била заточена на три ло-кације у логору отвореном 12. јула исте године.

У дворац Ердоди, који је био ослободио српску дјецу старости од једне до 14 година, која су била заточена на три ло-кације у логору отвореном 12. јула исте године.

Снажнија и здравија дјеца, казао је Раић, смјештена

УГОРЊЕМ ЗАОСТРУ КОД БЕРАНА ОДРЖАН ОСАМАНСТИ ЦРКВЕНО-НАРОДНИ САБОР

У цркви Св. мати Параскеве у Горњем Заостру, одржана је литургија, а потом парастос невино страдалим жртвама и припадницима Југословенске краљевске војске у Отаџбини у Другом светском рату, који су служили свештеници Српске православне цркве: Милош Цицмил, Бојан Радуновић и Слободан Радојевић. Потом је традиционално посјећен гроб војводе Милана Добрашиновића, који је један од покретача овога сабора у Горњем Заостру који се одржава ове године по осамнаести пут. На саборишту је усвојен Проглас о помирију међу потомцима сукобљених страна у Другом светском рату који је прочитала историчар Горан Киковић, а у коме се истиче захтјев за подизање споменика комаданту и војију Јулског устанка 1941. године у Беранама војводи Павлу Ђуришићу, страдалом од усташа у Другом светском рату. – Устанак у Црној Гори је био општенародни бунт против намјере Италије да Црну Гору одвоји од осталих дијелова српскога народа уз помоћ црногорских сепаратиста. Повод за устанак била је Петрованска скупштина на Цетињу. Устанком су руководили официри, угледни људи и народни прваци касније комаданти JVbO: Ђорђије Лашић, Бајо Станишић, Павле Ђуришић, Јаков Куловић и други. Сваке године подсјћамо јавност и истичмо да нема европских интеграција без братског помирења међу нама, јер давно су наши преци рекли: „Ко неће брата за брата тај хоће туђина за господара“ – најави се у прогласу. У њему је истакнуто да већ 18 година траје борба да се стратишта у Црној Гори обиљеже на достојан начин.

Скупу поздравили својим бесјадама домаћин овогодишње славе Веселин Ракетић, предсједник Мјесне заједнице Горње Заостро Вучић Добрашиновић, као и војвода Милета Павићевић. Поздрављени су и војводе Слободан Михајловић из дијаспоре и Мидраг Гига Божковић из Београда. Током свечаности глумцу Славку Лабовићу, додијељен је златни Орден Драже Михаиловића првог степена од стране Високог војводског савјета који му је уручио војвода Милета Павићевић Чича из Подгорице. Током програма наступали су гуслари Синиша Петрић и Саша Рмуш, а гости је током сabora забављао народни пјевач Илија Вукшић.

17 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА У ГОРАЖДЕВЦУ

У цркви Пресвете Богородице у Гораждевцу код Пећи служен је помен, а код споменика дванаестогодишњем Пантeliји Дакићу и деветнаестогодишњем Ивану Јововићу положено је цвијеће и прислужене свијеће поводом 17 година од убиства двоје и рањавања четворо српских омладинаца на ријеци Бистрици у овом највећем српском селу у Метохијској котлини.

На ријеци Бистрици у Гораждевцу 13. августа 2003. године непознати нападачи из аутоматског оружја покосили су српску дјецу на импровизованом купалишту, удаљеном 300 метара од центра овог српског села у општини Пећ на Косову и Метохији. Преостали Срби у Гораждевцу истичу да не вјерују да ће бити пронађени злочинци који су прије 17 година усмртили деветнаестогодишњег Ивана Јововића и дванаестогодишњег Панту Дакића, а њихових четворо вршњака тешко ранили.

СРНА

ПАРАСТОС СТРАДАЛИМ СРБИМА ИЗ ЈЕЖЕСТИЦЕ У ОПШТИНИ БРАТУНАЦ

Код спомен-обиљежја у српском селу Јежестица у општини Братунац служен је помен мјештанима страдалим у Одбрамбено-отаџбинском рату и у Другом светском рату. Спомен-обиљежје у Јежестици откријено је прошле године, а изграђено је у знак захвалности и сјећања на 39 српских цивила и војника из ове мјесне заједнице погинулих у последњем рату у БиХ, као и у знак сјећања на настрадале мјештане овог села у Другом светском рату. Из овог села је у Другом светском рату убијен и погинуо 161 Србин, од којих су само неколико њих били војници.

У БУСИЈАМА ПОЛОЖЕНИ ВИЈЕНЦИ И ЗАПАЉЕЊЕ СВИЈЕЋЕ ЗА ЖРТВЕ СТРАДАЛЕ НА КОРДУНУ

» Чланови Управног одбора Удружења бораца Кордун и Завичајног клуба Кордунаша

Сјећање на дан кад је пао пољедњи бастион РСК

Чланови УО Завичајног клуба Кордунаша и Удружења бораца Кордунаша скupili су се у Бусијама да би обиљежили 10. август – дан када је већина Срба са Кордуном осталла без огњишта. Био је то помен трагично страдалим Кордунашима који су мучки побијени на путу од Кордуне, преко Жировца, Босне, до Србије, као и онима који су страдали на путу од Топуског, преко Славонског Бroда ка Батровцима.

У знак сјећања на страдале у цркви су запаљене свијеће, а вијеници су положени испред Храма на споменику посвећеном страдалима у ратовима деведесетих.

Милорад Шкргић је подсјетио на дане у којима је 11. Бригада, заједно са полицијом и заосталим јединицама 21. Корпуса, остала у окружењу хрватских снага.

– Од Плашчанске долине па све до глинске стране кретала се непрекидна колона цивилног становништва, нијеми путници скамењеног лица. У Топуском, срцу нашег Кордуне, скupilo се у збјег више десетина хиљада цивила и војника. Мук, нема ријечи. Војно, полицијско и цивилно руководство водило је дуге и тешке преговоре са противничком страном. Захваљујући истрајности нашег руководства – Тоше Пајића, Чеде Булата, Драгана Ковачића, Слободана Бобе Благојевића и Ђуре Шкаљца постигнут је споразум да се омогући пролаз према Србији преко Сиска и даље ауто-путем свима који то желе. Из Топуског креће тужна колона библијских размјера.

Један од преговарача у посредству УНПРОФОР-а био је Слободан Благојевић који је рекао да је обузет тугом због невиних жртава рата.

– Поносан сам што смо за све четири године рата у РСК били најорганизованија регија у војном, полицијском и цивилном аспекту, као и на јединство које смо спроводили кроз Координацију која је дошла до изражaja у Топуском 1995. године – рекао је Благојевић и додао да и послије када су дошли у Србију Коордунаши су вриједно радили, стицали, зидали куће и подизали добру и васпитану дјецу.

РАДОВИЋ: КОНЦИ ВУЧЕНИ ИЗ БЕОГРАДА

Начелник штаба 11. бригаде Никола Радовић наводи да када се сада осврне на дешавања 1995. године долази до закључка да се то све припремало, а конци су углавном вучени из Београда.

– Себи замјерам што нисам покренуо неку иницијативу заједно са милицијом и дијелом официра из Корпуса да добијемо бар информацију шта нам се спрема, када већ нисмо имали снаге да направимо преврат.

Радовић подсећа на чињеницу да су добили наређење да се у случају повлачења, Кордун повлачи на Косово, општина Војнички Учитељи, а општина Крњак у сусједну општину до Учитељна.

БЈЕЛИЋ: ОДБИТИ ПРЕГОВОРЕ ЗНАЧИЛО ЈЕ СМРТНУ ПРЕСУДУ

Пуковник у пензији Божо Бјелић командант у 19. Пјешадијској бригади мишљења је да су најтежи задатак извршили, спасили животе народа Кордуне и да је потребно сачувати историју овога краја.

– О Топуском могу говорити само они који су прошли тај пакао.

Бјелић је навео да је Туђман на Брионима наредио коридор за излазак народа.

– Одбити преговоре значило је издати себи смртну пресуду. Имали смо толико разума и храбrosti да то урадимо. Доносили смо заједничке одлуке, једногласно – војска, полиција и органи власти. Споразум са Хрватима су потписала тројица људи, одлуку су донојели сви заједно.

Бјелић је најавио да ће ускоро бити публикована књига о Вргинmostu у којој су обједињени радови 23 аутора подијељених у пет поглавља у којима је описано 180 личности из овог краја.

ПАЈИЋ: ПРЕПУШТЕНИ САМИ СЕБИ

Шеф преговарачког тима у Топуском Тоше Пајић се такође осврну на јединство.

– Изашли смо без жртава, захваљујући јединству. Да се Банија дуже држала, могао би и Кордун дуже да се брани, или повлачењем хрватских снага након пада Далмације и Лије и пребацивањем истих према Кордуну и Банији само било питање дана када би пали Банија и Кордун уз велике жртве.

Банија се повукла већ у суботу на недељу, без да о томе обавијести команду 21. Кордунашког корпуса, одлазак Баније довело је Кордунаше у окружење хрватских снага 5. Корпуса.

– Било је јасно да помоћ ни са једне стране неће стићи. Преостали су нам само преговори које је започео покојни генерал Миле Новаковић и ја. И ту смо у самом почетку постигли договор о прекиду ватре са Хрватима. По његово-

вом одласку формиран је тим за преговоре у којем су учествовали покојни Чедо Булат, командант 21. Корпуса, покојни потпуковник Драган Ковачић командант 11. Бригаде, Ђуро Шкалац секретар СУП-а, Слободан Благојевић предсједник општине и ја као шеф тима, а у то вријеме министар унутрашњих послова РСК.

Хрвати су били у далеко бољој позицији јер су иза себе имали подршку међународне заједнице, Кордун им је био задња фаза до ослобођења, а Срби нису имали шта да понуде у преговорима.

– Били смо децидни да уколико дође до напада употребијебићемо сва расположива средства, у том случају би дошло до непотребних жртава са једне и друге стране.

Доласком Кордунаша у Србију по ријечима Тоше Пајића, високи официри из РСК преговоре су сматрали издајом и покушали да окриве потписнике споразума и кривично их гоне, али су на крају ипак одустали од тога.

Мирко Радаковић је истакао да су дешавања у Топуском највећа кордунашка гогота.

– Као школовани војник дивим се потезима групе која је спасила кордунашки народ – поручио је Радаковић.

Зоран Пекећ је резигнирано говорио о хрватској пропаганди и тврђњама као што су спектакуларно побједили у Олуји, док се Срби нису јаче борили да би се сазнала истина.

Милица Дотлић је поручила да се клања свима онима који су пролазили кроз страшну голготу у Топуском и да је поносна на свој народ.

Бојана Вучић је прочитала своје стихове, који јој служе као емотивно празњење изазвано страхотама из рата.

– Ми смо као биљке ишчупане из свог природног станишта, и умјесто да једни друге заливамо и помажемо ми се нажалост и помало газимо и не доозвљавамо оним другима да успију баш најбоље.

Слободан Шарац замјера Крајишница што су одустали од рјешавања глобалних проблема Срба, задовољавајући се рјешавањем својим приватних егзистенцијалних проблема.

– Мислим да у будућности Срби Крајишници неће моћи ништа своје да ријеше ако се не удруже.

Због великог интересовања у плану је да ЗКК у наредном периоду изда и друго издање књиге Кордун у раздобљу 1990–1995, јер се прво издање врло брзо продало.

ДРАГАНА БОКУН

ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ГУБЕРИНА - ПРОМОВИСАНА КЊИГА О ЧУВЕНОМ СРПСКОМ АДВОКАТУ

Најмање што Београд дугује Губерини је назив улице

У Књиги Ђуре Јакшића у Београду представљена је књига Славица Граховац – Тако је говорио Губерина.

Ауторка књиге била је његова најближа сарадница. За чуvenог српског адвоката Вељка Губерину, који је увијек са поносом истичао родни Кордун, каже да је био строг и правичан учитељ, поуздан и вјеран пријатељ, а сви његови сарадници били су његова породица у добру и злу.

КОРДУН НОСИО У СРЦУ

– Вељко је поред изузетно снажне личности био веома емотиван. Када смо радили његов други том књиге Сведок историје расплакао се када смо писали о Карловцу. У срцу је увијек остао млад, одрасли дјечак који је побјегао испод усташког ножа из Карловца и постао најпознатији српски адвокат који никада није заборавио своје српско православно поријекло, цркву, породицу и своје пријатеље. Ова књига насталана је из обећања Вељку да неће бити заборављен. За мене био је

» Бранислав Тапушковић, Јован Јањић и Славица Граховац

отац, брат, најбољи пријатељ и живио је један частан живот – рекла је Славица.

Адвокат Милан Сучевић је у рецензији навео да му је билоово неколико сусрета и разговора са Губерином како би схватио колико је он изузетан човјек и адвокат. Њихове судбине су се испреплетале, Вељко је побјегао од усташког ножа 1941. године, а Сучевићу се слична судбина догодила 1991. године.

Истакнути адвокат и Вељков колега и пријатељ Бра-

нислав Тапушковић каже да Вељка Губерину познаје од 1961. године.

– Вељка сам познавао 47 година и могло би се препричati пуно анегдота. Када је у једној расправи чуо како предсједник Суда у Хагу даје изјаву по којој Младић и Карадић неће моћи да учествују у Дејтонским преговорима јер су оптужени за геноцид, Вељко се запитао да ли је Касезе, политичар или судија?

– Његов став је био да, све што се догодило у току распада Југославије проистекло је из страха да се не понови 1941. година. Посвету коју сам добио од Вељка, 2004. године на његовој књизи ћу само дјеци једног дана да покажем – завршио је своје излагање Тапушковић.

ТРАДИЦИОНАЛИСТА МОДЕРНОГ ДОБА

Други рецензент књиге др Јован Јањић је истакао да није риједак случај да вриједност и заслуге неких значај-

них људи увидимо тек када њих више нема на овом свјету наводећи примјере патријарха Павла, Милорада Павића, Мома Капора, Добрице Ђосића...

– Тако је и са Вељком Губерином који је бар једним дијелом обиљежио наше животе. Његова је традицију, или истовремено слиједио савремена дешавања.

Добитник је Ордена Светог Саве I степена који му је лично додијелио патријарх Павле због његове посвећености цркви.

– Вељков отац је био добротвор, па је то био само наставак породичне традиције..

Јањић је посебно скренуо пажњу на едицију Сведок историје која је пуна вриједних свједочанстава.

– Губерина је желио да остави траг у историји зато сам поносан што смо Славица и ја учествовали у потписивању иницијативе да једна од престоних улица понесе име Вељка Губерине.

ДРАГАНА БОКУН

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Славица Граховац адвокат, судски преводилац, новинар, писац, дугогодишњи сарадник адвоката Вељка Губерине, почев од 1988. до његове смрти. Била је учесник у свим његовим пројектима, заједно са њим као дио одбране српских хашских притвореника, учествовала је као истражитељ у предметима које је водила канцеларија Губерина у Хагу, обишла цијели свијет са Вељком на позив српске дијаспоре у вријеме највећих српских трагедија последњег рата 1991. и распада бивше СФРЈ. Учествовала у стварању вишестранача на простору бивше СФРЈ, била је потпредсједник ИО НРС. Живи и ради у Београду.

СВЈЕДОК НАШИХ КОРИЈЕНА И ВЈЕРЕ НА ПРОСТОРУ БАНИЈЕ

Црква Св. Николе у Меминској

Црква у Меминској једна је од ријетких архитектонски сачуваних светих грађевина на Банији. Посвећена је Преносу моштију Светог Николе односно празнику Николиће. Радећи на монографији о барокном наслеђу Баније и Кордуне, Ђурђица Цвitanović датираја је изградњу цркве у вријеме непосредно прије доласка Француза 1810. године.

То је потпуно обична црква прве половине 19. вијека за подручје Крајине. Једнобродна грађевина са полуокружном апсидом и четвртастом кулом постављеном испред фасаде. Чини се да њезин градитељ, неименован и за сада непознати архитекта, покушава имитирати барем неколико облика које је видио у катедралама у Плашком.

Брод је покрiven масивним куполастим сводом. Насупрот светишту налази се елегантни зидани кор. Локални парох, вјероватно школован у духовничкој школи на Мијоковићевом двору, вјероватно је желio цркву сличну катедралама у његовом селу, па је савјетовао градитеља којег је послала крајишска грађевинска дирекција.

Постоји још једно, мање вјероватно решење – а то је да сам градитељ долази из Плашког или је локални мајстор тај који покушава копирати облике које је видио у плашкој катедрали.

Без обзира на историју ова Црква Све-

тог Николе још увијек пркоси времену и ми смо срећни што и даље свједочи нашим коријенима и вјери на овом простору.

Црква Св. Николе – Меминска, ПАПИЋИ (1810, запаљен 1994), филијарни Храм Св. великомученика Димитрија, брвнара (1742, размонтирана и однесена 1994). Парохију сачињавају: Меминска, Побрђани, Чапљани, Јасеновчани, ПАПИЋИ, Костреши, Славинци, Тимарци, Мрчаја, Доњи Храстовац и Горњи Храстовац.

Црква Светог оца Николе у Меминској саграђена је кратко вријеме прије доласка Француза у ове крајеве или непосредно послиje њихова одласка (прво или друго десетљеће 19. столећа). Матеја Косовац у својем схематизму из 1910. године датира цркву у 1810. То је једнобродна грађевина са продуженом апсидом и торњем квадратног плана постављеним испред прочеља. Драган Дамјановић у својем тексту о цркви у Меминској сматра да се градитељ ове цркве угледао на Саборну цркву у Плашком. Дамјановић на kraju zaključuje da je цркву у Меминској градио неки парох који је, жељећи да црква у његову селу личи на катедралну цркву у Плашком, усмјеравао архитекту – градитеља посланог од крајишке грађевинске дирекције. Постоји и могућност да је цркву градио сам гради-

тель плашчанске Саборне цркве, а трећа је могућност да се ради о локалном мајстору који је видио цркву у Плашком, па је, свјесно или несвјесно, желио да његова локална црква сличи катедралној грађевини. Покрај бочног улаза је око 1848. године додан касно-класицистички тријем на ступовима, детаљ који је уобичајен и код католичких цркава. Село Меминска је већ било насељено православними прије ослобођења Костајнице 1688. године.

За вријеме НДХ црква у Меминској није срушена, али је претворена у католичку богомољу те су усташе унишили иконостас 1944. године и архив и дјелимично отуђили инвентар. Данас је црква у релативно добром стању. Меминска – православни Храм Светог оца Николе.

ВОЈИСЛАВ АНАНИЋ/BANIJA.RS

ПОМЕН ЗА СТРАДАЊА СРБА У СЛАВОНИЈИ ТОКOM „КРВАВОГ АВГУСТА“ 1942.

У пакрачким селима Торањ и Дереза обиљежена су страдања Срба током „крвавог августа“ 1942. године. У селу Торањ одржан је помен за 65 мјештана цивила страдалих 4. августа прије 78 година. Поред овог мјesta страдања, делегације Вијећа српске националне мањине Пожешко-славонске жупаније и УABA Пакрац-Липник положили су вијенце и на мјесту споменика у селу. У селу Дереза за поклани народ који је касније побацан у бунаре помен је служио епископ пакрачко-славонски Јован са свештенистvом ове епархије. Само у Дерези је тог дана убијено и у бунаре бачено 250 недужних мјештана цивила, а посебно је болна чињеница да је страдало више од 70 дјеце.

Помену су присуствовале делегације Града Пакраца, Вијећа српске националне мањине Пожешко-славонске жупаније, Пакраца и Липника, СКД Просвјете пододбор Западна Славонија Пакрац и УABA Пакрац-Липник. Вијенац у име Града Пакраца положио је замјеник градоначелнице из редова припадника српског народа Никола Ивановић.

„Крвави август“ у Славонији обиљежен је комеморацијама одржаним у Бранешцима, Јапаги, Кусоњама и поменом у Слобоштини.

СРБИ.XP

СЛУЖЕН ПАРАСТОС ЖРТВАМА УСТАШКОГ ПОКОЉА У ЧАВАШУ КОД ТРЕБИЊА

У селу Чавашу у Поповом пољу код Требиња служен је парастос за 103 мјештана српске националности које су убили усташе у масовном поколју 11. августа 1941. године. Парастос је служио јереј Милош Ловрић. Он је навео да су Срби своје животе дали не само у Чавашу, већ широм српских и приморских земаља од Косова до Јадовна и Јасеновца и по многим другим станицама у последњем, другом свјетском и у многим ратовима у којима су се борили само да сачувају своје. Усташе са подручја сусједног села Горње Храсно опколиле су Чаваш у августу 1941. године и за кратко вријеме побиле 103 мјештана српске националности, мушкарце, жене, дјецу и старце.

Село Чаваш је спаљено 1992. године, а некадашњи споменик жртвама злочина срушли су припадници хрватских снага. На том мјесту је направљена спомен капела. Након потписивања Дејтонског споразума, село Чаваш, које је било у општини Требиње, припало је федералној општини Равно. У овом селу сада без струје живи троје мјештана повратника.

У КУСОЊАМА ОДРЖАН ПОМЕН ЗА ОКО 500 СРБА ПОБИЈЕНИХ 1942. ГОДИНЕ

У Кусоњама код Пакраца одржана је комеморација и помен за око 500 побијених Срба из Кусоња, Драговића и Чакловца и избеглица са Козаре страдалих 1942. Поклани народ је побацан у два бунара, а остали су спаљени пољуживи у цркви.

Комеморацији су присуствовале и положиле вијенце делегације Владе, Амбасаде и Конзулате Републике Србије, ВСЧМ-е Пожешко-славонске и Вировитичко-подравске жупаније, УABA Пакрац-Липник и Града Пакраца.

Окупљенима су се обратили Никола Ивановић, замјеник градоначелнице Пакраца, Милан Козловић, предсједник ВСЧМ-е Пакрац, Мирсада Поповић, Дамјановић, градска вијећница СДСС-а, Мирјана Билопавловић, предсједница УABA Пакрац-Липник и Иван Бошњак, државни секретар у Влади Републике Србије.

Након комеморације, окупљени су у колони кренули према два бунара где су одржани помени, а затим и литургија под служењем епископа пакрачко-славонског Јована и свештенства.

РЕМЕК-ДЈЕЛО НА ФИЛМСКОМ ПЛАТНУ: КУСТА СНИМА НА ДРИНИ ЋУПРИЈУ

У плану је екранизација чуvenог романа Иве Андрића *На Дрини ћуприја*. Кустурица никада није крио своје дивљење према нашем нобеловцу, уосталом, у његово име, направио је сада већ широм свијета чуven Андрићград у Вишеграду.

Они који помно прате рад славног редитеља знају да је екранизација знаменитог Андрићевог романа Кустуричина вишедеценијска опсесија.

– У роману *На Дрини ћуприја* је наша прошлост, садашњост, а бојим се и будућност. То је наш Стари завјет – казао је Кустурица када је прије десетак година најављивао могућу екранизацију овог култног дјела. Лакше је саградити још један мост него снимити филм по Андрићевом роману, али проблем ће бити рјешен уношћем у филмско дјело пољедица које догађаји у роману имају у данашњем времену – говорио је својевремено Кустурица, свјестан одговорности које носи екранизација монументалног дјела *На Дрини ћуприја*.

НОВО ДЈЕЛО ДР КОСТЕ НОВАКОВИЋА: СРБИ У ДАЛМАЦИЈИ И ПРИМОРЈУ

Монографија *Срби у Далмацији и Приморју*, аутора др Кости Новаковића, на око 600 страница текста, говори о Србима у сјеверној, средњој и јужној Далмацији и Боки которској, настањеним на овим просторима почетком 9. вијека. Аутор је посебну пажњу посветио Србима који настањују Трст почетком 18. вијека, што је потврђено свједочењима и документима иностраних и српских историчара.

Уз коришћење релевантних историјских показатеља, архивских и других докумената и обимне литературе, аутор је дао осврт на географске, демографске, вјерске, проsvjetne, културне, политичке и друге чињенице о Србима у Далмацији и Приморју.

У књизи су представљене 242 познате личности српске националности из Далмације, Боке, сјеверног приморја и Трста, који су на овим просторима оставили значајан траг у свим областима живота и рада. Уз биографије личности дате су и њихове фотографије, а одговарајуће дијелове текста пропратило је још шездесетак географских мапа, фотографија и табела.

Аутор указује на потребу очувања српског језика и ћириличког писма, чувања и његовања српског културног, националног и вјерског идентитета, посебно због процеса асимилације преосталог српског становништва у Далмацији и приморју.

Ова књига може се набавити у београдској књижари Златно руно у Светогорској улици бр. 3 (код Политике) или поручити на мејл dknovakovic@gmail.com.

ДАРА ДРЕЗГИЋ НАПИСАЛА КЊИГУ ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ

Дара Дрезгић рођена је 1930. у Грачачу у радничкој породици. Њен живот прати судбина народа ком припада. Послије завршетка Другог свјетског рата напушта свој родни крај и доспијева у Зрењанин у Војводину, као и многи Личани – колонисти.

Радила је као директор Фонда не-посредне дјечје заштите, као секретар СИЗ-а за социјалну заштиту социјалне заштите Војводине. Поред многобројних награда најдража јој је Плакета за срећно дјетињство коју јој је додијелио Савез организација за васпитање и бригу о дјеци Југославије. Када се нашла у једном од страшних периода живота, рат, страдања, сиромаштво, и на крају Олуја, писала је дневник о свом родном мјесту, коме се поново вратила почетком деведесетих година.

На основу дневника, својих доживљаја, виђења одређених ситуација написала је јединствено свједочанство – *Злочин без казне*.

У књизи се поред лјепота Грачача, Лике и околине могу пронаћи и имена и судбине многих Личана, Дариних рођака, пријатеља, комишија. Књига је и свједочанство дешавања послиje Другог свјетског рата, послиje посљедњег рата, живот са УНПРОФОРОМ, одлазак из Крајине, и бомбардовање Србије.

Пролазећи кроз сва тај ужас људског рода, она још увијек жели и вјерује у неки бољи будући свијет.

Књигу *Злочин без казне*, коју чине четири поглавља, *Одлазак из мог завичаја*, *Предвечерје мога завичаја*, *Судњи дан 4. август 1995*, *Напад и разарање Србије без председана* у издању Издавачке куће *Прометеј*, можете наручити на број телефона 060 523 5268 (Свјетлана Миленковић).

ДРАГАНА БОКУН

СВЈЕДОЧАНСТВО СИМА БОЈБАШЕ ИЗ СРПСКОГ СЕЛА ГЛУШАЦА КОД МЕТКОВИЋА

У ЈАСЕНОВЦУ СУ СТРАДАЛИ МАЈКА БОСА, БАБА МАРА, БРАТ МИЛОРАД, СЕСТРА ДАНИЦА, ТЕТКА МИЛИЦА...

Село Глушци се налази у општини Метковић, у долини ријеке Неретве, на самој граници са Херцеговином. То је једино чисто српско село на простору од црногорске границе на Дебелом Бријегу, па све до Задра, Шибеника и Книна. Пред Други свјетски рат бројало је преко 200 становника, а сада их тамо има око 40.

У логору Јасеновац страдало је 90 житеља овог места, претежно жена и дјеце. Породице које тамо живе су: Бојбаши, Пуџари, Вуковићи, Арнаути, Ликићи и Станићи, а у засеку (које припада Херцеговини) су Брстине. Нема никакве разлике, у менталиitetу, обичајима и свим осталим карактеристикама ових људи, са осталим Србима из Херцеговине.

– Ја сам, као дијете, доживио оно што нико није (или ријетко) – почиње Симо своју исповјест.

– Када је рат почeo (1941) имао сам двије године, а брат три мјесеца. Дошли су усташе у јето 1941. године да купе Србе. Мој ћаћа и мајка су се успјели извучи, водећи са собом нас дјецу. Кренули су у једно хрватско село, ће је ћаћа имао једног пријатеља, који се звао Перица Николетић. Сви су се расплакали када смо дошли код њих на врата. Све оне које су усташе ухватиле у селу одвели су на стријељање. Неки су покушали и да побјегну.

Када су их порећали при бруду да их поубијају нашишојаје неки њихов напоручник Буквић на мотору, па их упита:

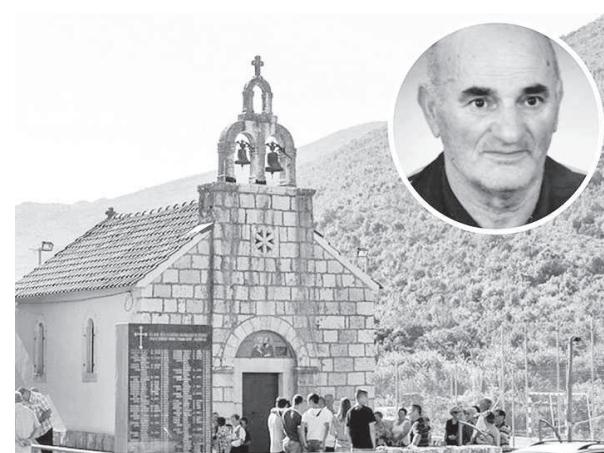
– Шта ће овај народ ође? Свима се следила крв у жилама, па не могу ништа да кажу. У том тренутку је изашла моја стријена Петруша и вели њему:

– Ми смо православни, а довели су нас ође да нас побију!

Онда је он рекао:

– Сви ови људи да иду својим кућама!

Нашишојаје и његов теретни ауто са војницима, којима је наредио да чувају село од херцеговачких усташа. Долазиле

» Симо Бојбаши прво је дијете крштено у цркви Светих Петра и Павла

су касније усташе из Херцеговине, али нису нам могли ништа, од ових војника. Неког усташу Раича из Херцеговине убио је Крешо Иванковић, јер је насрнуо на Србе. Остали су се повукли за Херцеговину. И тако се то смирило.

Знало се да ће, кад тад, до-ћи поново усташе из Херцеговине. И дошли су 1942. године да опљачкају наше село. Кренули су из Драчева, али је наша стража са брда примијетила то. Са нашима је командовао Лазар Брстин. Звао их је да се врате и да не могу да-ље. Они то нијесу послушали, већ су се развили у стријелце. Наши су запуцали по њима и убили им једног коња. Вратили су се назад.

А, 1943. године крили смо се и спавали у једној јами, нас десетак (мој ћед, отац, стричеви...).

Једно јутро напуштају јаму ћед и други, а остали смо само ћаћа и ја. И пошто нико не долази да нам се јави (већ дуже вријеме), отац ме пита да ли смијем остати сам да он оде у село, око 4 километра одатле, да види шта се дешава. Ја кажем да смијем. Он је пошој једно сто метара од јаме, па се онда вратио да види да ли ја плачем.

Након тога је отишо кући, ће су моји брали грожђе (имали смо пуно винограда). Рекоје свима да ме оставио у јами.

А они сви на њега:

– Зашто си га оставио?

Он се онда вратио и са раздаљине од једно 80 метара зове мене. Ја чујем да ме зове, али не позnam глас и нисам се јавио. Он је мислио да сам за-спао. Сиши је доље и види ме у крају јаме, ће сам побјег'о и да не спавам.

Каже ми: – Што се не јавиш, магарац један, кад чујеш да те зовем?

Ја сам почој плакати и велим му да се нисам одазв'о, јер у јами одијеже као да није његов глас. Онда се и он расплакао.

Симо Бојбаши је прво дијете крштено у Цркви Светих Петра и Павла у Глушцима. Црква је грађена у периоду од 1929. до 1939. године.

До 1944. године су нас ма-ло оставили на миру. А онда су дошли усташе да покупе све из села (углавном жене и дјецу). Било је то у септембру мјесецу. Ја сам чувојајарад са једном тетком у огради. Дошли су четворица усташа и спровели и нас и јарад у село. Ту су већ сви били на окупу. Онда су нас довели до села Дубравица, ће су чекали камиони. Неко је и побјег'о уз пут. Ја нијесам мог'о, јер сам био ма-ли. То је село комшијско, али нам нису дали ни воде. Ода-тле су нас потоварили у четири војничка камиона и одве-зли у Метковић. Тамо је био затвор. Кад смо се појавили у Метковићу, зачула се вриска и весеље, као да воде заробље-не војнике, а не жене и дјецу.

Они који су одведенi у Ја-сеновац, тамо су и убијени. Међу њима су били: мајка Боса, баба Мара, брат Милорад од три године, сестра Даница од шест мјесеци и те-та Милица.

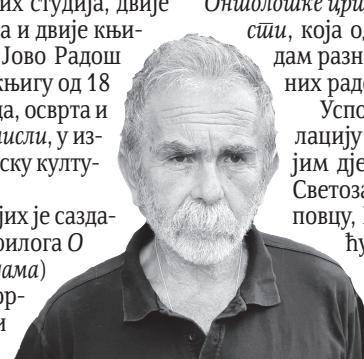
ЈОВО РАДОШ

Свом обимном научном и књижевном опусу од 14 научних студија, двије књиге прича и пјесама и двије књиге критика и огледа, Јово Радош (1949) је придружио књигу од 18 научних радова, огледа, осврта и критика *Просејавање мисли*, у издању Института за српску културу Никшић.

Сви текстови од којих је саздана ова књига (осим прилога *О одликовањима и најрадама*) публиковани су у зборницима, часописима и дневним новинама.

Књига је подијељена на два поглавља: *Онтопошке цртице и Бреџаји самосве-стии*, која односи 11, односно се-дам разноврсних и интересант-них радова.

Успостављајући присну ре-лацију са ствараоцима о чи-јим дјелима пише (Његошу, Светозару Ђоровићу, Н. Шип-ловцу, Р. Братићу, Љ. Зукови-ћу, С. Гордићу, Г. Ђогу, М. Голијанину, Ђ. Сладо-ју, Д. Лакићевићу, Б. Алексићу), аuthor се живо уноси у прочи-

Проејавање мисли: Нова књига проф. др Јова Радоша

тано и формирани сопствени доживљај, консултујући друга мишљења, развија до упоредног критичког осврта, посје-дочићиши да ријеч и разговор почивају у средишту његовог поетизованог бића.

– Свестраног ума и концизног израза, марљиво и ревносно ишчitавајући про-брانе књижевне творевине писане на српском језику, Радош је тврд у намјери да своје душевно узбуђење, своје „дама-ре срца и топла струјања душе“ преточи у ријечи које нас покрећу на дјелање, које нас метафизички буде и улазе у „нај-скривеније дијелове душе“ – истиче ре-цензент др. Радисав Маројевић.

ТРАДИЦИЈА У ЧАСТ СРПСКИХ ХАЈДУКА КОЈИ СУ ОДБРАНИЛИ ЦЕТИНСКУ КРАЈИНУ ОД ТУРАКА

Сињска битка и Сињска алка

Прије 305 година славно је одбранеана Сињска тврђава од вишеструко надмоћније турске војске, а коју је предводио потурчаник из Мостара, Мехмед-паша Челић, школован у Стамболу и послије низа важних државних служби постављен за управника босанског пашалука. Турци су га звали Воспал-и Сар, то јест Жути од Босне.

60 хиљада турских војника, састављених од добро опремљених коњичких одреда да рајетинске алаше што је војсици показивала пречице, арлаукањем подизала панику и пљачкалала пуста села, тих августовских дана с почетка 18. вијека, слило се у Цетинску Крајину, као злоћудни рој под барјацима Азије.

А Цетинска Крајина је од почетка 17. вијека у таласима насељавана избјеглим српским народом са простора Херцеговине, зетског Приморја и босанског Крајишта. Српски хајдуци су се већ били утврдили у Сињу и Омишу, и од времена Јована Синобада, знаменитог харамбаше, чврсто се опредијелили да штите млетачке државне интересе на овој, тада ничијој земљи.

Као што су озбиљни хроничари касније записивали, само

су Срби могли тада зауставити овај страшни налет Османлија на поље бедеме латинске Европе. И заиста, чудесно је како 700 људи одбрани Сињску тврђаву 1715. године.

Затворени у град са избјеглим народом очајнички су тукли топовима по буљуцима који се успињају као мрачи уз бедеме. Врелим уљем и водом су их посипали, огњем палили и барутом разносили. Но преживјели су касније свједочили да ништа од тога не би дало помоћи да не би Божјег чуда и притеха! Јарко свјетло и жена у том свјетлу појавише се на бедемима Сиња када угаснуше и задње наде у срцима, а то заплаши Турке тако силовито да су се бежежи многи подавили у омаленој води Цетине. То је кажу била жива Богородица,

а чију су икону хајдуци донели из Херцеговине. Од тада је прозваше Мајком Божјом Сињском!

Памтећи ову славну побјedu народ Цетинске Крајине је установио витешку игру, коју називаје Алка, по турској ријечи за прстен (tur. halka). Најбољи момци у јахању и руковању копљем надметали су се ко ће „ситније“ прости Алку и притом освојити највише пуната – бодова.

Прва витешка Алка одржана је на великом народном сабору код српског манастира Драговића, старе православне обитељи коју подигле монашки ёбјегови послије Косова, далеке 1395. године.

Ове године је у Сињу одржана 305. Алка под покровитељством предсједника Републике Хрватске, а славодобит-

ник је постао млади Иво Зорица, потомак угледне, некада српске породице, чувене по алкарским копљаницима.

Од 2010. године Алка је заштићена као „хрватска витешка игра“ пред законима Унеска, а српско наслеђе у њеном постојању је директно обрисано. Стога, ако бисмо алкарским рјечником збрајали историју Алке и њене данашње баштинике, рекли бисмо са праведном мјером – да је римо-католичка мисија прозелитизма и у баштини Цетинске Крајине погодила „у сриди“, хрватска држава „у два“, а Срби „у ништу“.

Но, то не умањује наше право да памтимо ову славну побједу нашег народа и његову, заиста у свему закониту, витешку традицију, а која се најбоље стиче у стиховима фра Андрије Качића Миошића, исказаног Србина римо-католика, који гордо пјеваше Сињу и славној побједи:

ГОРАН ЛУЧИЋ

„Сињу граде, златни бузданове,
од старине јуначки мејдане,
у Цетини гнездо соколово,
кога гледа око принципово!
У теби се легу соколови,
Цетињани, млади вitezови,
који Турком ране зададоше
и русе им главе одсидаше!“

АЛБАНЦИ СПРИЈЕЧАВАЈУ ОБНОВУ ЦРКВЕ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ

Скрнављење црквишта у Мартиновићу код Гусиња

О скрнављењу историјата Мартиновића разговарали смо са географом и истраживачем ових крајева проф. др Марком Кнежевићем.

Он нам је рекао да је плавско-тусињски крај хетерогена етничка и вјерска средина у којој живе Бошњаци, Срби, Албанци, Црногорци, Муслимани и други.

– Међународни и међуконфесионални односи у овом етничком мозаику мијењали су се у прошlosti зависno od političke situacije, ratova i okupacija. Окупатори су уносили подјеле, раздор и антагонizme, da bi mirno владали – каже Кнежевић i dodaže da je u miru sruživost jednih sa drugima bio je podnošljiv, a ne riječko i skladan i održiv.

– Прави мултиетнички склад звани „братство i јединство“ постојao je u jednopartijskom komunističkom sistemu. Tada je postojala правна држава u коjoj su припадници svih narodnosti i vjeroispovijesti imali једнакa права, posebno право na zapošљavanje, na besplatno školovanje i besplatno lijeчењe, право na odmor i dr. Međutim, u današnjem višepartijskom sistemu od toga nema niшta – zaključuje Kнежeviћ.

Он истиче da smo posleđnjih decenija svjedozi нарушавања međuetnichkih i međuvjerskih odnosa na području Гусињa od strane ekstremističkih grupa i pojedinača. Draštivac primjer je скрнављење црквишta i православnog groblja u selu Martiniću. Mještani – Албанци u tom selu već

» Црква Св. Василија Острошког, која је запаљена 1941. године

duže vrijeđe спречавају обнову Цркве Светог Василија Острошког – Чудотворца, коју су њихови преци запалили у Другом svjetskom ratu 1941. Od ње је остао само темељ за растао у земљу и коров.

– Темељ је обновљен и на мјестu олтара постављен крст. Наставак радова, међutim, спречавају Албанци који су крст склонili и бацili u поток. Најnovija провокацијa се десила 15. августа текућe годine u toku predizborne кампањe. Toga данa je na nosioce liste Koalicije Za budućnost Crne Gore prilikom posjetе ovom manastirskom imajuću u Martiniću na њih насрнуo аuto гусињskih registarskih tablica sa vozachem iz Martinića – prica Kнежeviћ i dodaže da je metalna ograda oko groblja бачena u rijeku Ључu, gdje je пронађana i враћena na svoje mjesto.

Упућен је захтјев општини Гусињe за добијањe грађavinske dozvole kako bi se наставili radovi, ali одговорa немa.

Od svih naselja u ovom kraju Martiniću dоживљava

најveće etničke promjene. U средњovjekovnoj srpskoj državi Nemањићa Martiniću se звало Тrepča. Prema попису из 1485. село је имalo 37 кућa u kojima су листом живели хришћани – Срби. Албанци u Martiniću потичu od Klimenta koji su se ovom doselili u 17. vijeku iz sjeverne Албанијe (Maliorska struja). Turci su их исламизирали i dali им земљu исeljenih Srba i оних који nijesu hteli da приме Islam.

Године 1938. u selu je живelo 125 православних Срба, од коjih 73 muškaraца i 52 жене. Prema пописu 1991. kada je bilo obavezno izjašnjavaњe prema националноj припадnosti, u Martiniću je bilo 67 ili 93,8 odsto Албанца, 24 или 3,3 odsto Црногорца, 9 или 1,2 Срба i 16,14 осталих. Попис из 2011. godine registrisao je u Gusiњu, Crnogoraca i Srba oko шest odsto, a ostalo su Албанци, Muслиmani i Bošnjaci. Za razliku od православних села која доживљavaju demografski kolaps, Martiniću биљe демографску експанзију

што потvrđuju подаци da их је u selu 1948. било 354, a 2003. 689 или 48,2 одсто више. Отуда су им границе сеоског атара постале тијесне па хоћe проширењe.

Марко каже da за разliku od mještana Martinića, u срединama где већинско становništvo чине Срби i Црногорци чувају се муслимански groblja i ostaci vjerskih objekata... Новшићани – православci чувају 60 godina муслиmanski groblje sa spomen-objekcijima исeljenih Албанaca. Чувају се takva groblja i u Peipiјu, Горњој Ржаници, Војном Selu i svim drugim selima.

Мурина kao mjesni centar православнog становništva потпуно је запостављена. U пољedje vrijeđe, ne računaјуći investicije u izgradnju novog puta Плав–Гусињe, u положeno je oko 7 miliona evra. Muрина nije dobila niшta.

– За razliku od ranih kulturnih i sportskih manifestacija u kojima su учествovali припадници svih националности i vjeroispovijesti (trinastejuči sabor na Чакорu, Петровдански na Ridskom jezeru, 2. avgusta na Гусињskim izvorima i dr), danas su ti skupovi постали готовo једнонационални. Све је мањe учесника из Muřinskog Polimja na Danimu borovnicu u Плавu, Kulturnom лету u Гусињu, посебно na skupu 2. avgusta, na Плавskim свечностимa kulture, promocijama i drugim приredbama – закључујe своју причu prof. dr Marko Knežević.

ГОРАН КИКОВИЋ

ПРЕДСТАВЉАМО КЊИГУ ЂОВАНОВИЋА

Антрапологија зла

Књига Ђојана Јовановића „Антрапологија зла“ садржи увод и 14 студија u коjima се аутор, ne само са антраполошког становиšta, бави феноменом зла.

Аутор указује на континуитет који постоји између дјеловања Ante Starčevića, масовних антисрпских иступа 1892., 1895., 1899. i 1902. године, који су „праћени i погромом Срба u Zagrebu i другим градовима Хрватске“, затим са дјеловањем „13. Zagrebачkog корпуса, чију је најелитнију јединицу представљала 42. Домобранска дивизија, назvana „вражја“, због монструозних злочина извршених над Србима u Србији 1914. године, што ће све кулминирати u стварању НДХ и бројних концентрационих логора за уништавање Срба (њих 26) – од првог, основаног већ 15. априла 1941. године u Ко-привници (Даница), преко Јадовна, Госпича и Пага, па све до система логора Јасеновац i јединствених u историји концентрационих логора за дјецu u Јастребарском, Горњој Ријеци, Сиску, Ливну i на ostrvu Пагу.

Јовановић истиче још једну значајну чињеницу: „Систематско убијање Срба u Јасеновцу i u другим логорима НДХ нису чинили службеници покорно извршавајући наређења своjih претпостављених, попут неких Нијемаца u концентрационим логорима, већ злочинци који су својеручно убијали недужне i u tome налазили задовољство. Потом наводи бројне конкретне примјере takvih zločina.

Остаје отворено питање u коју тачно врсту зла бисмо могли свrstati масовna зvјerstva hrватskih nacija nad Srbima, по-готovo u Јasenovcu, za koji Јовановић navodi mišljenje da je „naјvećih zločinaca u dalekoj budućnosti, u kojoj, svakako, neće biti prisutni, a da opet nedujni narodi i pojedinici ne moraju da prođu kroz nova i velika испашta, zbog čijih se veličine, ali i cikličnosti, pitamo nad njihovim smislima. I treće, зато što ne vjerujemo u adekvatnost tumačenja zla s teološkog aspekta, koji podrazumejava da će zlo i dobro, na kraju, biti „uравнотежени“. Стражним судом (Ultimum iudicium), kada će, prema bogoslovskim очekivanjima, починиоци svih nekajnjih zala biti sankcionisani i baceni u infernum.

Жртви nепрпознавања планираног i цикличнog zla, između ostalog, po pravilu potiče iz њene nevjericе u osmišljenost i programiranost zla; ali, to nespoznavanje, zbog svega do sada navedenog, kao i zbog dugorочne, konstantne naivnosti жртве, говори i o односu пострадалог prema сопственom цикличном stradanju. Помениmo само податак da Srbija, do danas, nema preizisan popis svojih жртava iz Prvog svjetskog rata, da Srbija nemaju čak ni приближен popis pobijenih u sistemu logora Јасenovač – za koji danas hrvatска Википедија самозадовољno tvrdi da je u њemu, „nakon temeljitih istraživaњa, пронађen samo 481 kostur, za većinu kojih je utvrđeno da su umrli od epihemijskih bolesti.“

и 1991–1995, a koje је takođe прошло nekajnjeno (штавише, Хрвати су, без обзира na ovaj genocid, добили признату државу koja је убрзо примљена u EU), da je, dakle, moguće uравнотежеје супротности као „виши закон свијетa“, kako то назива Bojan Јовановић, aко масовni i radikalni zločini остајu nekajnjeni?

Mi, prema ideji „uравнотежења супротности“, a na основу горе наведених примјера, i ne само њих, гајимо извјесnu скепсу, iz tri razloga. Prvi je što se slажemo sa autrom da se danas u svijetu učava „uvećana negativnost“ (tj. повећавање количине зла) i da kao realisti, a ne kao pesimisti, сматрамо da ћe se negativnost u svijetu vjerovalno nastaviti i прогресивno uvezavati. Drugi je razlog шto nismo dovoljno strpljivi da bismos mogli da vjerujemo u mogućnost uspostavljanja „ravnoteže“ u dalekoj budućnosti, u kojoj, svakako, neće biti prisutni, a da opet nedujni narodi i pojedinici ne moraju da prođu kroz nova i velika испашta, zbog čijih se veličine, ali i cikličnosti, pitamo nad njihovim smislima. I treći je razlog шto nismo dovoljno strpljivi da bismos mogli da vjerujemo u mogućnost uspostavljanja „ravnoteže“ u dalekoj budućnosti, u kojoj, svakako, neće biti prisutni, a da opet nedujni narodi i pojedinici ne moraju da prođu kroz nova i velika испашta, zbog čijih se veličine, ali i cikličnosti, pitamo nad njihovim smislima.

Kako za Јасenovač piše Јовановић: „Католички клерик је непосредно учествовао u организовањu злочina u ovom logoru, јер су два његova управника bili katolički sveštenici, a među brojnim чуваримa i stražarima ističući су se fraňevacki fratri, као шto су bili Miroslav Filipović Majstorović i Zvonko Brekalo, i припадници hrватskih katoličkih omladina Križarskog reda, попут Љубa Miloša i Petra Brzića, као neposredni izvršioци naјvećeg zločina. Помениmo samo податак da Srbija, do danas, nema preizisan popis svojih жртava iz Prvog svjetskog rata, da Srbija nemaju čak ni приближен popis pobijenih u sistemu logora Јасenovač – za koji danas hrvatска Википедија самозадovoљno tvrdi da je u њemu, „nakon temeljitih istraživaњa, пронађen samo 481 kostur, za većinu kojih je utvrđeno da su umrli od epihemijskih bolesti.“

СЛАЂАНА ИЛИЋ

СВЕЋА И СЛОВО: НОВА КЊИГА ПОЕЗИЈЕ ЂОРЂА БРУЈИЋА

Нова књига поезије пјесника Ђорђа Брујића *Свећа и слово* објављена је у издању Књижевне задруге Српског народног вијећа из Подгорице.

Основна тема нове поетске књиге Ђорђа Брујића, како је оцијенио рецензент др Душко Бабић, књижевник и управник Српске књижевне задруге из Београда, јесте потрага пјесника за духовним склоништем у свијetu несталних, обеспокојавајућих истине. И „свећа“ и „слово“ долазе из традиције хришћанске духовности и заокружују духовни простор утољења „глади за собом“. Ђорђе Брујић, књижевник, пјесник и књижевни критичар, рођен је у Карловцу, 7. децембар 1967. године. До сада објавио књиге поезије: *Нови пусти дани*, Ободско слово, Подгорица (1996), *Страх од шума*, Народна књига, Београд (2001), *Упутство за путовање*, Српско културно друштво *Просвјета*, Загреб (2004), *Кућа на леду*, Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица (2008), *Улица за самобују*, Књижевна задруга Српског народног вијећа, Подгорица (2011), *Последњег дана вече*, Књижевна задруга Српског националног савјета, Подгорица (2016).

ТУГА: АКАДЕМИК ПРИМ. ДР НОВАК ВУКОЈЕ ОТИШАО У ВЈЕЧНОСТ

Из Новог Сада је стигла тужна вијест да је у вјечност отишао академик прим. др Новак Вукоје. Рођен је 1947. године у Сечињу Банат. Након одслуженог војног рока 1974. године почине специјализацију из оториноларингологије и хирургије главе и врате, у Војној болници у Сарајеву, коју завршио 1978. године са одличним успјехом на Универзитетској ОРЛ клиници у Сарајеву. У Војној болници Сарајево остаје да ради до марта 1992. године, када одлази на усавршавање на ВМА Београд, а потом по потреби службе се поставља за начелника ОРЛ одсека Војне болнице Нови Сад. Током рада у Војној болници Нови Сад, др Новак је био активан у Српском лекарском друштву, у Лекарској комори Србије и у бројним стручним секцијама. Био је члан тима за едукацију лекара из ОРЛ подручја за Војводину. Од 2017. године је члан Европске академије наука, а од 2018. године и члан Америчке академије за радиохирургију. Почетком 2012. године је пензионисан али је и даље стручно и радно активан у властитој ОРЛ ординацији. Добитник је више одликовања, плакета и признања за постигнуте резултате на пољу медицине. Посебно су му драги: Орден проналазшта од Српске академије иновационих наука, Орден за заслуге у области одбране и безбедности предсједника државе, Орден Министарства одбране Румске федерације, као и награде Европске академије наука, Америчке академије за радиохирургију, Српског љекарског друштва и бројне друге.

ОПРОШТАЈ ОД СЛИКАРКЕ БРАНКЕ МРАОВИЋ

У вјечност се преселила Бранка Мраовић, сликарка, хуманитарац и изузетна особа. Рођена је 16. октобра 1950. у Котору. Живјела је у Сплиту, Загребу, Карловцу, Чемерници, Београду, Добановцима. Школовала се на Филозофском факултету у Загребу. Склоност умјетности осјетила је врло рано и у том је правцу, поред хуманитарног и преводилачког рада, усмјерила свој живот. Насликала је више од 1.500 слика, уља и цртежа, учествовала је на бројним самосталним и колективним изложбама. Сликарска икона Кордун, креативна и инвентивна, изузетно талентована и даровита да примијети оно што обично око не региструје, одговорила је кроз умјетност на људске запитаности којима се сваки човјек, ако је медитативан или емотиван – носи кроз живот. Урадила је и бројне портрете драгих особа, а називи неких од познатијих слика и говоре о тематици: Кордун, Кордун, Берба у Чемерници Доњој, Милька, Врба, Пролеће у брезику, Руштови, Сјећање, Плава Ева, Загрљај бијеле птице. Вољела је Кордун и људе Кордуна цијенећи њихово поштење, скроман живот и радиност. За Кордун је била везана због свога мужа Јанка са којим је срећно живјела до 2006. године, када је преминуо. За њом тугују – син Бошко, пријатељи, комшије и познаници из старог краја, али и из новог у који се брзо и успјешно уклопила... **НЕДЕЉКА БАБИЋ - МОМЧИЛОВИЋ**

Кад се Пива на небо селила

ПИШЕ: РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

Усливу Комарнице, Пиве и Таре, између Дурмитора, Маглића, Власуље, Голије и Војника, окружено Гацком, Голијом, Шипачном и Дробњацима, простира се старо херцеговачко племе Пива.

Пива је српском роду дала низ знаменитих личности, међу којима се, поријеклом из Пиве, нарочито истичу Мехмед-паша Соколовић и четири српска патријарха: Макарије, Герасим, Антоније и Саватије, сви из породице Соколовића.

ЗАДУЖБИНА ПАТРИЈАРХА САВАТИЈА

Манастир Пива је задужбина ондашњег митрополита херцеговачког (доцније патријарха српског) Саватија. Манастир је 1982. камен по камен, пренијет на другу локацију, због изградње хидроцентрале и вјештачког језера на ријеци Пиви. Тако је Пивски манастир преселио пред најездом воде. Скоро четири деценије раније, у јесен 1943. били су дани кад се Пива на небо селила.

7. јуна 1943., на дан Обрећења главе Светог Јована Крститеља, у пивском селу Дола, десио се један од најстратичнијих злочина. Припадници фолксдојчерске Принц Еуген Дивизије, говорила је званична историја, рафалима су покосили 522 житеља овог краја, а међу њима и 109 дјеце. Смрт су сијали низ цијело пивско племе, тако да је живо спаљено, у селима и катунима или бачено низ литице, више од 1.260 невиних људи, жена, дјеце и старапца.

Међутим, званична историјографија дugo је времена прикривала истину о виновницима овог језивог злочина. Права истина, која се тек у посљедње вријeme обједо-дањује, јесте да су припадници Принц Еуген дивизије стравични злочини у Пиви извршили уз активну подршку најближих комшија – гатачских муслимана из Куле Фазлагића и других села.

Фолксдојчерски нацисти нијесу могли погодити пут до сваког катуна на Пивској планини, без подршке оних који су пивске путеве добро знали, а то су били управо

муслимански трговци из Гацка.

Сасвим је очигледно да се датум пивске страдаје поклапа са шестојунским устанком Срба у Гацку 1941. Тачно двије године касније, ондашњу подршку Пивљана гатачким устаницима муслимани су наплатили невином крвљу стотина немоћних пивских житеља.

Међутим, снисходљивост српских комуниста у Гацку према гатачким муслиманима произвела је брисање истине, прикривање злочина и одржавање илузије „братства и јединства“.

Након крвавог пира у Долима, прживјели Пивљани нијесу могли препознати унакажена, спаљена тијела својих сестара, браће, синова, родитеља, рођака, братственика и саплеменика.

Али, након „ослобођења“, неки Пивљани, долазећи да тргују у Гацко, препознали су дијелове свог покућства пред домовима гатачаких муслимана.

Седамдесет година доцније, прецизном оку пажљивог посматрача дубина тагнум стимен-а, који су гатачки муслимани починили у Пиви, Љесковом Дубу, Коритима, Придворици и другим стратиштима – остаје несагледива.

ЈАГЛИКА

У Гојковића долу муслиманско-њемачка јединица 6. јуна 1943. живе је спалила 60 Пивљана. Међу онима који су успјели у први мах да се домогну шуме и избегну стравичну погибију, била је седамнаестогодишња дјевојка Јаглика Ацић.

Док су Стоја и Крсто, њени родитељи, заједно са њеном браћом – двогодишњим

» Света Јаглика Пивска

Душаном, четврогодишњим Момчилом и осмогодишњим Милорадом – горјели у колиби, она је заједно са другим рођацима, покушавала да побјегне. Али, кад се ватра распљамала и дохватила тијела пивских мученика, Јаглика је препознала плач и врисак своје мале браће, и окренула се према колиби. У том тренутку, сестринска љубав надјавала је за животом, и света, храбра и лијепа дјевојка Јаглика напушта комшије и трчи према колиби, у сопствену смрт.

Видјевши пивску љепотицу како корача у смрт, њемачки официр, имајући друге намјере, наређује двојици војника да је држи и не дозволи њен улазак у колиби. Видјевши пивску љепотицу како корача у смрт, њемачки официр, имајући друге намјере, наређује двојици војника да је држи и не дозволи њен улазак у колиби.

Тек што су је заробили, лијепа Јаглика се истргла из њихових крвавих руку и ускочила у ватру. Загрливши своју браћу, у пламену је горјела Јаглика, и мучничком смрћу, уписала своје име у опширну књигу српских мученика.

На зиду Храма Христовог Вајкарсења у Подгорици фрескописан је лик Свете Јаглике Пивске, братољубиве сестре мученице, српске страдалнице, чији мученички подвиг трајно указује на једино што остаје, а то су вјера, најда и, особито, највећа од трију, љубав.

СВЈЕТЉО ВРАЋАЊЕ ИСТОГ

Будући да се историја понавља, а да Херцеговина свједочи својеврсно античко вијеће историје кроз „вјечно враћање истог“ страдања, овај извод из прећутане историје српског народа мора служити као трајна опомена.

Кад би била истинита по-

словица да се и гуштерије боји онај кога закоље змија, онда се не би понављала херцеговачка историја. А понављала се. Нове руке и нова сјечива, исти замах и исти резови. Њихови ћедови противу наших ћедова и њихови очеви противу наших очева, и претекли смо и ми и они, једни поред других, исувише удаљени да пружимо руку једни другима и исувише близу да избјегнемо нова сјечива из истих рука. То треба да имају на уму, и једни и други.

ПАМЋЕЊЕ И ПОУКА

Од Пиве до Пребиловача простире се широки лук усташких злочина, који не треба да нас упућују на освету, него на памћење.

Из памћења треба извршији поуку дугог трајања, која би могла гласити: будући да не можемо бити једно, никада више – заједно!

ЗЕМЉАЦИ СЕ ОКУПИЛИ У ЗАВИЧАЈУ ДА БИ ПРОСЛАВИЛИ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА

Одржан други народни сабор у Вуковском код Купреса

На дан Светог Пантелејмона у Вуковску код Купреса организован је Други народно-црквени сабор, кум славе био је Божо Павловић, како наш саговорник Милан Баришић каже, човек великог срца, велики патриота, честан и вриједан човек.

ШЕСТ СВЕШТЕНИХ ЛИЦА СЛУЖИЛО ЛИТУРГИЈУ

— На позив нашег свештеника Марка Ђурића и нас из ОО Народно-црквеног сабора дошло је хвала Богу више свештеника. Св. литургију служио је најстарији и предратни свештеник прота Зоран Перковић и прота Славко Ђурић, јакон Драган Радић доктор теологије родом из Вуковског, свештеник из Вукосавља код Модриче Ненад Тојић, као и отац Александар — свештеник из Русије, уз мноштво вјерног народа из Вуковска као и са свих страна Српске — рекао је Баришић, напомињући да ове године нажалост нису из Србије организовали превоз, због епидемиолошке ситуације.

Послије литургије литија је кренула до новоурађених спомен-костурнице и Споменика вуковских мученика где почивају земни остаци 213 Срба пострадалих на Боровој глави, убијених у ноћи 5. и 6. августа 1941. године.

— Нихови земни остаци

су извађени 24. и 25. августа 1990. године и положени су у ову гробницу на Велику Госпојину 28. 8. 1990. године. Њих 184 су из Вуковске, док су у истој јами пронађени земни остаци 29 Срба из Ливанског поља или Цетинске Крајине, међу којима је било неколико жена. Споменик су обновили потомци и поштоваоци пострадалих, који ће вјечно памтити своје претке — рекао нам је Милан Баришић.

НАКОН 30 ГОДИНА ОСЈЕТИО СЕ ЖИВОТ

Послужена је и трпеза љубави, а након благослова оца Марка Ђурића прешло се на културно-умјетнички програм, учествовали су гуслари из Србије Љубомир и Ђорђе Павловић, КУД Јањ из Стројица, и краишака пјевач-

ка група Синови Мањаче који су увесељавали до касних подневних сати многобројне Вуковљане.

— Након 30 година тишине у којој се могао чути само цвркнут птица и ништа друго, изненада се живот у Вуковско вратио. Младост, радост, пјесме и игре су на Пантелиндан растјерили птице на момент и зауставили дах посматрачима. У неописиво раскошној природној љепоти испод Цркве Благовештења Пресвете Богородице старе 160 година, разиграло се коло момака и дјевојака — одушевљено прича Баришић.

Организациони одбор захвалан је оцу Марку Ђурићу и свештенству СПЦ, учесницима програма, донаторима који су помогли организацију Сабора, гостима, комишијама из Равног, Мушкића, Рилића, Малована, Благаја, Мрачаја, Купреса, Бугојна, парохијанима из Вукосавља код Модриче.

Кум Божо Павловић не крије одушевљење и наглашава како му је била изузетна част да прошле године, на Првом црквено-народном сабору преузме колач и кумство од Милана Баришића.

— Због јединства и слоге

моје комшије из Вукосавља су дошли организовано аутобусом, а надам се да ће нас сљедеће године бити још више — рекао је Павловић и додао да оно што би им помогло је свакако пут до Вуковског који би по његовом мишљењу убрзao и олакшао повратак.

ЗАХВАЛНОСТ КОМШИЈИ

Честитао је и кумство Гордану Мишићу из Рилића који је преузео кумство за наредну годину.

Чланови Организационог одбора су имали само ријечи хвале за комшију Раду Ђурковићу Соколова који је увијек ту за њих да помогне, поготово људима који су се враћали у Вуковско и обнављали своје куће. Његова помоћ и ангажованост није изостала ни при градњи споменика, помогао је око уклањања порушеног споменика, уређења простора око споменика и прилаза споменику.

— Ми из ОО му се захваљујемо што је нашао времена и дошао за Пантелиндан на Сабор и испоштовао нас, Вуковљане. Тако велики човек као што је Раде Ђурковић показује да има могућности за једнички живот на Купресу.

ДРАГАН БОКУН

Комшија Хрват даровао усташама ливаду знајући да ће ту бити ископана ѡама за Србе

Почетком августа 1941. године почела су масовна страдања српског православног живља у западној Херцеговини од стране усташа и локалних Хрвата.

У ноћи између 5. и 6. августа 1941. код јаме на Боровој глави, између Купреса и Ливна убијено је 213 Срба, међу њима и жене и дјевојака.

Хрват из села Шуице код Купреса Божо Лозанчић је намјенски дао своју ливаду да се на њој ископа ѡама, знајући да ће ту бити закопани убијени Срби и за шта ће она послужити. Данима су локални Хрвati припремали терен и ишли на моду да копају ѡаму.

По списку извјесног Вилонија, који се представљао као руски емигрант да би задобио повјерење људи, притворено је 185 Срба из села

Доње Вуковско код Купреса. Заједно са 28 Срба из села Поточани код Ливна свезани су и у поменутој ноћи камионима одвезени до ѡаме где су на најзвјерски начин убијани.

Једини преживјели Србин Тодор Никић који је искочио са камиона, причао је да је на камиону на сваком од четири ћошка био по један наоружан усташа, а у средини

је препознао Хусеина Беговића, локалног муслимана. Беговић је по завршетку рата безбједно живио у Травнику. Иако је УДБИ више пута указивано на њега, никада није ухапшен нити одговарао за почињене злочине.

Дан након злочина локални мјештани Хрвати села Шуице код Купреса су пошли да закопају ѡаму. Некоји изнајменица људи је преживјела

страдање и изашла ван ѡаме тражећи воде. Шуичани су их побили крамповима и гурнули назад у ѡаму. Трагови крампова се виде на извађеним лобањама.

Један од пострадалих Срба је и злосрећни Петар Поповић, предратни трговац са Терзија. По избајању рата био је мобилисан и послат у Мостар. Након брзе капитулације Југославије Поповић одлази код стрица Лукијана у Доње Вуковско. Бива ухапшен од усташа и најстрашније мучен. Ексхумација пострадалих Срба обављена је 24. и 25. августа 1990. године. Помртни остаци Поповића су препознати по грађанској одијели и ципелама. Имао је расјечену трбушну дупљу и нагурану букарицу (дрвена посуда за чување киселог млијека) у ребра.

ВЛАДИКА ЈОВАН ОСВЕШТАО ЦРКВУ У ДРАГОВИЋУ КОД ПАКРАЦА ЧИЈА ЈЕ ИЗГРАДЊА ЗАПОЧЕЛА 1940. ГОДИНЕ

Петнаести дан августа 2020. године у селу Драговић код Пакраца дugo ће се памтiti јер је након пуних 80 година коначно завршена изградња Цркве Преноса моштију Светог првомученика и архијакона Стефана започета још 1940. године уочи почетка Другог свјетског рата. Наиме, црква је била под кровом, али њена изградња након рата није настављена. На унутрашње уређење и изградњу иконостаса чекала је пуних осам деценија. Цркву је уз саслужење бројног свештенства освештао епископ пакрачко-славонски Јован [Ђулибрк] чијим дослаком на место епископа у овој епархији су на многим црквама започети радови на обнови или изградњи. Обнова цркве у Драговићу започета је прије четири године. — Треба истаћи да велике заслуге за обнову цркве у Драговићу има и наш свештеник протојереј-ставрофор Ђорђе Теодоровић који је задњих неколико година уложио заиста велики напор да се та црква коначно заврши. То је по габаритима невелика црква која у рату није била спаљена или рушена и у цијелом том крају она је један је од ријетких објеката који је остао нетакнут, па је самим тим било и лакше наставити њену обнову — каже замјеник градоначелнице Пакраца из редова српске заједнице Никола Ивановић који је присуствовао овом догађају. У селу не живи много људи. Према попису из 2011. године било их је тек 64 док их је данас упола мање. Чланови Вијећа српске националне мањине града Пакраца помогли су организацији са освјежењем, првога Теодоровић је организовао посни ручак, а за културни дио програма прибунили су се чланови пододбора СКД Просвјета из Пакраца са неколико пјесама. Након свега одржано је народно дружење и весеље. **СЛАВКО БУБАЛО /SRBI.HR**

ПРЕОБРАЖЕЊЕ У МАНАСТИРУ ОРАХОВИЦА

У пакрачком крају било је свечано када је литургијски прослављено Преображење Господње што је у овом манастиру један од два највећа празника. Први је храмовна слава Преноса моштију Светитеља Николаја која се прославља 22. маја. И ове године у манастиру се окупило велики број вјерника, али су због ситуације са коронавирусом изостала вишедневна саборовања.

— Били су нам гости из Силаша који су уз једно наше културно-умјетничко друштво извели програм тако да имамо лијепу слику за памћење. Овдашњи народ воли ово место и ту се осјећа лијепо и слободно јер је манастир у природи и далеко од сваке људске ужурбаности и брига — закључује Никола Ивановић.

У току свете литургије преосвештени владика је рукоположио јакона Благоја Ђукића учин превзима и поставио га на место новог пароха вировитичко-грађашког.

ПРЕОБРАЖЕЊЕ У МАНАСТИРУ КОМОГОВИНА

На празнику Преображења епископ горњокарловачки Герасим служио је свету архијерејску литургију у древној задужбини митрополита Атанасија Љубојевића — манастиру Комоговине. Преосвештени епископу саслуживали су архимандрит Наум, протопрезвитер-ставрофор Милидраг Стокановић и јакон Небојша Анђић. У својој бесједи сабраним народу, владика Герасим истакао је значај и важност Преображења, благословио присутне жељећи им срећан и благословен празник. По завршетку литургије освештани су славско жито и колач, а по обичају освећено је грожђе. Трудом домаћина, у манастирском конаку и порти припремљена је трпеза љубави за вјерни народ који се традиционално на овај дан окупља ради прославе овог великог празника у древној светињи манастира Комоговине.

**ПОДРШКА ВУЧИЋУ ДА ОДБИЈЕ
САСТАНАК СА ТРАМПОМ АКО ТРАЖИ
ДА СРБИЈА ПРИЗНА ТЗВ. КОСОВО**

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, поводом предстојећих преговора Београда и Приштине у Вашингтону, подржава став предсједника Вучића да ће одбити састанак са Доналдом Трампом ако САД буду тражиле да Србија призна тзв. Косово. Србију очекују веома тешки преговори у Вашингтону јер је јасно да ће албански лобисти инсистирати да предсједник САД Доналд Трамп тражи од Србије да призна лажну државу Косово. Кључне теме у којима Србија никада неће и не смије да води дијалог са представницима Приштине и међународне заједнице јесте признавање тзв. Косова, чланство тзв. Косова у Јединијеним нацијама и укидање Резолуције 1244 Савјета безбједности УН. Србија се залаже за компромисно, праведно, одрживо и дугорочно рјешење питања Косова и Метохије које ће уважити интересе обје стране. Компромисно рјешење може бити постигнуто само на основу преговарачке платформе државне делегације Србије која је заснована на Уставу и поштовању Резолуције 1244 према којој је Косово саставни дио Србије.

Линта истиче да једна од кључних и најважнијих тема у преговорима са представницима Приштине јесте питање отете и узурпирање имовине државе, привредних субјеката, Српске православне цркве, протераних Срба и других оштећених грађана. Према неким процјенама Србија на Косову и Метохији има имовину вриједну чак 200 милијарди долара без чијег рјешавања није могуће постићи компромисно и праведно рјешење. Ради се о државној, друштвеној, црквеној и приватној имовини за коју постоје конкретни подаци. Такође, на Косову и Метохији постоје огромна лежишта лигнита, олова, цинка и других минералних сировина чија је вриједност огромна. Поред тога, Србија је у потпуности искључена из процеса приватизације друштвених предузећа на Косову и Метохији. Због свега наведеног, заштита српске имовине на Косову и Метохији јесте једна од црвених линија у преговорима са Приштином и међународном заједницом. Поред тога, један од предуслова за постизање компромисног и одрживог рјешења јесте рјешавање судбине преко 500 несталих Срба и процесуирање наредбодавца и почнилаца ратних злочина над српским цивилима и ратним заробљеницима.

**ФИЗИЧКИ НАПАДИ НА СРБЕ
У ВУКОВАРУ ДОКАЗА ДА ХРВАТСКА
НИЈЕ НОРМАЛНА ДРЖАВА**

Најновији физички напади усташких снага на Србе у Вуковару један су од бројних доказа да Хрватска није способна да буде нормална држава у којој се поштују међународне конвенције сматра предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Организовани физички напади на Србе у Вуковару и у осталим дијеловима Хрватске, као и напади на српску имовину, трају од уласка Хрватске у Европску унију 2013. године. Константни физички напади на Србе у Вуковару су посљедица проушташке политике коју води Влада Андреја Пленковића. Актуелна власт у Хрватској јавно или прећутно рехабилитује усташтво и зато није спремна да се обрачuna са усташким снагама. Пленковић и остали званичници понекад декларативно у јавности осуде физичке нападе на Србе и њихову имовину, али ништа конкретно не чине да се открију и најстроже казне организатори и извршиоци тих напада. Срби у Вуковару и читавој Хрватској се осјејају несигурно јер им усташке снаге шаљу сталну поруку да нису добро дошли и да им је најбоље да се иселе или асимилују.

Линта још једном позива Министарство спољних послова Србије да упути најоштрији протест хрватским властима због сталних физичких напада на Србе у Вуковару и широм Хрватске и да захтјева да полиција и правосуђе у најкраћем року пронаду организаторе и починиоце бројних злочина из мржње и казне их у складу са законом. Такође, Линта још једном позива Министарство спољних послова да у што краћем року уради извештај о стању људских права Срба у Хрватској у коме ће, између остalog, бити пописани бројни физички напади на Србе и њихову имовину, бројни примјери ширења мржње и нетрпељивости исписивањем хиљада усташких и нацистичких графита и порука и рехабилитације усташтва и НДХ. У извештају треба навести низ примјера кришења Устава и закона као што су немогућност употребе ћирилице у Вуковару и широм Хрватске, немогућност пропорционалног запошљавања Срба у јавном сектору, немогућност повратка отете имовине и стечених права претераним Србима, добијање новчане накнаде за уништену имовину, као и бројни други примјери.

Линта: Планско цементирање етничког чишћења српског народа у Федерацији БиХ

У Федерацији БиХ највеће је систематско цементирање етничког чишћења српског народа, оцењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Са подручја Федерације БиХ протјерано је више од по-ла милиона Срба. То најбоље потврђује податак да од предратних око 600.000 Срба сада живи свега око 56.000 Срба по попису становништва из 2013. године иако је тај број у практици значајно мањи. Бројне чињенице показују да су преостали Срби у Федерацији БиХ грађани петог реда и да се њихов број смањује из године у годину.

Над преосталим Србима у Федерацији БиХ се спроводи систематска дискриминација у дијелу законодавства, а посебно у поступању надлежних федералних и кантоналних власти. Малобројни Срби који су се послије рата вратили на своја огњишта веома тешко могу добити посао у федералним и кантоналним институцијама. Радна мјеста добијају искљу-

чиво Бошњаци или Хрвати зависно о којем кантону се ради. Фактичка забрана запошљавања Срба у државном и јавном сектору у Федерацији БиХ од завршетка рата до данас јесте један од бројних доказа да су Срби непожељни као народ и да им се шаље порука да се иселе или асимилују.

Линта истиче да попис становништва из 2013. године нај-

боље потврђује планско претјеривање Срба из Федерације БиХ. На подручју Кантоне Сарајево од предратних око 180.000 Срба сада живи свега 13.000 Срба или 7 посто од предратног броја што је очигледна потврда да је мит о мултиетничком Сарајеву једна безочна лаж и измишљотина.

У осталих 9 кантону од предратних око 420.000 Срба

сада их живи свега око 43.000 Срба или око 10 посто од предратног броја.

Прије рата на подручју Зеничко-добојског кантоне живјело је више од 90.000 Срба, а сада живи 5.500 Срба; на подручју Тузланског кантоне живјело је око 85.000 Срба, а сада око 7.000; на подручју Унско-санског кантоне живјело је око 80.000 Срба, а сада 8.500; на подручју Средње-босанског кантоне живјело је више од 50.000 Срба, а сада око 3.000; на подручју Херцеговачко-неретванског кантоне живјело је око 50.000 Срба, а сада око 6.500; на подручју Лијеванског кантоне живјело је око 43.000, а сада око 11.000 Срба посебно у већинским српским општинама Дрвар, Гламоч и Босанско Грахово; на подручју Босанско-подрињског кантоне живјело је око 12.000 Срба, а сада мање од 900; на подручју Посавског кантоне живјело је око 8.000 Срба, а сада око 800 и на подручју Западно-херцеговачког кантоне живјело је око 500 Срба, а сада око 100.

ПОВРАТАК ИЗВОРНОМ ДЕЈТОНУ ЈЕ КЉУЧНИ ПРЕДУСЛОВ БИЛО КАКВИХ РАЗГОВОРА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поводом изјаве амбасадора САД у БиХ Ерика Нелсона да треба реформисати Дејтонски споразум и Устав БиХ сматра да је кључни предуслов било каквих разговора на ту тему повратак извornом Дејтону. Добро је познато да је насиљним интервенцијама Високих представника дошло до отимања значајног дијела извornих надлежности Републике Српске као што су одбрана, безбједност, правосуђе, обавештајна служба, финансије и друге и њиховог неуставног преношења на ниво БиХ. Дио надлежности на ниво БиХ су у ранијем периоду пренеселе и институције Републике Српске под снажним притиском међународне заједнице. Високи представници и западни центри моћи су игнорисали чињеницу да је Дејтонски споразум и Устав, као његов саставни дио, могуће мијењати само договором двије стране у

БиХ, а то су Република Српска и Федерација БиХ. Такође, Уставни суд БиХ доноси низ контроверзних одлука у правцу мијењања Дејтонског споразума и унитаризације БиХ што наилази на одобравање и одушевљење званичног Сарајева. Бошњачки политичари никада нису били заинтересовани за поштовање извornог Дејtona јер нису одустали од ратне политике Алије Изетбеговића чији је циљ био стварање унитарне БиХ без или са што мање Срба. Због тога су подржавали и подржавају развијање Републике Српске и јачање заједничких институција на нивоу БиХ.

Линта истиче да се никада не смије заборавити чињеница да је 1995. године Република Српска жртвовала своју независност да би се зауставио рат и постигло компромисно рјешење. Дејтонским мирним споразумом БиХ је у суштини дефинисана као државна заједница ко-

ју су основале двије државе Република Српска и Федерација БиХ и три конститутивна народа Срби, Бошњаци и Хрвати. Један од главних предуслова трајног мира и стабилности у БиХ и региону јесте да Бошњаци и Федерација БиХ коначно почну да поштују извornи Дејтон и Устав БиХ и да се одрекну сноја о даљем отијмању надлежности Републици Српској с крајњим циљем њеног укидања. Ако се бошњачки политичари буду и даље залагали за јачање БиХ и слабљење и укидање Р. Српске и буду против повратка извornom Дејтону то ће бити један од конкретних доказа да оваква Босна и Херцеговина на нема будућност и да треба афирмисати право народа на самоопредјељење. У том случају биће тешко постићи договор око уставних промјена посебно и због чињенице да су западни центри моћи били на страни Бошњака и константно су радили на ревизији Дејтонског споразума.

СДА наставља да води непријатељску политику

Изјаве Шефика Цаферовића један је од многих доказа да Странка демократске акције наставља да води непријатељску политику према Србији и Српској, сматра предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Бошњачки члан Предсједништва Шефик Цаферовић изненадио је бруталну лажу како Србија у практици не поштује Босну и Херцеговину. Цаферовићу није довољно што Србија поштује територијални интегритет БиХ већ срамно и неразумно захтјева да Србија поштује политичке пресуде међународних судова, да призна непостојећи геноцид у Сребреници, да више не скрива и не штити Ср-

бе који су неправедно осуђени на основу лажних доказа, да не хапси припаднике тзв. Армије БиХ који су наредили или извршили ратне злочине над Србима. Цаферовић је легитимне и оправдане закључке које је усвојила Скупштина Републике Српске у циљу повратка изvornom Дејтонском споразумом, као једном од најважнијих предуслова мира и стабилности, провокативно оцијенио да су тобоже усмјерени ка блокади и разградњи институција у БиХ.

Линта истиче да је, према Дејтонском споразуму, БиХ државна заједница коју чине двије државе Република Српска и Федерација

нашијег времена, да је Република Српска настала на геноциду и масовним злочинима, да се у Сребреници и у још 7 општинама десио геноцид над Бошњацима, да су Срби системски и срачунали убијали Бошњаке, а да је са бошњачке стране било појединачних инцидената које је власт тобоже санкционисала. Бројне чињенице покazuју да су Бошњаци масовно убијали Србе по Сарајеву и широм БиХ, а онда су злочини приписивани појединим криминалцима. Ниједан од масовних злочина над Србима није процесуиран што најбоље говори да бошњачки политичари нису одустали од ратне политике.

У ЗАГРЕБУ, САРАЈЕВУ И ПРИШТИНИ ОПСТРУИШУ РЈЕШАВАЊЕ ПИТАЊА ВИШЕ ОД 3.800 НЕСТАЛИХ СРБА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, поводом Међународног дана несталих лица, оицјењује да власти у Загребу, Сарајеву и Приштини плански опструишу рјешавање питања више од 3.800 несталих Срба на подручју Хрватске, Босне и Херцеговине и Косова и Метохије или више од једне трећине од укупног броја несталих лица. Суштински разлог опструкције јесте чињеница да би рјешавањем питања несталих Срба биле доведене у питање бруталне лажи о српској агресији на Хрватску и БиХ, угњетавању Албанаца на Косову и Метохији деведесетих година и кривици Србије за ратове на простору бивше Југославије. Трагична је чињеница да наведене бруталне лажи подржавају скоро три деценије за-

падни центри моћи. Због тога је важно да Србија покрене политичку, правну и дипломатску борбу у међународној заједници за истину о карактеру ратова деведесетих година и масовном страдању српског народа на простору бивше Југославије, инсистирање на обиљежавању свих стратишта где су убијани и мучени Срби, већа медијска пажња, доношење Закона о принудно несталим лицима, активнији рад надлежних органа на прикупљању података ради процесуирања ратних злочина над српским жртвама; објављивање публикација на

странице језике како би се омогутило ширење истине о српским жртвама у међународној заједници. Посебно је значајно за рјешавање питања несталих Срба да Тужилаштво за ратне злочине коначно почне да покреће истраге и подиже оптужнице против свих припадника хрватских, муслиманских и албанских војних и паравојних формација који су починили злочине над српским цивилима и ратним заробљеницима. Поред тога, потребно је основати Канцеларију за рјешавање проблема процесуираних Срба за ратне злочине чији би задатак био да стручно и финансијски помаже Србе против којих се воде монтирани судски поступци за ратне злочине од стране етнички мотивисаних правосуђу у Загребу и Сарајеву.

СРПСКИ НАРОД СЕ ПРИЈЕ 30 ГОДИНА МАСОВНО ИЗЈАСНИО ЗА АУТОНОМИЈУ У ХРВАТСКОЈ

Прије 30 година српски народ на референдуму масовно изјаснио за аутономију у Хрватској подсећа предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Референдум о аутономији Срба у Хрватској, у складу са тада важећим Уставом, одржан је од 19. августа до 2. септембра 1990. године на основу одлуке Српског националног вијећа. Референдум је био посљедица политике усташког режима Фрање Туђмана чији је први циљ био својење српског народа на националну мањину а крајњи циљ њихово убијање, протеривање и насиљна асимилација. Један од бројних доказа антисрпске политике Туђмановог режима било је неуважавање српских захтјева током припреме амандмана на Устав Хрватске. Сабор Хрватске је 25. јула 1990. године усвојио амандман на Устав којима су Срби фактички сведени на националну мањину. Наведеним амандманима нарушена је јединичка равноправност Срба и Хрвата јер је ћирилица избачена из званичне упо-

требе. Такође, амандманима су укинуте одредбе о начину одлучивања о питањима од интереса за равноправност Срба и Хрвата и онемогућено је регионално повезивање општина и стварање заједница општина. Хрватски сабор је 22. децембра 1990. године без уважавања главних српских захтјева (аутономија и конститутивност) донио нови устав којим су Срби званично сведени на националну мањину.

Линта подсећа да је истог дана тј. 25. јула 1990. године, када је Сабор Хрватске

усвојио амандман на хрватски Устав, одржан велики Српски сабор у личком мјесту Срб на коме је усвојена Декларација о суверености и аутономији српског народа. У Декларацији се каже да на основу своје суверености српски народ у Хрватској има право на културну и политичко-територијалну аутономију. Као изврши орган Српског сабора конституише се Српско народно вијеће. Наведеним скромом српским народом, на челу са Јованом Рашковићем, изразио је своје огорчење и незадовољство наметнутим промјенама хрватског Устава без уважавања оправданых српских захтјева. Због тога је Српско народно вијеће 31. јула 1990. године донијело одлуку о расписивању референдума о аутономији Срба у Хрватској. Туђманова власт је водила безочну кампању како најављени референдум српског народа тобоже није законит и да ће користити сва средства да забрани његово спровођење чиме је по која пут послала поруку да је крајњи циљ независна Хрватска без Срба на усташким начелима.

Српско Тужилаштво да покрене кривични поступак за убиство цапрашких Срба код Сиска

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива српско Тужилаштво за ратне злочине да покрене кривични поступак за свирепо убијство 15 српских цивила и више десетина рањених Срба на подручју Сиска 1991. године. Наме, у раним јутарњим часовима 22. августа 1991. године припадници хрватских полицијских и паравојних снага су са транспорттерима на којима су биле ознаке ЈНА ушли у српска села Блињски Кут, Брђане, Кинјачка, Чакале, Блињска Греда, Бестрама и Трњани и дивљачки пуцали на невино српско становништво. Најмлађа међу убијенима је била текстилна радница Желька Боиновић (23 године) а најстарији Ратко Ђекић (73 године). Наведена српска села налазе се у дијелу града Сиска који се зове Цапраг. Послије овог незапамћеног ратног злочина Срби из цапрашких села више нису одла-

зили на посао у Сисак јер је било јасно да је усташки режим Фрање Туђмана и у овом дијелу Баније кренуо у реализацију злочиначког пројекта стварања хрватске државе без или са што мање Срба. Становници поменутих српских села су послије наведеног крвавог догађаја организовали одбрану својих села и затим су основали општину Цапраг која је била у саставу Републике Српске Крајине све до злочиначке акције Олуја августа 1995. године. Линта истиче да 29 година од једног од највећих злочина над Србима на подручју општине Сисак још увијек нико није одговарао. Породице убијених Срба су 2006. године подијелиле кривичну пријаву против четворице припадника хрватских паравојних снага због кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва. Жупанијско државно тужилаштво у Сиску је одбацило наве-

ОД ХРВАТСКЕ ТРЕБА СТАЛНО ТРАЖИТИ РЈЕШАВАЊЕ ПИТАЊА НЕСТАЛИХ СРБА

Србија од Хрватске треба стално и упорно тражити рјешавање питања несталих Срба смјер предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Хрватски министар ветерана Томо Медвед и други хрватски званичници у јавности повремено говоре како не праве разлику према националној припадности и како не броје крвна зрнца а у суштини Хрватска се бави само рјешавањем питања несталих лица хрватске националности. Због тога се стиче потпуно погрешан утисак како је питање несталих Срба ријешено што је велика лажа. Према подацима Комисије за нестала лица Србија потражује око 1700 несталих Срба и српских држављана у Хрватској постоје десетине познатих гробних мјеста где се налазе посмртни остаци Срба који се не експумирају 25 година послије завршетка рата. Један од наведених гробница јесте на гробљу у Кину где су закопани посмртни остаци 11 Срба и једног Муслимана који су убијени у злочиначкој акцији хрватске војске и полиције "Миљевачки плато" 1992. године. У Заводима за судску медицину у Загребу, Осијеку и Сиску се налазе посмртни остаци око 900 страдалих лица од чега су више од 50 постојали страдали Срби. Премда има најсавременију опрему Хрватска годинама ништа се не чини на идентификацији несталих лица и предаји посмртних остатака њиховим породицама. Линта истиче да главни разлог због чега у Хрватској нема политичке воље да се ријеши питање несталих Срба јесте чињеница да би тиме био доведен у питање лажни и бесмислен мит о тзв. Домовинском рату који је потврдио Хрватски сабор усвајањем Декларације од Домовинском рату 2000. године. Суштина наведеног лажног мита јесте да су Србија, ЈНА и Срби тобоже извршили агресије и водила ослободилачки, одбрамбени и праведан рат. Рјешавањем питања несталих Срба јасно би се показало да је Хрватска водила агресивни, освајачки и злочиначки рат чији је циљ био стварање Хрватске без или са што мање Срба. У том рату хрватске војне, полицијске и паравојне снаге извршиле су бројне злочине над Србима а ратни злочинци се величају, добијају одликовања и њиховим именима се називају улице и разне институције. Такође, Хрватска би рјешавањем питања несталих Србима само додатно потврдила антицивилизацијску чињеницу како ништа не чини на кажњавању налогодаваца и извршила злочина над нашим народом и како прешуђује, умањује и негира српске жртве.

СРБИ ПРИЈЕ 30 ГОДИНА ПОСТАВИЛИ БАРИКАДЕ КАО ОДГОВОР НА НЕРАЗУМНУ ОДЛУКУ ТУЂМАНОВОГ УСТАШКОГ РЕЖИМА

Прије 30 година крајишки Срби подигли барикаде као одговор на неразумну и провокативну одлуку усташког режима Фрање Туђмана да ће свим средствима спријечити одржавање референдума о аутономији Срба у Хрватској и резервном саставу полиције у Бенковцу, Обровцу и другим мјестима одузети оружје, подсећа предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Данас 17. августа 1990. године у српске средине у Сјеверној Далмацији и Лици су послане специјалне јединице МУП-а како би спријечиле одржавање референдума и резервном саставу полиције одузете оружје. Крајишки Срби су се организовали и постављањем бројних барикада на путевима и контролним пунктovima у насељима спријечили су безумну намјеру усташке власти. Било је јасно да се Туђман опредјелио за политику рата, искључивости и обрачуна са српским народом по узору на свог идола Анту Павелића. Фрањо Туђман и његов режим, изузев ријетких појединачних, није желио споразум са Србима којима је наметнут рат против њихове воље. Срби нису били против мултиетничке и демократске Хрватске у којој би задржали статус конститутивног народа, имали политичко-територијалну аутономију и имали право на српски језик, ћирилицу и друга национална обиљежја, право на запошљавање у складу са учешћем у укупном броју становника и др.

Према Линти Срби су, након долaska ХДЗ-а и Фрање Туђмана на власт маја 1990. године, били у великом и оправданом страху да ће им се поновити геноцид, масовни злочини, протеривање, покрштавање и отимање и уништавање имовине као и за вријеме злогласне НДХ. Бројне чињенице су показивале да је циљ режима Фрање Туђмана био стварање етнички чисте хрватске државе чији је темељ усташтво. Нова власт у Загребу је одмах омогућила повратак преживјелим усташама и усташкој емиграцији, користила је усташку шаховницу са првим бијелим пољем и друге усташке симbole, оснивала је паравојне формације, захтјевала је потписивање изјава о лоялности, Срби су масовно отпуштани с посла, почеле су пријетње, шиканирања, застрашивања, избаџивање из становова, физички напади, пребијања, мучења и убијања Срба посебно по хрватским градовима. Нажалост, захваљујући политици двоструких стандарда западних центара мочи и неодговорно и погрешној политици тадашње власти у Београду Срби у Хрватској су доживјели катастрофу. Протерано је преко пола милиона Срба, убијено је више од 10.000 Срба а српска имовина је у највећој мјери систематски уништавана, пљачкана и паљена.

ЕПИСКОП СЕРГИЈЕ У ДОЊЕМ ВАКУФУ

У Храму Успења Пресвете Богородице у Доњем Вакуфу, а на празник Нерукотвореног Образа Исуса Христа, заједно са свештенством, Свету архијерејску литургију служио је епископ бихаћко-петровачки Срђан Јовановић. Након литургије у Доњем Вакуфу владика Срђан је са својом пратњом посетио градоначелника Доњег Вакуфа Хусу Сушића и у разговору се дотакао теме односа општинске власти са Православном црквом на овом простору.

ОД ЧАВКАРИЦЕ ДО КОРИТА: ВЛАДИКА ДИМИТРИЈЕ И МУФТИЈА ДЕДОВИЋ ОДРЖАЛИ МОЛИТВЕ ЗА СВЕ СТРАДАЛЕ

Епископ захумско-херцеговачки и приморски Димитрије и муфтија мостарски Салем – еп. Дедовић заједно су посетили Корићку јаму и Чавкарицу, мјеста страдања Срба и Босњака 1941. године и одржали молитве за жртве на тим мјестима, објављено је на службеном сајту Епархије ЗХИП.

Тим поводом, епископ и муфтија дали су такође заједничку изјаву за јавност у којој се каже да све жртве злочина заслужују вјерничко и људско саосјећање, достојну сахрану и овогемни смирај.

– Посјетом мјестима извршења стравичних злочина на подручју Источне Херцеговине одајемо почаст жртвама, али и указујемо на сундуке концепте и политике које су одијеле бројне невине животе, остављајући иза себе пустош, а следећим генерацијама мржњу и нетрпељивост, као генераторе нових сукоба. Овим нашим заједничким кораком желимо указати да нас мјеста извршења тешких злочина над човјеком, ма које он нације или вјере био, снажно опомињу да је то најгрубљи атак на Божје заповијести, пише у заједничкој изјави.

ПРЕМИНУО СЛОБОДАН ЈАРЧЕВИЋ

У Београду је 11. августа преминуо Слободан Јарчевић, академик, српски књижевник, публициста и ратни министар иностраних послова Републике Српске Крајине. Рођен је за вријeme Другог свјетског рата 2. фебруара 1942. године у Горњем Равном на Купресу (данашња Федерација БиХ). Након савезне колонизације преселио се у Нове Козарце, у Банату, 1946. године, са породицом. Отац му је био антифашистички борац, и преминуо је 1949., па је Слободан остао да живи са мајком и два млађа брата. Основну школу је завршио у Новим Козарцима, средњу економску школу је завршио у Кикинди, а Факултет политичких наука у Београду. Са средњом школом радио је у Индустриској грађевинској материјалија Тоза Марковић у Кикинди, у периоду од 1963. до 1964. војни рок служио од 1965. до 1967. у тенковској јединици у Јастребарском у СР Хрватској, СФРЈ. На јавном конкурсу за дипломатију 1970. године, био је најбољи у групи. Тада је био запослен у Савезном секретаријату за иностране послове СФРЈ. У дипломатској служби остао до 2002. године. Као дипломата службовао је у Замбији, Грчкој, Индији, Румунији, Кувејту и Белорусији. Након распада СФР Југославије био је министар иностраних послова Републике Српске Крајине, а од 1992. до 1994. савјетник предсједника РСК Милана Мартића.

Подржавао је Српску аутохтонистичку историјску школу. Сарађивао је са Јованом И. Деретићем. Награђен је Великом повељом и звањем почасног доктора наука у Друштву за истраживање старе словенске историје Сербона у Нишу 2008. године.

Радио је у часописима: *Дневник*, *Реч младих*, *НИН*, *Погледи*, *Дуга*, *Новости*, *Српско наслеђе*, *Политика*, *Глас јавности*, *Борба*, *Књижевност*, *Експрес политика*, *Књижевне новине*, *Кикиндске новине*, *Енigma*, *Збиља* и *Сербона*.

СКРОМНО И ДОСТОЈАНСТВЕНО ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У МУТИЛИЋУ У ЛИЦИ

Преображење у храму који осам деценија чека обнову

У Мутилићу, селу надомак Удбине у Лици, обиљежена је сеоска и слава Храма Преображења Господњег

Храм је саграђен давне 1745. године. Више пута је уништаван, а за вријеме Другог свјетског рата био је спаљен. Његова реконструкција је у току, а управо на овом скупу најављено је да би ускоро требало да се почне са изградњом звоника. Службу и освећење славског колача, колива и преображењског грожђа, извршио је протонамјесник Никола Малобабић, а овом свечаном чину присуствовало је стотинак вјерника.

**ГРАЂЕЊЕ ЗВОНИКА
НОВИ ЗАДАТAK**

Због добро познате ситуације са корона вирусом није било пратећих догађаја као ранијих година када се након службе овде знало окупити, на турниру у малом фудбалу, културно-умјетничком програму и касније на народном весељу, и више хиљада људи.

Овом скупу су присуствовали некадашњи начелник општине Удбина Станко Момчиловић, садашњи замјеник начелника општине Милан Узелац, кумови славе породице Лончар и чланови СКД *Просвјета*, пододбор Удбина, предвођени Танјом Чанковић.

Слика *просвјетара* пред разрушеном црквом за успомену и за вјеровање у њену што скорију обнову, понеки групни разговор, претход-

» Протонамјесник коренички Никола Малобабић

или су служби, која је одржана у цркви, боље речено у њеним остацима, али уредно срећеним и припремљеним за обнову.

Након освећења славског колача, колива и преображењског грожђа, присутнима се обратио протонамјесник Никола Малобабић.

Честитајући домаћинима славу, пожелио им је добро здравље и срећу, најављујући да ће ускоро, након поправке зидова, те уређења церклаваја са профилацијом, почети изградња звоника за који су обезбеђена средства.

Наредног домаћинства славе прихватила се Бојана Матић из Курјака.

Мирољуб Лончар, из Ондића, села које граничи са Мутилићем, била је кума на овој слави. Она је за Српско коло рекла да данашњи дан за њу и њену породицу представља, прије свега, пу-

но срце и радост, а изнад свега, изузетну част и обавезу.

Сличне импресије изнijељала нам је и Бојана Матић, најавивши да јој ова нова обавеза много значи, јер, како је рекла, православци морaju да гаје своје обичаје, да се окупљају, да одржавају своју традицију и док се то буде радио на овим просторима ће остати и опстati српство.

**НАЈМЛАДИ
УЉЕПШАЛИ СЛАВЉЕ**

Игром и пјесмом чланови СКД *Просвјета*, пододбор Удбина, показали су своје умijeње. Старији си испред улаза у цркву отпjeвали неколико ликовних пјесама, а најмлађи *просвјетари* изазвали су одушевљење личким колом. Под будним оком Тање Чанковић запјевали су и неколико пјесама.

Начелник општине Удбина, Милан Узелац нам је ре-

као да је Преображење Господње највећи празник за Србе удбинског краја.

– Битно нам је да данас нико не прекину традицију и поред ове ситуације са корона вирусом. Искрено се надам да ћемо већ наредне године наставити где смо стали прошле када је овде било више хиљада људи – истакао је Узелац, дојајући да ће се прослава овог празника наставити у многим кућама овог краја.

Напуштајући Удбину, једно од ријетких општинских средишта у Хрватској у којима Срби имају могућност одлучивања, стекли смо утисак да су задовољни својим положајем. Готово да је сваки повратник пронашао начин како да опстане на овом простору, било да је запослен у неком индустријском погону или свом приватном пољопривредном газдинству.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ПРОМОВИСАНА КЊИГА РАДОМИРА ПЛАВШИЋА

ДУГ ПУТ ОД ГОЛУБИЋА ДО КАЛИФОРНИЈЕ

У башти Педагошког музеја у Београду, одржана промоција књиге Радомира Плавшића *Дуг пут од Голубића до Калифорније*.

Аутор који се доказао као иноватор у области бежичних комуникација, овом књигом хтио је да остави писани траг о свом стручном напредовању и постигнутим успјесима, али и о породичној историји. Данас је пензионер, живи у Сан Дијегу (САД). Није заборавио родни Голубић, поред Книна, где је обновио стари кућу и засадио нови виноград, а најмање 3-4 мјесеца годишње борави у завичају.

На веома посјећеној промоцији књиге, одржаној 1. септембра, чији су издавачи Српска читаоница *Др Јован Рашиковић* Београд и ИП *Синтаксе*, осим аутора, говорили су, у име издавача Миле-

на Шећеровић, уредник издања Данко Перић и Хаџи Милојко Будимир, генерални секретар Удружења Срба из Хрватске.

Присутне је поздравила Милена Шећеровић, нагласивши да је ово резултат петнаестогодишње сарадње са Удружењем Срба из Хрватске и новооснованом Српском читаоницом.

Милојко Будимир је истакао да је аутор направио низ прича које нас воде од Голубића до Калифорније, али и враћају назад у родно место.

– Нажалост, мали број је оних који су успјели да обнове своје куће и врате се у свој завичај. У томе се Плавшић разликује од других јер није заборавио своје село, огњиште и виноград. Зато би било добро, да они који су у могућности слиједе његов примјер – рекао је Будимир.

ПОСВЕТА НАЈБЛИЖИМА

– Прво издање изашло је 2014. године на моју крсну славу Ђурђевдан, а на молбу људи који су сматрали да то вриједи, тај рукопис сам проширио, допунио одређеним догађајима и тако сад објавио као књигу – рекао нам је Плавшић, нагласивши да је ово издање посвећено његовој животној сајпутици Јелени, која је нажалост преминула 2017. године.

тињство, а његово послијератно није било ни мало лако – закључио је Перић, наводећи пример, када је у вријеме задругарства у тадашњој Југославији, једне сезоне његова породица убрала мање кукуруза него што га је засадила.

Са примјерима из дјетињства и тешким животом тада, своју бесједу почeo је и аутор књиге, рекавши да је као дијете помагао у свим домаћинским пословима, а да је већ са 14 година напустио село и наставио школовање најприје у Загребу, а послије у Београду.

– Био сам немирног духа и мијењао сам лако средине, а врло брзо, захваљујући посулу којим сам се бавио обишао сам све државе Европе, осим Португала. Међутим, почетком овог вијека, одлучио сам да путујем по свијету вођен жељом да упозnam историју, традицију и културу других народа. Већи дио тих путовања описан је у овој књизи – рекао је Радомир Плавшић, захваливши се онима који су помогли да ова књига угледа светлост дана.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Радомир Плавшић

Уредник овог издања Данко Перић је истакао да је Плавшић прије седам година завршио аутобиографске приче, али је тек на инсистирању оних који су то прочитали одлучио да то преточи у књигу.

– Истакао бих тренутак када се аутор сасвим случајно затекао у кругу Клиничког центра у Љубљани истог дана када је умро Јосип Броз Тито, због чега је касније и испитиван у љубљанској полицији – рекао је Перић, наводећи да се, неколико година касније, на врхунцу своје каријере у СФРЈ, упутио у Америку.

– Најљепши дијелови прича су они који враћају у дје-

У ПОСЈЕТИ ПОВРАТНИЦИМА У СЕЛУ ГОРЊА ПЛОЧА, ОПШТИНА ЛОВИНАЦ (ЛИКА)

Обновљен Дом Културе у Горњој Плочи

Два дана након Преображења Ваш репортер имаје прилику да обиђе личко село Горња Плоча које се налази у саставу општине Ловинац.

У селу, у којем је по последњем попису из 2011. године, било 45 становника, сада има, како су нам рекли мјештани, само њих 29. Уређење Дома културе и пет гробала на овом подручју, као и пружање примарне здравствене заштите, сматрају великом помаџима, а путну инфраструктуру до заселака и пут, преко Могорића и Врепца према Госпићу, највећим проблемом.

СРЕЂИВАЊЕ ГРОБЉА У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ

Улазимо у Дом културе, видно срећен, са мокрим чврром, мањом просторијом за припрему хране и великом у којој се може окупити и преко 50 људи. Домаћини кажу да су већ четири подушја овде организовали.

— Камо среће да је било и неких весеља. Надамо се ускоро, ако нам се приклучи струја, можда ћемо већ за Велику Госпојину организовати тако нешто — кажу домаћини који дочекују замјеницу начелника општине Бранку Веселиновић.

Она познаје лично све мјештане овога краја, па самим тим и све њихове проблеме.

Прије него је и стигла да сједне позвала је Електродистрибуцију Госпић и добила одговор да ће струја бити прикључена до краја мјесеца. За прикључење струје општина је раније уплатила око 2,5 хиљада евра. Међутим, то није све, општина је уз помоћ мјештана помогла извођење електро инсталације, уређење околине Дома, као и набавку столарије и намјештаја (столови, купе, пећ...).

Мјештани Плоче изразили су жељу да објекат буде у власништву мјесне јаједнице и да буде мултифункционалан, а да се до сада неизрађени простор, где су се некад налазиле гостионица и трговина застакли и стави у функцију.

Бранка Веселиновић је подржала ту идеју очекујући да ће подршка доћи и од стране начелника општине Ивана Милетића, који је имао разумевања за досадашње активности мјештана овог села. Да би Дом био у потпуности обновљен преостало је да се окречи и уведе вода, а Веселиновићева не заборавља да истакне да је у обнови учествовала и Фондација Кajo Dadić.

Замјеница начелника нам предочава и документа везана за уређење пет гробала у Плочи, наглашавајући да су она срећена захваљујући пројекту који обухвата Програм за побољшање инфраструктуре

» Милорад Ђалић, Бранка Веселиновић, Јованка Мильковић, Анка Бркић, Ковиљка и Драган Гајић, Зоран Дукић

ре на подручјима насељеним припадницима националних мањина.

Она истиче да је поред општине за овај подухват заступљено Комунално предузеће на челу са директором Игором Росандићем.

Како бисмо се и сами увјерили у то, домаћини нас воде на гробље Поповића, једно од пет срећених, а о стању у каквом се налазило уступи нам прича Драган Гајић, чији су најмилији управо ту сахрањени.

— Ово гробље је раније изгледало као прашума, црног трња је било до пола гробља, а око живица да се није могло ни прићи ни ући. Чак су и дивље свиње ријале овуда па је све то било страшно видјети. Сад је то неупоредиво у бољем стању и свако може на лак начин да дође до гробова својих најмилијих — прича нам Драган Гајић поред споменика његовим родитељима.

Овде се још осим Поповића сахрањују и Гајићи, Ђалићи, Драганићи и други Плоччани.

ОПСТАНАК НА СТОЧАРСТВУ И ПЧЕЛАРСТВУ

Одлазимо даље у посјету најстаријој повратници Јованки Мильковић. Врло брзо пријеју нам се Анка Бркић и Зоран Дукић. Атмосфера домаћинска, уз кафу и пиће, под старом крушком. Јованка нам прича да се вратила давне 2002. године, заједно са супругом и мајком.

— Живјели смо заиста тешко. Мајка је пет година била сlijepa и непокретна, супруг болестан, оперисао карцином грла. Дошли смо у стару кућу без прозора, врата и вјероватно је и то утицало на здравствено стање мојих најближих којих данас више нема. Сада живим у новоизграђеној кући у бољим условима, али мој основни проблем је пут до

куће. Он јесте насут, али није асфалтиран, и када зими надоји воде, све је поплављено и то представља велике потешкоће, јер сам ја, за разлику од неких, читаву годину овде — прича Јованка.

У разговор се укључује и Анка Бркић чија је кућа нешто удаљенија. Њена породица обрађује земљу, али каже да су путеви и ка њивама лоши. Прича и како су комшије Кљајићи прије дванаест година обновили кућу, али прије врло дugo дојања. Обновили су домаћинство и пошто су у пензији

прича нам да релативно добро да живи овде.

Испред стада овaca налазе се два шарпланинца. Зоран посједује и камион и прича нам да нема већих проблема са путем до куће и имања.

Са путем нема проблема ни Драган Гајић који се са супругом Ковиљком вратио 2010. године. Пут до куће изграђен је још прије ратних дојања. Обновили су домаћинство и пошто су у пензији

прича нам да релативно добро живе. Све основне намирнице су на дохват руке, у башти, а сам крајолик где је смјештена њихова кућа, повише пута за Доњу Плочу је прелијеп и поглед са прозора пуца на Зир и Велебит.

Води нас кући, каже ред

је да упознамо супругу Ковиљку и бар попијемо кафу.

Као прави домаћин позва и комшије па се друштво испод Јованкине крушке сели у његово двориште. Дјелују као хомогена група. Причи никад краја...

Напуштамо Плочу пуни утисака. Да ли је могло више људи да се врати, да ли ће се услови живота побољшати? Ови људи су своји на своме, али како и у осталим повратничким срединама проблем је млађи нараштај. Слично је и са већинском заједницом чија је младост расута по земљама ЕУ. Срећно Плочани, и да се сљедећом приликом сртнемо у још већем броју.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

СТРУЈА СТИГЛА НА ВЕЛИКУ ГОСПОЈИНУ

По доласку из Лике сазнали смо да је, како је и обећано, прикључена струја у Дом културе. Тако су мјештани Велику Госпојину прославили славским ручком заједно са начелником општине Иваном Милетићем и замјеницом начелника за мањинске заједнице Бранком Веселиновић.

» Зоран Дукић

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК ИЗВРШНОГ ОДБОРА УДРУЖЕЊА СРБА БОСАНСКЕ КРАЈИНЕ У ФЕДЕРАЦИЈИ БИХ

За опстанак Срба у Федерацији БиХ неопходна системска помоћ државе

У Београду је одржан састанак Извршног одбора Удружења Срба Босанске Крајине у Федерацији БиХ на коме је главна тема била предстојећи локални избори у БиХ и мигрантска криза на простору Јужно-санског кантоне.

Нажалост и овај састанак је почeo минутом ћутања, као и претходни. Корона вирус је након члана Извршног одбора Душана Грубора, лишила живота још једног од најистакнутијих чланова Удружења, генералног секретара Игора Ристића.

Предсједник Извршног одбора Драган Дивјак је истакао да је делегација Удружења обишла чланство у више мјеста у Војводини и Београду, разговарајући о наступајућим локалним изборима у БиХ. Истакао је да се више од

200 чланова пријавило за ову активност, али да су очекивања била много већа.

Поднесен је и захтјев Управи за дијаспору да дјеца са подручја десет западнокрајишких општина које припа-

дају Федерацији БиХ посјете Србију и Војводину.

Дивјак је истакао важност оснивања неког државног органа који би се бавио проблематиком Срба у региону и предложио Извршном одбору, што је на крају једногласно прихваћено, да се упути допис највишим органима Републике Србије да се оснује Министарство за Србе у региону.

Дивјак је скренуо пажњу да се наредне године обиљежавају двије значајне годишњице које би требало достојно обиљежити, а ријеч је о јубилејима 80 година од када је подигнут устанак и од када је основана партизанска болница на Корчаницама изнад Лушић Паланке.

Мићо Пејић из Гламоча се осврнуо на школске програме које треба мијењати и прила-

дају Федеџији БиХ посјете Србију и Војводину.

Дивјак је истакао важност оснивања неког државног органа који би се бавио проблематиком Срба у региону и предложио Извршном одбору, што је на крају једногласно прихваћено, да се упути допис највишим органима Републике Србије да се оснује Министарство за Србе у региону.

Дивјак је скренуо пажњу да се наредне године обиљежавају двије значајне годишњице које би требало достојно обиљежити, а ријеч је о јубилејима 80 година од када је подигнут устанак и од када је основана партизанска болница на Корчаницама изнад Лушић Паланке.

Мићо Пејић из Гламоча се осврнуо на школске програме које треба мијењати и прила-

дају Федеџији БиХ посјете Србију и Војводину.

Дивјак је истакао важност оснивања неког државног органа који би се бавио проблематиком Срба у региону и предложио Извршном одбору, што је на крају једногласно прихваћено, да се упути допис највишим органима Републике Србије да се оснује Министарство за Србе у региону.

Дивјак је скренуо пажњу да се наредне године обиљежавају двије значајне годишњице које би требало достојно обиљежити, а ријеч је о јубилејима 80 година од када је подигнут устанак и од када је основана партизанска болница на Корчаницама изнад Лушић Паланке.

Мићо Пејић из Гламоча се осврнуо на школске програме које треба мијењати и прила-

дају Федеџији БиХ посјете Србију и Војводину.

Дивјак је истакао важност оснивања неког државног органа који би се бавио проблематиком Срба у региону и предложио Извршном одбору, што је на крају једногласно прихваћено, да се упути допис највишим органима Републике Србије да се оснује Министарство за Србе у региону.

Дивјак је скренуо пажњу да се наредне године обиљежавају двије значајне годишњице које би требало достојно обиљежити, а ријеч је о јубилејима 80 година од када је подигнут устанак и од када је основана партизанска болница на Корчаницама изнад Лушић Паланке.

Мићо Пејић из Гламоча се осврнуо на школске програме које треба мијењати и прила-

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Чланови ИО Удружења одају почаст преминулом генералном секретару Игору Ристићу

РОЂЕНИ ЗАДРАНИН БРАНКО МРКЕЛА СА СУПРУГОМ ТАЊОМ ПОДИЖЕ ПЕТОРО ДЈЕЦЕ КОЈИ СУ ЛОКАЛНЕ СПОРТСКЕ ПЕРЈАНИЦЕ

Крајишка породица Мркела обогатила спорт у Панчеву

Данас се многи парови тешко одлучују на проширење породице, а и када се охрабре на тај чин, често се то проширење споди на једно дијете. Бројни су ља. Кућу смо продали у Задру 1997. и онда смо заједно, у договору, купили кућу у Панчеву 1998. године...где смо коначно поново почели да живимо заједно.

- Како је даље текла Ваша фудбалска каријера?

— У фудбалу сам, тако кажу, много обећавао, а послије Телеођишика сам прешао у друголигаш ФК Динамо Панчево, па онда у друголигаш Железничар Лajковац где сам имао сјајну сезону. Било је и прволигашких као и иностраних понуда, али ми се некако није дало да крунишем свој велики труд, таленат и жељу у нешто велико. Играо сам још за ФК Старшак из Дебељаче, Слоју БНС, БСК Баваниште, све до моје 33 године, када полако прелазим у трговину, отварам радњу хемије и козметике, те све своје снаге преусмјеравам у приватни бизнис, јер сам се 2002. године оженио са супругом Тањом и требало је мислити на проширење породице. Изродило се и петоро деце Анастасија (2003)

- **Како живи породица са петоро ћиће?**

— Тешко сам успијева да уђем у врхунску форму тада, јер је у међувремену кренуо и рат у Хрватској. Дуго нисам знао како су ми отац, мајка и старији брат који су остали у породичној кући у Задру, ни- сам знао да ли су живи. Пси- холошки сам био оптерећен. Тек 1994. смо добили од њих писмо са њиховим фотографијама, а 1995. нам је мајка дошла у госте на пар неде-

МЕДИЈСКА БЛОКАДА

— Како Панчево нема атлетску стазу, често идемо организовано на тренинге у Зрењанин, Вршац и Београд, а и ту је трошак бензина. Поред финансијских издатака, у задње двије године сам на себе преузео борбу да се поправи однос медија према АК Динамо, мислим на писане и електронске медије у Панчеву. Нема врата на која нисам покуцао и полако сам успијевао да отклоним ту тиху медијску блокаду у Панчеву полако су медији почели да пишу коректно и истинито. Чак се дешавало да медији пишу о атлетичаркама које су биле друге или треће на трци, где је моја Марија побиједила убједљиво, а о њој баш ништа, чак ни да наведу ко је побиједио на тој трци.

» Марија Мркела

» Анастасија Mrкела

ТУЖНО ЈЕ ДА ПАНЧЕВО НЕМА АТЛЕТСКУ СТАЗУ

- Град Панчево је потписао уговор са АСС, о изградњи новог атлетског стадиона, али од тога за сада нема ништа. АК Динамо из градског буџета сваке године добија све мање средстава, иако је то клуб који је рецимо 2. клуб у Покрајини Војводини, а 6. клуб у Србији... који је изњедрио доста репрезентативаца, па тако нису у могућности да финансирају све што је потребно, а онда нама родитељима не преостаје него да ми то финансирамо, због наше дјеце... Задње припреме морам да кажем, да је клуб платио Марији, на Власинском језеру, као најперспективнијој младој атлетичарки Србије, а Марија је ове године била и на кампу репрезентације Србије у Крагујевцу.

норму за Свјетско јуниорско првенство.

- Ни Марко не заостаје за сестрама?

— Он је пионир и члан новог прволигаша Србије – ФК Железничар Панчево, спада у групу талентованих фудбалаца, где неријетко игра и у екипи старијих дечака из клуба. Имају освојену МИНИ МАКСИ лигу у Београду, као и два пута освојена 4. мјеста на државном Првенству Србије у њиховом узрасту. За сада игра на више позиција, а највише као задњи везни, либеро и штопер (као тата). Сара је кренула у школу и она још није се опредијелила за одређени спорт, али је највјернији навијач сестара и брата.

- Резултати су видљиви, и поред тога што сте рекли да имате приватни бизнис претпостављамо да су трошкови огромни?

— Поред мог физичког присуства на њиховим тренинзима и такмичењима, сви трошкови падају на мене (опрема, обућа, превоз, чланарине, припреме, котизације...) и можете замислити пута 4 све ово, за сада. Постоје они показују изузетне таленте клубови понекад жеље да помогну у виду нечег од опреме и то је то... Свака помоћ у финансијском смислу је потребна и добродошла, поготово што они улазе у доба, када ће имати све више међународних такмичења. Као бивши спортиста, пун разноразног искуства, они у мени имају подршку велику као Велебит.

- Да ли имате подршку Града, или неких других институција?

— Били смо на многим са-
станцима, једно су нам го-
ворили док смо се гледали,
а тотално је другачије би-
ло у стварности. Лично сам
затражио и пријем код гра-
донаачелника Павлова, ко-
ме сам телефоном објаснио
муке са којим се срећем као
родитељ и бивши спортиста,
али до сусрета још увијек ни-
је дошло.

- Какви су Вам даљи планови?

— Нећу stati, гребем и ру-
кама и ногама за њих, а ка-
жем свака помоћ је добродо-
шла како за нас као породи-
цу, тако и за њихов клуб, јер
оне заиста улазе у професионални спорт, гдје ће бити по-
требна максимална улагања
у њих, ако очекујемо велике
резултате од њих у будућно-
сти. Код сина је боља ситуа-
ција, јер његов клуб ФК Желе-
зничар, Град Панчево тотал-
но подржава као новог прво-
лигаша, али и код њега има
доста трошкова око опреме,
чланарине, превоза, котиза-
ције... **ДРАГАНА БОКУН**

ДРАГАНА БОКУН